RATIO

ATQVE

INSTITUTIO STUDIORUM

SOCIETATIS

JESU.

ROMÆ MDCCCV.

Typis Junchi apud Carolum Mordacchini.

Superiorum Facultate.

REGULÆ
SCHOLASTICORUM
NOSTRÆ SOCIETATIS.

1. In [a] primis animi puritatem custodire, & rectam in studiis intentionem habere Scholastici nostri conentur: nihil aliud in his, nisi Divinam Gloriam, & animarum fructum quærentes; & in suis orationibus gratiam, ut in doctrina proficiant, crebro petant, ut tandem [b] idonei, sicut ab iis sperat Societas, ad vineam Christi Domini nostri exemplo, ac doctrina excolendam evadant.

a P. 4. cap. 6. §. 1. Animi puritas, & intentio.

b P. 4. cap. 3. §. 2.

2. [c] Serio, & constanter ad studia animum applicare deliberent, utque [d] cavendum sibi putent, ne fervore studiorum intepescat solidarum virtutum, ac religiosæ vitæ amor, ita sibi vicissim persuadeant, nihil gratius se Deo facturos in Collegiis, quam si ea intentione, de qua dictum est, studiis se diligenter impendant; & licet nunquam ad exercenda ea, quæ didicerint, perveniant; illum tamen studendi laborem ex obedientia, & caritate, ut par est, susceptum, opus esse magni meriti in conspectu Divinæ, & Summæ Majestatis apud se statuant.

c P. 4. cap. 6. §. 2.

d P. 4. cap. 4. §. 2. Solidarum virtutum cum studiis conjunctio.

 3. Iis

a P. 4. cap. 5. §. 2. & c. 6. §. 6. Ex superioris præscripto studendum.

3. [a] Iis facultatibus singuli operam dabunt, eosque audient Præceptores, quos Superior assignabit: præscriptam vero a Præfecto, vel a Magistro divisionem temporis, ac rationem studendi servent diligenter universi; nec aliis, quam ab eodem Præfecto sibi traditis, utantur libris.

b P. 4. cap. 6. §. 8. Diligentia.

4. [b] In audiendis lectionibus sint assidui, & in eis prævidendis diligentes, & postquam eas audierint, repetendis: iis, quæ non intellexerint, interrogandis: aliis vero, quæ oportuerit, adnotandis, quo in posterum memoriæ defectui consulatur.

c P. 4. cap. 6. §. 10. Disputationes publicæ.

5. [c] Intersint ordinariis scholarum, ad quas accedunt, disputationibus; & singulare sui specimen in doctrina præbere, modeste tamen, curent.

d P. 4. cap. 6. §. 11. Privatæ.

6. [d] Privatis præterea, & quotidianis disputationibus, ac repetitionibus omnes intersint, & qui disputant, ei, qui præest, religiose obediant.

e P. 4. cap. 6. §. 6. Modestia.

7. [e] Cum ad publicas scholas eundum erit, eant, & redeant invicem associati cum ea modestia interiore, & exteriore, quæ ad sui, & aliorum ædificationem conveniat.

f Ibidem. Colloquia cum externis.

8. [f] Eorum colloquia, qui cum scholasticis externis loquendi habuerint facultatem, sint solum de rebus ad litteras, vel

vel ad profectum spiritus pertinentibus, prout ad Majorem Dei Gloriam omnibus utilius fore judicabitur.

9. [a] Omnes quidem, sed præcipue humaniorum litterarum studiosi, latinè loquantur: atque hi memoriæ, quod a suis Magistris præscriptum fuerit, commendent, ac stilum in compositionibus diligenter exerceant.

a P. 4. cap. 6. §. 13. & c. 13. §. 3. Latinæ linguæ usus.

10. [b] Ultra duas horas nemo aut legendo, aut scribendo ad laborem incumbat, quin studium intermittat aliquantulo temporis intervallo.

b P. 4. cap. 4. §. 1. Studii tempus.

11. [c] Horis privato studio attributis, qui superioribus facultatibus dant operam, domi relegant, quæ scripserunt in scholis, eaque curent intelligere: & intellecta sic examinent, ut ipsi sibi objiciant, & quæ objecerint, solvant; quæ nequeunt, adnotent ad interrogandum, vel disputandum.

c P. 4. cap. 6. §. 14. M. Privati studii ratio.

a P. 4. c. 15. §. 3.

INSTITUTIO EORUM [a]
QUI PER BIENNIUM
Privato studio Theologiam repetunt.

Quæ scholasticorum regulæ illis communes.

1. Scholasticorum regulas, præter eas, quæ ad lectiones in scholis audiendas, earumque repetitiones pertinent, non secus ac cœteri discipuli observent: præsertim vero ne studiorum fervore solidarum virtutum amor intepescat, omni diligentia curent.

Collationi casuum, & disputationibus intersint.

2. Similiter ut alii Theologiæ auditores collationi casuum, omnibus actibus, & menstruis etiam eorum disputationibus intersint.

Argumenta, quando resument.

3. In Philosophorum autem disputationibus menstruis non solum interesse debebunt; sed poterunt etiam argumenta resumere, itemque in hebdomadariis Theologorum, si Magistri non adsint.

Quæstiones omissæ, vel compendio tractatæ.

4. Pro ratione studendi, & distributione horarum a Præfecto præscripta diligens, & accuratum studium instituant earum materiarum, quas vel nullo modo, vel compendio audierunt, adhibitis commentariis eorum, qui eas diligentius pertractarunt.

5. De-

5. Deinde studeant præcipuis disputationibus totius Theologiæ, v. g. Ex prima parte de Visione, de Scientia, de Prædestinatione, de Trinitate; itemque ex aliis partibus, tum ea, quæ ab aliis scripta sunt, diligenter perpendendo, tum proprio etiam ingenio capita quædam, & principia Theologiæ, unde præcipuarum quæstionum series pendeat, disponendo, servatis tamen quamdiligentissime iis [a], quæ de doctrina Sancti Thomæ sequenda a Societate constituta sunt. *Studium præcipuarum quæstionum.*

[a] *P. 4. c. 14. §. 1. & 5. Congreg. can. 9. & decr. 55. & 72.*

6. Scribant ex instituto quæstiones aliquas cum suis fundamentis, & conclusionibus, & objectorum solutionibus more scholastico, perinde ac si eas prælegere in schola deberent, easque singulis, vel alternis saltem mensibus Præfecto studiorum ostendant, ut ab eo dirigantur. *Scribendæ ex professo quæstiones.*

7. Habere etiam interdum poterunt ejusmodi lectiones, vel privatim coram nostris doctoribus, vel in ipsis repetitionibus Theologorum per tres circiter horæ quadrantes, ut ad extremum Patres, qui adsunt, argumentari possint, vel denique, si videatur, in Refectorio. *Privatæ lectiones.*

8. Consimiles quæstiones habere etiam poterunt de præclara aliqua materia, quæ denis ad summum prælectionibus absol- *Publicæ.*

vatur, in ea schola, eoque tempore, ut qui voluerint Theologi, convenire possint.

Actus. 9. Distribuatur illis tempus ad quatuor actus particulares, & unum generalem habendum: & primus quidem particularis sub initium fere primi semestris, alter in fine, & sic deinceps singulis semestribus reliqui celebrentur, ita ut generalis ultimum semestre claudat.

Suas opiniones qua ratione liceat defendere. 10. Liberum eis sit in actibus a Magistrorum suorum sententiis discedere, suasque, si libeat, tueri, dummodo nulla ratione alienæ sint a S. Thomæ doctrina ex quintæ Congregationis decretis: ita tamen, ut non solum de sententiis ipsis, sed etiam de fundamentis, ac principiis, quibus eas tueri volunt, tempestive cum Præfecto, eoque, qui præsidere debet, consentiant. Immo quo melius sui ingenii specimen dent, sinet Præses eos libere respondere, nec, nisi cum maxime necesse sit, interpellabit.

Eruditio. 11. Intelligant denique biennio hoc curandum sibi esse, ut non solum in Theologia docti ac prompti, sed in omni etiam ecclesiastica eruditione, quæ Theologum maxime decet, evadant.

a P.4. c.5. B. Concilia, controversia, Canon. 12. Itaque singulis diebus [a] certum tempus habeant ad accuratam sacræ Scripturæ, Conciliorum, Controversiarum, & Ca-

& Canonum lectionem, & semper aliquo ordine notent, quæ notatu digna videbuntur: nihil tamen parent ad Conciones ex professo: & ex hoc studio aliquid interdum prælegant, vel in triclinio, vel alibi, prout Superiori videbitur.

13. In Canonum studio partem judiciariam omittant, in Ecclesiastica toti versentur. *Canonum studium.*

14. Speciatim in id maxime studium incumbant, ad quod se magis propensos senserint, re diligenter cum Superiore communicata: ita tamen, ut ex aliis, quæ præscribuntur, nullum omittant. *Naturæ propensio attendenda.*

RE-

REGULÆ
COMMUNES PROFESSORIBUS
CLASSIUM INFERIORUM.

Finis. 1. Adolescentes, qui in Societatis disciplinam traditi sunt, sic Magister instituat, ut una [a] cum litteris mores etiam Christianis dignos in primis hauriant.

a P. 4. cap. 7. §. 2.

b P. 4. c. 16. §. 4.

[b] Feratur autem ejus peculiaris intentio, tam in lectionibus, cum se occasio obtulerit, quam extra eas, ad teneras adolescentium mentes obsequio, & amori Dei, ac virtutum, quibus ei placere oportet, præparandas; sed præcipue ea, quæ sequuntur, observet.

c Ibid. & C.

Oratio ante lectionem. 2. [c] Orationem brevem ante scholæ initium dicat aliquis ad id institutam: quam Præceptor, & discipuli omnes aperto capite, & flexis genibus attentè audient: ante lectionis vero initium ipse Præceptor signo Crucis se muniat aperto capite, & incipiat.

d Ibid. §.

Missa, & Concio. 3. [d] Missæ, & concioni curet, ut intersint omnes; missæ quidem quotidie [e], concioni vero diebus festis: ad quam præterea bis saltem singulis hebdomadis eos in Quadragesima mittat, aut etiam pro regionis consuetudine ducat.

e P. 4. cap. 7. §. 2.

4. Do-

4. [a] Doctrina Christiana in classibus præsertim Grammaticæ, vel etiam in aliis, si opus sit, feria sexta, aut Sabbato ediscatur, ac memoriter reciterur, nisi forte alicubi, & a novis discipulis etiam sæpius recitanda videretur.

a P. 4. cap. 7. §. 2. & c. 16. §. 2. Doctr. Chr.

5. Piam cohortationem, vel doctrinæ explicationem feria item sexta, aut Sabbato habeat per semihoram: hortetur autem potissimum ad orandum Deum quotidie, præcipue vero ad Coronam Beatæ Virginis, aut Officium quotidie recitandum, ad excutiendam conscientiam vesperi [b], ad Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ frequenter, ac rite obeunda, ad vitandas noxias consuetudines, ad vitiorum detestationem, ad virtutes denique colendas Christiano homine dignas.

Adhortatio.

b P. 4. c. 7. §. 2.

6. Privatis etiam [c] colloquiis eadem ad pietatem pertinentia inculcabit, ita tamen, ut nullum ad Religionem nostram videatur allicere; sed si quid hujusmodi cognoverit, ad Confessarium rejiciat.

c P. 4. c. 4. §. 6. Colloquia spiritualia.

7. Litanias Bmæ Virginis Sabbato sub Vesperum in sua classe recitari jubeat, vel, si moris sit, in templum ad easdem cum cœteris audiendas ducat: pietatem vero in eamdem Virginem & Angelum etiam Custodem discipulis diligenter suadeat.

Litaniæ, & devotio B. Virginis.

8. Le-

Lectio Spiritualis. 8. Lectionem spiritualem, præsertim de Sanctorum vitis vehementer commen-
a P.4. c.5.E. der: contra vero non solum ipse [a] ab impuris scriptoribus, & omnino, in quibus sit aliquid, quod bonis moribus nocere queat, juventuti prælegendis abstineat; sed ab iisdem etiam extra scholam legendis discipulos quammaxime potest, deterreat.

b P. 4. c. 16. §. 1. Confessio. 9. Confessiones [b] singulis mensibus, ut a nemine omittantur, efficiat: jubebit autem eos tradere suum in schedula descriptum nomen, cognomen, & classem Confessariis; ut schedulas postea recognoscens, quinam defuerint, intelligant.

Orandum pro discipulis. 10. Oret Deum sæpe pro suis discipulis, eosque religiosæ vitæ suæ exemplis ædificet.

Præfecto obtemperandum. 11. Præfecto horum studiorum obtemperabit in iis, quæ ad hæc studia, & scholæ disciplinam pertinent: quo inconsulto, neque ullum in scholam admittet, aut dimittet, nec librum ullum suscipiet explicandum, nec ullam cuivis a communibus scholæ exercitationibus immunitatem dabit.

Gradus cujusque scholæ. 12. Scholæ omnes in suo se gradu contineant. Et de Rethorica quidem, & Hu-
c P.4.c.13.B. manitate dicetur seorsim; [c] Grammaticæ vero tres scholæ esse debent, quibus ejus-

ejusdem quidam quasi cursus absolvatur. Omnia proinde Emanuelis præcepta tres in partes dividenda sunt, quarum singulæ singularum scholarum sint propriæ, ita tamen, ut in unaquaque classe ea semper, quæ in schola proxime inferiore tradita sunt, recurrantur, prout in cujusque Magistri regulis indicabitur.

Græcæ grammaticæ divisio.

13. In Græca etiam grammatica hæc fere divisio erit. Prima pars a primis elementis ordiendo simplicia nomina, verbum substantivum, & verba item simplicia complectitur pro infima classe. Secunda nomina contracta, verba circumflexa, verba in Mi, & faciliores formationes pro Media classe. Tertia reliquas partes orationis, seu quæcumque Rudimentorum nomine continentur, exceptis dialectis, ac difficilioribus annotationibus pro suprema classe. Quarta, quæ Humanitati tribuitur, omnem syntaxim. Quinta denique pars, quæ est Rethoricæ, artem metricam.

Divisio temporis.

14. Divisio temporis, quod in Rethorica binis minimum horis; in Humanitate vero, & cœteris scholis duabus & dimidiata mane, totidemque a prandio, binis item minimum die vacationis definitur, eadem semper esse debebit; ut certum sit, quæ horæ quibus exercitationibus impendantur.

15. Ha-

Quatenus commutanda. a P. 4. c. 13. §. 2.

15. Harum tamen exercitationum ordo ad Provincialis præscriptum [a] pro loci consuetudine immutari potest: dummodo eædem omnino, eademque spatia temporis illis in cujusque magistri regulis assignata retineantur, & in semel cœpto constantia servetur.

Dies festus in Sabbatum incidens.

16. Si festus dies inciderit in Sabbatum, ejus diei exercitationes in antecedentem diem revocentur, vel omittantur.

Die vacationis quæ divisio.

17. Eadem divisio die vacationis erit, ubi non assignantur propriæ exercitationes: singulæ enim, quæ aliis diebus fiunt, pro portione contrahendæ, aut earum aliqua in orbem prætermittenda, tempusque aliquod concertationi relinquendum.

Latine loquendi usus.

18. Latine loquendi usus severe in primis custodiatur, iis scholis exceptis, in quibus disciplui latine nesciunt, ita ut in omnibus, quæ ad scholam pertinent, numquam liceat uti patrio sermone, notis etiam adscriptis, si qui neglexerint: eamque ob rem latine perpetuo Magister loquatur.

Memoriæ exercitatio.

19. Memoriæ traditas prælectiones discipuli Decurionibus recitent, de quorum officio infra regula 36. dicetur, nisi forte alius placeat mos in Rethorica: ipsi vero decuriones Decurioni maximo vel Ma-

Magistro persolvent. Qui magister aliquot quotidie ex desidiosis fere, quique serius ad ludum venerint, recitare jubeat, ad explorandam curionum fidem, omnesque in officio continendos. Sabbato audita per unam vel etiam plures hebdomadas publice memoriter reddantur. Libro autem absoluto deligi poterunt interdum, qui illum e suggestu ab initio pronuncient non sine prœmio.

20. Scriptiones afferendæ in classibus Gramaticæ quotidie præter diem Sabbati, in cœteris solutæ quidem orationis quotidie præter diem vacationis, & Sabbati; carminis vero bis tantum, proximo scilicet post dominicum, & vacationis diem; græci demum Thematis saltem semel, quo die Magistro libuerit, a prandio. Scriptiones afferendæ.

21. Scriptiones corrigendæ ferme privatim, & submissa voce cum unoquoque discipulorum, ut iis interim stilum exercendi tempus detur: Expedit tamen quotidie aliquot exempla, modo ex optimis, modo ex deterrimis, tum initio, tum in fine publicè recitare, atque perpendere. Corrigendæ.

22. Modus corrigendæ scriptionis in universum est indicare, si quid contra præcepta peccatum sit; interrogare, quomodo emendari possit; jubere, ut æmuli, statim ut aliquid deprehenderint, publi- Corrigendi ratio.

ce

ce corrigant, prœceptumque, contra quod peccatum est, proferant; laudare denique, si quid apte perfectum sit. Hoc autem dum publicè peragitur, primum discipuli scriptionis exemplum (quod semper præter id, quod magistro describitur, afferendum est) secum ipsi legant, & emendent.

Corrigendæ quamplurimæ. 23. Quotidie scriptiones singulorum a magistro corrigi oporteret, cum præcipuus, & maximus inde fructus existat: si tamen multitudo non patiatur, corrigat quamplurimos, ita ut quos uno die discipulos præteriit, altero vocet. Eam ob causam diebus præsertim, quibus carmina afferuntur, scriptiones aliquas æmulis emendandas dispertiat, (quod quo commodius fiat, unusquisque non suum tantum, sed etiam æmuli nomen a tergo scriptionis inscribat) aliquas ipse Magister pomeridiano tempore, dum memoriter recitatur, aliquas, si libuerit, domi corrigat.

Exercitationes inter corrigendum. 24. Exercitationes varias, dum scripta corrigit, pro scholæ gradu, modo hanc, modo illam imperet. Nulla enim re magis adolescentium industria, quam satietate languescit.

Repetitio. 25. Repetitio prælectionis tum hesternæ, tum præsentis eodem se habeat modo,

do, fiatque vel ab uno tota, vel potius a pluribus per partes, ut omnes exerceantur: repetantur autem præcipua, & utillima, primum fere a provectioribus, deinde etiam ab aliis; idque vel continenti oratione, vel ad singulas Magistri interrogationes interrupta, æmulo inter repetendum corrigente, si alter erret; vel, si cunctetur, antevertente.

26. Die Sabbati, omnia, quæ per hebdomadam prælecta sunt, recolantur. Quod si qui interdum profiteantur de iis omnibus, vel de toto libro se responsuros, ex iis aliquot delectos reliqui binis, ternisve lacessant interrogationibus non sine prœmio. Repetitio die Sabbathi.

27. In prælectionibus veteres solum auctores, nullo modo recentiores explicentur: multum autem proderit, si Magister non tumultuariè, ac subito dicat; sed quæ domi cogitate scripserit; totumque librum, vel orationem, quam præ manibus habet, ante perlegerit: forma autem prælectionis hæc ferme erit. Prælectio.

Primum totam continenter pronunciet, nisi aliquando in Rethorica, & Humanitate longior esse debeat.

Secundo brevissime argumentum exponat, & connexionem, ubi erit opus, cum iis, quæ antecesserant.

 Ter-

Tertio unamquamque periodum prælegens, si quidem latine interpretetur, obscuriores explanet, unam alteri nectat, ac sententiam non quidem inepta metaphrasi unicuique verbo latino alterum verbum latinum reddendo, sed eamdem sententiam, si quidem sit obscurior, apertioribus phrasibus declarando aperiat: si vero vulgi sermone, servet, quoad fieri potest, collocationem verborum. Sic enim numero assuescunt aures. Quod si sermo patrius non patitur, prius ad verbum fere omnia, postea ad vulgi consuetudinem explicet.

Quarto, a capite recurrens, nisi malit ipsi explicationi inserere observationes, tradat cuique scholæ accommodatas; quas vero excipiendas censuerit, quæ multæ esse non deberent, vel interrupte inter explicandum, vel seorsim, prælectione jam habita, dictet: utile autem solet esse, ut grammatici nihil scribant, nisi jussi.

Prælectio historici, & Poetæ.

28. Historici & Poetæ prælectio illud habet peculiare, quod historicus celerius fere excurrendus; in poeta sæpe oratoria paraphrasis accurate facta plurimum decet: faciendumque, ut discipuli poetæ, oratorisque stilum internoscere consuescant.

Prælectio præceptorum.

29. In prælegenda tum Cypriani Rethorica, tum Arte metrica, tum latina, græ-

græcave Grammatica, & horum similibus ad præcepta spectantibus, res ipsæ potius, quam verba perpendenda sunt. Locutiones vero brevissimæ ab optimis scriptoribus proponendæ, & statim reddendæ. In Grammaticæ vero, præsertim inferioribus classibus, cum incidit aliquid difficilius, illud ipsum uno, aut pluribus diebus recolatur, aut faciliora quædam ex aliis Grammaticæ partibus interponantur, repetanturve.

30. Scribendi argumentum non dictandum ex tempore, sed meditato, & fere descripto, quod ad imitationem Ciceronis, quantum fieri potest; & ad normam cujusdam narrationis, suasionis, gratulationis, admonitionis, aliarumque id genus rerum dirigatur: & quidem tum latina lingua, tum patria scribendum esset, ubi dictatur ad verbum. Dictatum porro statim Magister jubeat recitari; explicet, si quid forte difficilius; vocabula, phrases, aliaque præsidia subministret; semperque, excepto Rethore, inter dictandum admoneat, quomodo quævis pars conscribenda sit, & interpungenda. Aliquid vero extraordinarium solito amplius præscribendum est, cum plures dies festi incidunt, vel cum vacationes, tum majores, tum minores indicuntur. **Scribendi argumentum.**

 31. Con-

Concertatio. 31. Concertatio, quæ vel Magistro interrogante, æmulisque corrigentibus, vel ipsis invicem inter se æmulis percontantibus fieri solet, magnifacienda, &, quoties tempus patitur, usurpanda, ut honesta æmulatio, quæ magnum ad studia incitamentum est, foveatur. Poterunt autem vel singuli, vel plures ex utraque parte committi, præcipue ex magistratibus; vel unus etiam plures lacessere. Privatus fere privatum petet, magistratus magistratum; privatus etiam interdum magistratum, ejusque dignitatem, si vicerit, sive aliud prœmium, aut victoriæ signum consequi poterit, prout scholæ dignitas, & locorum ratio postulabit.

Extraordinariæ exercitationes. 32. Extraordinariæ exercitationes utilitatem magnam habent: in quibus illud universè dicendum est, ea, quæ publice pronunciabuntur, ut non memoria solum discipulorum, sed ingenium etiam excolatur, a Magistro expolienda quidem diligenter, numquam tamen de integro facienda; eademque de versibus, qui in publico proponuntur, ratio est. Laborandum etiam, ut vocem, gestus, & actionem omnem discipuli cum dignitate moderentur.

Prælectio, seu declamatio in schola. 33. Prælectio vel græca, latinaque Oratio, aut Carmen in Rethorica quidem, & Hu-

& Humanitate alternis fere Sabbatis, una schola alteram invitante, habeatur; in reliquis sola prælectio non tam habeatur, quam audita ex cathedra repetatur, nullis fere invitatis; nec nisi singulis mensibus.

34. [a] Concertatio cum proxima classe erit aliquoties in anno, quo die Præfecto studiorum inferiorum visum fuerit, per horam fere, de iis tantum rebus, quæ utrique classi communes sunt, utroque moderante Præceptore. Bini, ternique, aut plures disputabunt ex optimis utriusque classis discipulis, vel ex condicto ad singulas interrogationes, responsionesque antea instructi, vel ex ingenio, quicquid libeat, percontantes, vel dubitationes ab uno propositas, præsertim de Rethorica, oppugnantes.

a P. 4. c. 13. §. 3.

Concertatio cum proxima classe.

35. Magistratus eligendi, præmiisque etiam, si videbitur, afficiendi, nisi id alicubi in Rethorica minus necessarium videretur, singulis fere, aut alternis mensibus: ad eam rem semel soluta oratione, semel etiam, si videatur in superioribus classibus, carmine, græceque scribant; in schola toto scholæ tempore, nisi in Inferioribus melius videatur, semihoram concertationi relinquere. Qui omnium optime scripserint, summo magistratu; qui proxime accesserint, aliis honorum

Magistratus.

gradibus potientur: quorum nomina, quo plus eruditionis res habeat, ex Græca, Romanaque Republica, militiaque sumantur. Duas autem fere in partes ad æmulationem fovendam schola dividi poterit, quarum utraque suos habeat magistratus alteri parti adversarios, unicuique discipulorum suo attributo æmulo. Summi autem utriusque partis magistratus primum in sedendo locum obtineant.

Decuriones. 36. Decuriones etiam a Prœceptore statuantur, qui memoriter recitantes audiant, scriptaque Prœceptori colligant, & in libello punctis notent, quoties memoria quemque fefellerit, qui scriptionem omiserint, aut duplex exemplum non tulerint, aliaque, si jusserit Prœceptor, observent.

Ad examen præparatio. 37. Ad promotionem generalem uno ferme ante examen mense strenue discipuli in præcipuis quibusque rebus in omnibus classibus, excepta fortasse Rethorica, exerceantur. Quod si quis longe in ipso anni decursu excelleret; de eo Magister referat ad Præfectum, ut privatim examinatus gradum ad superiorem scholam facere possit.

Catalogus. 38. Catalogum discipulorum alphabeti ordine conscriptum Præfecto tradat sub anni initium, quem Catalogum interdum in

in anno recognoscat, ut, si quid sit opus, immutari queat; accuratissime vero cum generale discipulorum examen impendet. In eo autem Catalogo quamplurimos discipulorum gradus distinguat, videlicet Optimos, Bonos, Mediocres, Dubios, Retinendos, Rejiciendos, quæ notæ numeris significari possent. 1. 2. 3. 4. 5. 6.

39. Disciplinam omnem nihil æque continet, atque observatio regularum. Hæc igitur præcipua sit magistri cura, ut discipuli tum ea, quæ in eorum regulis habentur, observent, tum ea, quæ de studiis dicta sunt, exequantur. Quod spe honoris, ac præmii, metuque dedecoris facilius, quam verberibus consequetur. Disciplinæ cura.

40. Nec in puniendo sit præceps, nec in inquirendo nimius; dissimulet potius, cum potest, sine cujusquam damno; neque solum [a] ullum ipse plectat (id enim per correctorem præstandum), sed omnino a contumelia dicto, factoque inferenda abstineat; nec alio quempiam, quam suo nomine, vel cognomine appellet: pœnæ etiam loco aliquid litterarium addere ultra quotidianum pensum utile interdum erit. Inusitatas autem & majores pœnas ob ea præsertim, quæ extra scholam deliquerint, sicut eos, qui plagas recusant, præsertim si grandiores sint, ad Præfectum rejiciat. Puniendi ratio.

a P. 4. cap. 7. §. 2. D.

Assiduitas. 41. Assiduitatem maxime a discipulis requirat: nec proinde ad publica spectacula, sive ludos eos dimittat: si quis abfuerit, aliquem ex condiscipulis, vel alium ad ejus domum mittat; &, nisi idoneæ afferantur excusationes, absentiæ pœnam sumat. Qui plures dies sine causa abfuerint, ad Præfectum remitti, nec sine ejus consensu recipi debent.

Confessionum dies. 42. Ne Confessionum causa quidquam remittatur ex iis, quæ scholarum propria sunt, terni, vel plures, ubi sit opus, initio mittantur ad confitendum: deinde, ut singuli redeunt, ita ex cœteris singuli, binique submittantur; nisi forte alicubi ad confessionem simul omnes ire consueverint.

Silentium, & modestia. 43. Silentium & modestiam servandam in primis curet, ut nemo per scholam vagetur, nemo locum mutet, nemo ultro citroque munera, schedasve mittat; ut a schola non egrediantur, præsertim duo, vel plures simul.

Egressus è schola. 44. Cavendum est, ne facile, præsertim prælectionis tempore, a quopiam discipuli evocentur: ut confusio etiam, & clamor in egressu præcipue vitetur, Magistro, sive e suggestu, sive ad januam spectante, proximi quique valvis primi exeant; vel alia ratione curetur, ut mode-

deste omnes, & silentio egrediantur.

45. Academias instituat, si Rectori videbitur, ex regulis, quae propterea seorsim conscriptæ sunt, ad quas discipuli maxime festis diebus vitandi otii, & malarum consuetudinum causa conveniant. Academiæ.

46. Si necesse videretur discipulorum causa cum eorum parentibus interdum loqui, Rectori proponat, an ii per Præfectum, vel alium accersendi sint, vel etiam, si personæ dignitas postulet, conveniendi. Agere cum discipulorum parentibus.

47. Familiarem non se uni magis, quam alteri ostendat; cum iisque extra scholæ tempus non nisi breviter, ac de rebus seriis, loco etiam patenti, hoc est non intra scholam, sed pro scholæ foribus, aut in atrio, aut ad januam Collegii, quo magis ædificationi consulat, colloquatur. Familiaritas, & colloquia.

48. Nemini pædagogum, inconsulto Rectore, proponat, nec a pædagogis permittat aliis domi prælectionibus onerari discipulos, sed tantum auditas exigi. Pedagogi.

49. Nullius opera utatur in describendo, aut in aliquo, quod ad usitatas scholæ exercitationes non pertineat, nullaque in re pro schola sumptum facere patiatur. Nullus pro schola sumptus.

50. Sit

Profectus studentium.

50. Sit denique in omnibus, divina aspirante gratia, [a] diligens, & assiduus profectus studentium, tum in lectionibus, tum in aliis litterariis exercitationibus studiosus. Contemnat neminem, pauperum studiis æque, ac divitum bene prospiciat, [b] profectumque uniuscujusque e suis scholasticis speciatim procuret.

a P. 4. c. 6. §. 6.

b P. 4. c. 13. §. 3.

RE-

REGULÆ
PROFESSORIS RETHORICÆ.

1. Gradus hujus scholæ non facile certis quibusdam terminis definiri potest: ad perfectam enim eloquentiam informat, quæ duas facultates maximas, Oratoriam, & Poeticam comprehendit (ex his autem duabus primæ semper partes Oratoriæ tribuantur), nec utilitati solum servit, sed etiam ornatui indulget. Gradus.

Illud tamen in universum dici potest, tribus maxime rebus, præceptis dicendi, stilo, & eruditione contineri.

Prœcepta etsi undique peti, & observari possunt; explicandi tamen non sunt in quotidiana prælectione, nisi Rethorici Ciceronis libri, & Aristotelis tum Rethorica, si videbitur, tum Poetica.

Stilus (quamquam probatissimi etiam historici, & poetæ delibantur) ex uno fere Cicerone sumendus est: & omnes quidem ejus libri ad stilum aptissimi; Orationes tamen solæ prælegendæ, ut artis prœcepta in orationibus expressa cernantur.

Eruditio denique ex historia, & moribus gentium, ex auctoritate scriptorum, & ex

& ex omni doctrina; sed parcius ad captum discipulorum accersenda.

Ex Græcis ad Rethoricam pertinet syllabarum maxime dimensio, & plenior auctorum, & dialectorum cognitio. Summam logicæ in fine anni Rethoricæ Magister non explicet.

Divisio temporis.

2. Divisio temporis hæc erit. Prima hora antemeridiana memoria exerceatur, scripta a Decurionibus collecta Præceptor corrigat, varias interim, de quibus infra regula quinta, discipulis exercitationes injungens, denique externa prælectio recolatur.

Secunda hora antemeridiana prælectioni detur, vel prœceptorum, si a prandio explicetur Oratio, vel orationis, si prœcepta: dummodo in eo, quod anni initio cœptum est, constantia servetur. Succedat repetitio, &, quando opus est, argumentum detur scribendæ orationis, vel Carminis; reliquum si quid est temporis, vel concertationi, vel iis, quæ prima hora scripserint, recognoscendis tribuatur.

Prima hora pomeridiana habeatur post repetitionem postremæ nova prælectio, vel Orationis, si mane prœcepta exposita, vel prœceptorum, si Oratio. Huic repetitio de more succedat.

Se-

Secunda hora pomeridiana, græci auctoris postrema prælectione repetita, nova explicetur, atque exigatur. Reliquum tempus, modo corrigendis græcis scriptionibus, modo græcæ syntaxi, & arti metricæ, modo græcæ concertationi reservetur.

Die vacationis explicetur historicus, vel poeta, vel aliquid ad eruditionem pertinens, & recolatur.

Die Sabbati post brevem totius hebdomadæ repetitionem, mane prima hora explanetur historicus, vel poeta. Ultima hora aut habeatur ab aliquo discipulorum declamatio, vel prælectio, aut ad Humanistas audiendos eatur, aut concertetur. A prandio explicetur poeta, vel historicus; Græca recolantur.

Sicubi vero præter duas horas tum mane, tum vesperi semihora additur, ea historico, vel poetæ tribuenda: quod si fiat, Sabbati prælectiones vel non differant ab aliis diebus, vel, iis omissis, repetitio plenior instituatur, & concertatio.

3. Quoniam memoriæ quotidiana exercitatio Rethori necessaria est, atque in hac classe sæpe longius prælectiones excurrunt, quam ut tradi commode memoriæ possint, Prœceptor statuet ipse quid, quantumque ediscendum, & quomodo, Memoriæ exercitatio.

si exigere velit, recitandum. Immo ex usu esset, ut subinde aliquis e suggestu recitaret, quæ ex optimis auctoribus didicisset, ad memoriæ exercitationem simul cum actione jungendam.

Sciptionis corrigendæ ratio.

4. In scriptione corrigenda indicet, si quid in artificio oratorio, aut poetico, in elegantia, cultuque sermonis, in connectenda oratione, in numeris concinnandis, in orthographia, aut aliter peccatum fuerit, si quis locus perperam, si obscure, si humiliter tractatus, si decorum minime servatum, si qua digressio longior fuerit, & alia generis ejusdem. Denique, oratione absoluta, suam quisque, quam antea per partes attulerat, totam simul descriptam, aut saltem correctam Prœceptori offerat, ut eas esse ab omnibus perfectas appareat.

Exercitationes inter corrigendum.

5. Exercitationes discipulorum, dum scripta magister corrigit, erunt, exempli gratia, locum aliquem poetæ, vel oratoris imitari; descriptionem aliquam, ut hortorum, templorum, tempestatis, & similium efficere; phrasim eamdem modis pluribus variare; græcam orationem latine vertere, aut contra; poetæ versus tum latine, tum græce soluto stilo complecti; carminis genus aliud in aliud commutare; Epigrammata, Inscriptiones, Epi-

Epitaphia condere; Phrases ex bonis oratoribus, & poetis, seu græcas, seu latinas excerpere; figuras Rethoricas ad certas materias accommodare; ex locis rethoricis, & topicis plurima ad rem quampiam argumenta depromere, & alia generis ejusdem.

6. Prælectio duplex est. Altera ad artem pertinet, in qua præcepta; altera ad stilum, in qua orationes explicantur: In utraque autem duo animadvertenda. Primum qui auctores ad prælegendum suscipiantur, deinde quis modus interpretandi teneri possit. De primo satis dictum est regula prima: unus enim Cicero ad orationes, ad prœcepta præter Ciceronem Aristoteles adhibendus est. Oratio numquam prætermittenda, prœceptorum etiam explicatio toto fere anno continuanda esset; Ingens enim est vis oratoriorum prœceptorum; hujus tamen loco, ubi mos ferat, inclinante jam anno, alicujus auctoris usus, qui majorem eruditionem, aut varietatem contineat, non interdicitur. Poetæ vero aliqua prælectio poterit interdum æstivo tempore vel prœceptorum, vel orationis prælectionibus interponi. Prælectio. Auctores.

7. Quod autem ad interpretandi rationem attinet, si explicentur prœcepta. Prœceptorum interpretatio.

Pri-

Primo prœcepti sensus aperiendus interpretum collatis sententiis, si obscurior sit, nec inter eos conveniat. Secundo alii Rethores, qui idem præcipiant, vel idem auctor, si alibi idem præcipit, afferendus. Tertio ipsius prœcepti ratio aliqua excogitanda. Quarto Oratorum, ac poetarum loci aliquot similes, maxime illustres, in quibus eo prœcepto usi sint, adducendi. Quinto si quid ex varia eruditione, & historia ad rem facit, addendum. Ad extremum, quomodo ad res nostras accommodari possit, indicandum; idque quanto maximo fieri potest delectu, ornatuque verborum.

Oratorio interpretatio.

8. Si vero explicetur oratio, vel poema. Primo exponenda sententia, si obscura sit, & variæ interpretationes dijudicandæ. Secundo tota artificii ratio, inventionis scilicet, dispositionis, & elocutionis exploranda, quam apte se orator insinuet, quam apposite dicat, vel quibus ex locis argumenta sumat ad persuadendum, ad ornandum, ad movendum, quam multa sæpe prœcepta uno eodemque loco permisceat, quo pacto rationem ad faciendam fidem figuris sententiarum includat, rursusque figuras sententiarum figuris verborum intexat. Tertio loci aliquot tum re, tum verbis similes afferendi,

di, aliique oratores, vel poetæ, qui eodem prœcepto ad aliquid simile persuadendum, vel narrandum usi sint, producendi. Quarto res ipsæ Sapientum sententiis, si res ferat, confirmandæ. Quinto ex historia, ex fabulis, ex omni eruditione, quæ ad locum exornandum faciant, conquirenda. Ad extremum verba perpendenda, eorum proprietas, ornatus, copia, numerus observandus. Hæc autem non ideo allata sunt, ut semper omnia consectetur Magister; sed ut ex iis seligat, quæ oportuniora videbuntur.

9. Dictandum argumentum Orationis, vel initio cujusque mensis totum, vel singulis hebdomadis per partes (singulis enim mensibus ad summum singulæ absolvendæ orationes), sit autem breve, quod per omnes eat orationis partes, locos confirmationis, & amplificationis, figuras præcipuas, quæ adhiberi possent, locos etiam aliquos bonorum auctorum ad imitandum, si videbitur, indicet. Interdum demonstrato scriptore aliquo, ad cujus imitationem orationem informent, verbo tenus res proponatur. Argumentum scribendæ orationis.

10. Carminis etiam argumentum, aut scripto, aut verbo, vel solam significando rem, vel certa adjecta sententia tradi potest: idque aut breve, ut Epigramma- Carminis.

 tis.

tis, Odæ, Elegiæ, Epistolæ, quod singulis vicibus expediatur; aut longius, ut pluribus vicibus quemadmodum orationem, sic poema contexant.

Græci Thematis ratio. 11. Græci Thematis eadem fere ratio erit, nisi per aliquod tempus verbatim omnia dictanda semel saltem in singulas hebdomadas, vel soluta oratione, vel carmine censeantur.

Concertatio. 12. Concertatio, seu exercitatio sita erit, tum in corrigendis iis, quæ alter æmulus in alterius oratione deprehenderit; tum in iis, in quibus prima hora se exercuerint, invicem proponendis; tum in figuris dignoscendis, aut conficiendis; tum in Rethoricæ, aut Epistolarum, aut Carminum, aut Historiæ præceptis reddendis, applicandisque; tum in exponendis Auctorum locis difficilioribus, & difficultatibus explanandis; tum in moribus antiquorum, rebusque ad eruditionem pertinentibus exquirendis; tum in hieroglyphicis, symbolis Pithagoreis, apophtegmatibus, adagiis, emblematibus, ænigmatibusque interpretandis; tum in declamando, & similibus ad Præceptoris arbitrium.

Græca prælectio. 13. Græca prælectio sive oratorum, sive historicorum, sive poetarum nonnisi antiquorum sit, & classicorum, Demo-

mosthenis, Platonis, Thucydidis, Homeri, Hesiodi, Pindari, & aliorum hujusmodi (modo sint expurgati), inter quos jure optimo SS. Nazianzenus, Basilius, & Chrysostomus reponendi. Ac priore quidem semestri oratores, aut historici interpretandi; interponi autem poterunt semel in hebdomada aliqua epigrammata, vel brevia poemata: posteriore vicissim explicetur poeta, interjecto semel oratore, aut historico. Interpretandi ratio, quamquam, quæ eruditionis, artisque sunt, respuere omnino non debeat; proprietatem tamen potius, usumque linguæ spectabit. Quamobrem locutiones aliquæ singulis prælectionibus dictandæ.

14. Græca syntaxis, & syllabarum dimensio ineunte anno alternis diebus, si sit opus, explicanda; syntaxis quidem breviter, præcipua quædam capita recolendo. Græca grammatica.

15. Eruditionis causa die vacationis pro historico, & poeta liceat interdum alia magis recondita proferre, ut hieroglyphica, ut Emblemata, ut quæstiones ad artificium poeticum spectantes; de Epigrammate, Epitaphio, Ode, Elegia, Epopœja, Tragædia; ut de Senatu Romano, de Atheniensi, de utriusque Prælectio die vacationis.

gentis militia; ut de re hortensi, vestiaria, de Triclinio, de Triumpho, de Sibyllis, & aliis generis ejusdem, modice tamen.

Privata declamatio.

16. Declamatio, vel prælectio, vel carmen, vel græca oratio, vel carmen simul, & oratio, Humanistis convenientibus, postrema semihora antemeridiana ab uno, aut altero discipulorum e suggestu alternis sabbatis habeatur.

Publica declamatio.

17. In Aula, Temploque gravior Oratio, aut Carmen, vel utrumque, nunc latinè, nunc græcè, vel declamatoria actio, expositis utrinque rationibus, lataque sententia, singulis fere mensibus habeatur; non tamen, nisi recognita, & approbata a Præfecto studiorum superiorum.

Carmina affigenda.

18. Affigantur carmina scholæ parietibus alternis fere mensibus ad aliquem celebriorem diem exornandum, vel Magistratus promulgandos, vel alia quapiam occasione, selectissima quæque a discipulis descripta. Immo etiam pro regionum more aliquid prosæ brevioris; quales sunt Inscriptiones, ut clypeorum, templorum, sepulcrorum, hortorum, statuarum; quales Descriptiones, ut urbis, portus, exercitus: quales Narrationes, ut rei gestæ ab aliquo Divorum; qualia denique Paradoxa, additis interdum,

dum, non tamen sine Rectoris permissu, picturis, quæ Emblemati, vel argumento proposito respondeant.

19. Poterit interdum Magister brevem aliquam actionem, Eclogæ scilicet, Scenæ, Dialogique discipulis argumenti loco proponere: ut illa deinde in schola, distributis inter ipsos partibus, sine ullo tamen scenico ornatu, exhibeatur, quæ omnium optime conscripta sit. Privatæ scenæ.

20. Nostris exercendis sicuti omnia, quæ de ratione docendi diximus, communia sunt, ita illa peculiaria, ut domi ter, aut quater in hebdomada per horam, quo tempore commodissimum Rectori videbitur, repetitiones coram Magistro, aut alio, quem Rector ipse statuerit, habeant, in quibus prælectiones latinæ, græcæque recolantur, solutaque oratio, & carmen latinè, græcèque corrigantur, jubeanturque quotidie aliquid ediscendo memoriam excolere, multumque, & attente legere; nihil enim æque fœcundat ingenium, quam ut ad Aulæ, Templi, Scholæque suggestum, quæ illis cum externis condiscipulis commune est, addito etiam Refectorio, frequentius singuli se dicendo exerceant. Ut denique publice semper in loco quopiam idoneo sua carmina Præceptori probata, suo adscripto nomine, proponant. Nostrorum exercitatio.

REGULÆ

PROFESSORIS HUMANITATIS.

Gradus. 1. Gradus hujus scholæ est, postquam ex grammaticis excesserint, præparare veluti solum eloquentiæ: quod tripliciter accidit, cognitione linguæ, aliqua eruditione, & brevi informatione prœceptorum ad Rethoricam spectantium. Ad cognitionem linguæ, quæ in proprietate maxime, & copia consistit, in quotidianis prælectionibus explicetur ex Oratoribus unus Cicero iis fere libris, qui philosophiam de moribus continent; ex Historicis Cæsar, Sallustius, Livius, Curtius, & si qui sunt similes; ex Poetis præcipue Virgilius, exceptis Eclogis, & quarto Æneidos, præterea Odæ Horatii selectæ, item Elegiæ, Epigrammata, & alia poemata illustrium poetarum antiquorum, modo sint ab omni obscœnitate expurgati. Eruditio modice usurpetur, ut ingenium excitet interdum, ac recreet, non ut linguæ observationem impediat.

Præceptorum Rethoricæ brevis summa ex Cypriano, secundo scilicet semestri, tradetur: quo tempore, omissa philoso-

phia

phia Ciceronis, faciliores aliquæ ejusdem orationes, ut pro Lege Manilia, pro Archia, pro Marcello, cœteræque ad Cæsarem habitæ sumi poterunt. Græcæ linguæ pars illa pertinet ad hanc scholam, quæ syntaxis proprie dicitur: curandum præterea, ut mediocriter Scriptores intelligant, & scribere aliquid græcè norint.

Divisio temporis.

2. Divisio temporis hæc erit. Prima hora matutina memoriter recitetur M. Tullius, & ars metrica apud Decuriones: scripta a Decurionibus accepta Præceptor corrigat, varìas interim, de quibus infra regula quarta, discipulis exercitationes injungens: ad extremum publice nonnulli recitent, & Decurionum notæ a Magistro cognoscantur.

Secunda hora matutina repetatur postrema breviter prælectio, novaque per semihoram, vel paulo amplius explicetur: mox exigatur, &, si quid supersit temporis, in mutua discipulorum concertatione ponatur.

Ultima semihora initio primi semestris historicus, & ars metrica alternis diebus; arte vero metrica absoluta, historicus quotidie percurratur: altero deinde semestri Cypriani Rethorica quotidie modo explicetur, modo recolatur, aut disputetur.

Prima hora pomeridiana memoriter poeta, græcusque auctor recitetur, recognoscente Magistro Decurionum notas, scriptaque, vel quæ mane imperata sunt, vel, quæ ex Domo allatis superfuerint, corrigente. Ad extremum thema dictetur.

Sesquihora consequens poetæ tum recolendo, tum explicando, & græcæ tum prælectioni, tum scriptioni ex æquo dividatur.

Die vacationis prima hora recitetur memoriter, quod proxima vacatione prælectum est, & scriptiones, quæ supersunt, de more corrigantur.

Secunda hora aliquid Epigrammatum, aut Odarum, aut Elegiarum; sive aliquid ex libro tertio Cypriani de Tropis, de Figuris, & præcipuè de numero, ac pedibus Oratoriis, ut iis initio anni assuescant; sive Chria aliqua, aut progymnasma explicetur, recolaturque; sive denique concertetur.

Die Sabbati mane prima hora publice recitentur memoriter totius hebdomadæ prælectiones; hora secunda recolantur. Ultima semihora aut habeatur ab aliquo discipulorum declamatio, vel prælectio, aut ad Rethores audiendos eatur, aut concertetur.

A pran-

A prandio prima semihora reddatur memoriter poeta, & Catechismus, Magistro scripta, si quae per hebdomadam superfuerint, & Decurionum notas recognoscente.

Sesquihora consequens poetæ recolendo, vel alicui brevi poemati explicando, exigendoque, & græcis eodem modo ex æquo dividatur.

Ultima semihora in explicatione Catechismi, vel pia cohortatione, nisi feria sexta habita sit, ponetur; sin autem, in ea re ferme, in cujus locum tum Catechismus successerat.

3. In scriptione corrigenda indicet, si quid minus proprium, aut elegans, aut numerosum sit; si minus recte locus ad imitandum propositus expressus; si quid in orthographia, aliterque peccatum sit: variis modis idem efferri jubeat, ut dicendi copiam ex hac exercitatione nanciscantur. Scriptionis corrigendæ ratio.

4. Exercitationes, dum scripta corrigit, erunt, exempli gratia, ex prælectionibus phrases excerpere, easque pluribus modis variare, Ciceronis periodum dissolutam componere, versus condere, carmen unius generis alio permutare, locum aliquem imitari, græcè scribere, & alia generis ejusdem. Exercitationes inter corrigendum.

5. Præ-

Prælectio. 5. Prælectio eruditionis ornamentis leviter interdum aspersa sit, quantum loci explicatio postulat: se totum potius Magister effundat in latinæ linguæ observationes; in vim, etymologiamque verborum, quam ex probatis petet Auctoribus, maxime ex antiquis; in locutionum usum ac varietatem; in Auctoris imitationem; nec alienum putet aliquid patrio interdum sermone efferre, si vel ad interpretandum in primis valeat, vel aliquid habeat eximii. Quando autem orationem explicat, præcepta artis exploret. Ad extremum licebit, si videatur, omnia patrio sermone, sed quamelegantissimo, vertere.

Argumentum scribendi. 6. Dictandum argumentum scribendi. Primo quidem semestri ad Epistolæ fere formam vulgi sermone ad verbum: quod sæpe proderit ita componere, ut totum ex prælectionibus jam explicatis hinc inde decerptum sit. Semel autem fere in hebdomada suo marte conscribant, aliquo prius epistolarum genere explicato, indicatisque Ciceronis, aut Plinii epistolis ad illud pertinentibus. Altero deinde semestri excitetur ingenium; & Chriæ primo, tum prooemia, narrationes, & exornationes, facili, ac fuso argumento proposito, conficiantur. Carminis argumen-

mentum latinè dictet multa locutionum varietate.

Græci Thematis eadem, ac latinæ prosæ ratio erit, nisi quod fere ex ipso Auctore depromendum, & ratio syntaxeos præmonstranda.

7. Concertatio, seu exercitatio sita erit tum in iis, quæ alter æmulus in alterius scriptione deprehenderit, tum in iis, in quibus prima hora se exercuerint, proponendis, tum in phrasibus a Præceptore habitis memoriter dicendis, aut variandis, tum in epistolarum, ac Rethoricæ præceptis reddendis, aut applicandis, tum in exquirenda quantitate syllabarum, allata memoriter regula, vel poetæ exemplo, tum in proprietate, aut etymologia aliqua investiganda, tum in aliquo græci, latinique Auctoris loco interpretando, tum in græcis difficilioribus, & anomalis verbis inflectendis, formandisque, & aliis generis ejusdem ad Præceptoris arbitrium. Concertatio.

8. Ars Metrica celeriter recurretur in iis solum inhærendo, quibus magis egere videbuntur, & exercendo potius, quam explicando. Rethoricæ item Cypriani non tam verba, quam prœcepta breviter illustrentur, additis ex eodem libello exemplis, &, si res ferat, ex quotidianis prælectionibus. Ars Metrica, & Rethorica.

9. Græ-

Græca prælectio.

9. Græca prælectione alternis diebus grammatica, & auctor explanabitur. Grammaticæ quidem, breviter decursis iis, quæ in prima classe tradita fuerant, syntaxim, & rationem accentuum persequatur.

Auctor vero primo semestri solutæ orationis sumetur ex facilioribus, ut aliquæ orationes Isocratis, & Sanctorum Chrysostomi, & Basilii, ut ex epistolis Platonis, & Synesii, ut aliquid selectum ex Plutarcho: altero semestri carmen aliquod explicabitur, exempli gratia, ex Phocylide, Theognide, Sancto Gregorio Nazianzeno, Synesio, & horum similibus.

Explicatio autem, ut hujus scholæ fert gradus, linguæ potius cognitioni, quam eruditioni serviat.

Inclinante autem anno græcarum syllabarum ratio tradi poterit cum auctore alternis diebus. Poterunt etiam interdum dissoluta carmina concinnari.

Carmina affigenda.

10. Affigantur Carmina scholæ parietibus alternis fere mensibus ad aliquem celebriorem diem exornandum, vel magistratus promulgandos, vel alia quapiam occasione, selectissima quæque a discipulis descripta: immo etiam pro regionum more aliquid prosæ brevioris, quales sunt inscriptiones, ut clypeorum, Tem-

Templorum, sepulcrorum, hortorum, statuarum; quales descriptiones, ut urbis, portus, exercitus; quales narrationes, ut rei gestæ ab aliquo Divorum; qualia denique paradoxa: additis interdum, non tamen sine Rectoris permissu, picturis, quæ emblemati, vel argumento proposito respondeant.

RE-

REGULÆ

PROFESSORIS SUPREMÆ CLASSIS GRAMMATICÆ.

Gradus. 1. Gradus hujus scholæ est absoluta grammaticæ cognitio: ita enim recolit ab initio syntaxim, ut addat omnes appendices, deinde explicet constructionem figuratam, & de Arte metrica: in Græcis autem octo partes orationis, seu quæcumque Rudimentorum nomine continentur, dialectis, ac difficilioribus exceptionibus, & appendicibus exceptis. Quod ad lectiones pertinet, ex oratoribus quidem explicari poterunt primo semestri gravissimæ quæque Ciceronis ad Familiares, ad Atticum, ad Quintum fratrem Epistolæ; altero vero liber de Amicitia, de Senectute, Paradoxa, & alia hujusmodi: ex poetis vero primo semestri selectæ aliquæ, ac purgatæ Ovidii tum Elegiæ, tum Epistolæ; altero quædam item selecta, & purgata ex Catullo, Tibullo, Propertio, & Virgilii Eclogis; vel etiam libri ejusdem Virgilii faciliores, ut quartus Georgicorum, quintus, & septimus Æneidos, ex Græcis S. Chrysostomus, Æsopus, Agapetus, & horum similes.

2. Di-

2. Divisio temporis hæc erit. Prima hora matutina memoriter recitetur M. Tullius, & Grammatica Decurionibus: scripta a Decurionibus collecta Præceptor corrigat, varias interim, de quibus infra regula quarta, discipulis exercitationes injungens. Divisio temporis.

Secunda hora matutina repetatur postrema breviter Ciceronis prælectio, novaque per semihoram explicetur, atque exigatur; postremo Thema dictetur.

Ultima semihora matutina, grammaticæ prælectione repetita, nova explicetur, & exigatur, admixta interdum concertatione. Ac primo quidem semestri præcepta constructionis in inferiore schola tradita decurrantur, propria deinceps ex professo explicentur; alternis vero diebus artis metricæ præcepta generalia, omissis exceptionibus: posteriore autem semestri recolatur per duos minimum menses pars illa grammaticæ, quæ est propria primæ classis, & alternis diebus ars metrica, regulas jam explicatas breviter percurrendo, in aliis, quantum necesse est, hærendo; absoluta vero repetitione grammaticæ, quotidie deinceps ars metrica explicetur, adjectis exceptionibus, carminum generibus, & quæ de patronymicis, atque accentu traduntur. Prima semihora

ra pomeridiana memoriter poeta, græcusque auctor recitetur, recognoscente Magistro Decurionum notas, scriptaque, vel quæ mane imperata sunt, vel, quæ ex Domo allatis superfuerint, corrigente.

Sesquihora consequens poetæ tum recolendo, tum explicando, & græcæ tum prælectioni, tum scriptioni ita dividatur, ut græcis paulo plus detur, quam semihora.

Ultima semihora, vel, quod illius reliquum fuerit, in concertationibus collocandum.

Die Sabbati mane publice recitentur memoriter totius hebdomadæ, vel totius libri prælectiones. Secunda hora recolantur. Ultima semihora concertetur. Idem fiat a prandio, nisi quod prima hora etiam memoriter recitatur Catechismus.

Ultima semihora in explicatione Catechismi, vel pia cohortatione, nisi feria sexta habita sit, ponetur: sin autem, in ea re ferme, in cujus locum tum Catechismus successerat.

Scriptionis corrigendæ ratio.

3. In scriptione corrigenda indicet, si quid contra præcepta grammaticæ, orthographiæ, interpunctionis peccatum sit: si declinatæ difficultates: si non habita elegantiæ, aut imitationis ratio.

Exercitationes inter corrigendum.

4. Exercitationes tradendæ discipulis, dum scripta corrigit, erunt, exempli gratia,

tia, vernacula dictata, tum ad Auctoris imitationem, tum ad syntaxis præcepta latina facere, lectionem Ciceronianam ex latino in patrium sermonem transferre, eamdem latine transcribere, inde phrases elegantiores excerpere, ex grammaticæ præceptis recens explicatis dubitationes æmulis, & locutiones proponendas depromere, dissolutos versus concinnare, aut conficere, græca describere, & alia generis ejusdem.

5. Prælectionis forma hæc erit. Primum quidem argumentum tum latino, tum patrio sermone perstringat. Deinde unamquamque periodum ita interpretetur, ut vernacula expositio latinæ subinde subjiciatur. Tertio a capite recurrens (nisi malit ipsi explicationi inserere) binas, aut ternas seligat voces, quarum vim, aut originem expendat, unoquoque, aut altero, ejusdem præsertim Auctoris, exemplo confirmet. Translationes etiam evolvat, ac demonstret fabulas cum historiis, & quæ ad eruditionem pertinent, si quæ incidant, brevi expediat, binas etiam, ternasque phrases elegantiores excerpat. Postremo scriptoris verba vulgi sermone decurrat. Licebit autem latinum argumentum, observationes, proprietates, & phrases quambrevissime dictare. Prælectio.

 6. Di-

Argumentum scribendi.

6. Dictandum argumentum scribendi ad Epistolæ fere formam vulgi sermone ad verbum, quod ad præcepta syntaxeos, & ad Ciceronis imitationem referatur. Semel autem fere singulis mensibus, aut domi loco quotidianæ scriptionis, aut in schola ad Magistratus creandos, ubi aliquantum profecerint, suo marte conscribant, aliquo prius epistolarum genere explicato, indicatisque Ciceronis epistolis ad illud pertinentibus, & aliquot ab ipso Præceptore ejusdem generis dictatis exemplis.

7. Carmina poterunt initio quidem soluto solum verborum ordine; mox etiam verbis aliquibus immutatis; ad extremum facillimo argumento cum multa locutionum varietate dictari.

Græcum thema.

8. Græci Thematis eadem, ac latinæ prosæ ratio erit, nisi quod fere ex ipso auctore depromendum, & ratio syntaxeos præmonstranda.

Græca prælectio.

9. Græcæ prælectionis, quæ quadrantem horæ vix excedet, eadem ratio sit, nisi quod cum græcus auctor sumitur (sumi autem poterit, quando Præfectus censuerit, alternis cum grammatica diebus) verba singula tractanda sunt, facillimis etiam in universum, si videatur, syntaxeos regulis indicatis.

10. Con-

10. Concertatio, seu exercitatio sita erit, tum in iis quæ alter æmulus in alterius scriptione deprehenderit, tum in iis, in quibus prima hora se exercuerint, proponendis, tum in phrasibus a Præceptore habitis memoriter dicendis, tum in vernaculis locutionibus mutuo ex præscripto syntaxeos, aut ad Ciceronis imitationem exigendis, aut variandis (faciendumque, ut locutionem propositam statim, qui interrogatur, iisdem reddat verbis, eamque paulisper meditatus non verbatim, sed totam simul latinè efferat), tum in epistolarum præceptis reddendis, tum in exquirenda quantitate syllabarum, allata memoriter regula, vel poetæ exemplo, tum in proprietate, aut etymologia aliqua investiganda, tum in aliquo græci, làtinique Auctoris loco interpretando, tum in græcis nominibus, aut verbis inflectendis, formandisque, & aliis id genus ad Præceptoris arbitrium. Concertatio.

REGULÆ

PROFESSORIS MEDIÆ CLASSIS GRAMMATICÆ.

Gradus.

1. Gradus hujus scholæ est, totius quidem Grammaticæ, minus tamen plena cognitio: explicat enim ab initio libri secundi usque ad figuratam constructionem, facillimis solum adjunctis appendicibus; seu juxta Romanam methodum a communi verborum constructione usque ad figuratam, additis facilioribus appendicibus.

Ex Græcis ad hanc scholam pertinent nomina contracta, verba circumflexa, verba in Mi, & faciliores formationes.

Ad prælectiones vero nonnisi Familiares Ciceronis Epistolæ, & facillima quæque Ovidii carmina; & secundo semestri, si Præfectus censeat, græcus Catechismus, aut Cebetis tabula.

Divisio temporis.

2. Divisio temporis hæc erit.

Prima hora matutina memoriter recitetur M. Tullius, & grammatica apud Decuriones; scripta a Decurionibus collecta Præceptor corrigat, varias interim, de quibus infra regula quarta, discipulis exercitationes injungens.

Se-

Secunda hora matutina repetatur postrema breviter Ciceronis prælectio, novaque per semihoram explicetur, atque exigatur: postremo Thema dictetur.

Ultima semihora matutina aliquid ex primo Grammaticæ libro, ut de declinatione nominum, ac deinceps de præteritis, ac supinis, quod concertando etiam exerceatur, recolendum.

Prima hora pomeridiana memoriter Grammatica tum latina, tum græca, & suis diebus poeta recitetur, recognoscente Magistro Decurionum notas, scriptaque, vel quæ mane imperata sunt, vel, quæ ex Domo allatis superfuerint, corrigente: ad extremum Grammaticæ, & alternis diebus poetæ postrema prælectio recolatur.

Secunda hora pomeridiana per semihoram syntaxis explicetur, & repetatur: posteriore tamen semestri syntaxis item, & alternis diebus poeta explicetur. Per alteram semihoram græca tradantur.

Ultima semihora concertationi, seu Exercitationi tribuatur.

Die Sabbati mane prima hora publice recitentur memoriter totius hebdomadæ, vel totius libri prælectiones. Secunda hora recolantur. Ultima semihora concertetur. Idem fiat a prandio, nisi quod

prima hora cum grammatica, & poeta recitatur etiam Catechismus. Ultima semihora in explicatione Catechismi, vel nonnunquam pia cohortatione, nisi feria sexta habita fuerit, ponetur; sin autem, in ea re ferme, in cujus locum tum Catechismus successerat.

Scriptionis corrigendæ ratio.

3. In scriptione corrigenda indicet, si quid contra præcepta grammaticæ, orthographiæ, interpunctionis peccatum sit; si declinatæ difficultates: omnia ad grammaticarum præceptionum normam expendat, conjugationesque ipsas, & rudimenta, sumpta occasione, in memoriam revocet.

Exercitationes inter corrigendum.

4. Exercitationes, dum scripta corrigit, erunt, exempli gratia, vernacula dictata tum ad auctoris imitationem, tum præcipue ad syntaxis præcepta latina facere: lectionem Ciceronis vulgi sermone convertere, eamdem latine transcribere, ex grammaticæ præceptis recens præsertim explicatis dubia æmulis, & locutiones proponendas depromere, græca describere, & alia generis ejusdem.

Grammatica exigenda.

5. In repetitione prælectionis capiat interdum occasionem difficiliora declinandi; conjugandi, & grammaticæ quomodocumque exigendæ.

6. Præ-

6. Prælectionis Ciceronianæ, quæ septenos fere versus non excedet, hæc forma sit. Prælectio Ciceronis.

Primo totam continenter pronunciet, ejusque argumentum brevissime patrio sermone perstringat.

Secundo periodum ad verbum vulgi sermone interpretetur.

Tertio a capite recurrens structuram indicet, & periodum retexens, quæ verba, quos casus regant, ostendat, pleraque ad explicatas grammaticæ leges perpendat, latinæ linguæ observationem unam, aut alteram, sed quamfacillimam afferat; metaphoras exemplis rerum notissimarum demonstret; unam denique, aut alteram phrasim excerpat, quas solas cum argumento dictabit.

Quarto scriptoris iterum verba vernaculo sermone decurrat.

7. Dictandum argumentum scribendi vulgi sermone ad verbum, perspicuum, nec fere versibus septenis longius, quod ad præcepta syntaxis, & Ciceronis imitationem referatur. Interdum discipuli aliquam Ciceronis brevem versionem, aut aliquod græcum tempus, seu nomen subscribere jubeantur. Argumentum scribendi.

8. Grammaticæ prælectio nonnisi singula præcepta ad summum cum brevi ali- Grammaticæ prælectio.

qua appendice, aut exceptione contineat.

Græca prælectio. 9. In Græcis tradendis eadem proportio servetur, & fere ex usu videtur esse vernaculas voces casibus, ac personis addere, omniaque plerumque voce patria declarare.

Concertatio. 10. Concertatio, seu exercitatio sita erit, tum in iis, quæ alter æmulus in alterius scriptione deprehenderit, tum in iis, in quibus prima hora se exercuerint, proponendis, tum in phrasibus a Præceptore habitis memoriter dicendis, tum in vernaculis locutionibus mutuo ex præscripto syntaxeos, aut ad Ciceronis imitationem exigendis (faciendumque ut locutionem propositam statim, qui interrogatur, iisdem repetat verbis, eamque paulisper meditatus non verbatim, sed totam simul latine efferat), tum in difficilioribus nominibus, ac verbis, quæ præsertim in prælectione occurrerint, vel continenti, vel interrupto casuum, ac temporum ordine, vel singulis per se, vel conjuncto simul adjectivo, substantivoque, & pronomine inflectendis, tum in præteritis, & supinis quamcelerrime reddendis, in græcis exigendis, & aliis id genus, arbitrio Præceptoris.

RE-

REGULÆ

PROFESSORIS INFIMÆ CLASSIS GRAMMATICÆ.

1. Gradus hujus scholæ est rudimentorum perfecta, syntaxis inchoata cognitio; incipit enim a declinationibus usque ad communem verborum constructionem. Et quidem ubi duo erunt ordines, inferiori ex primo libro nomina, verba, rudimenta, præcepta quatuordecim de constructione, genera nominum tribuentur: superiori vero, ex primo libro, de nominum declinatione sine appendicibus, & de præteritis, ac supinis; e secundo autem introductio syntaxis sine appendicibus usque ad Impersonalia. Græce vero inferior quidem ordo legere, & scribere; superior vero nomina simplicia, verbum substantivum, & barytonum ediscet. Ad prælectiones nonnisi facillimæ quæque, atque ad hanc rem selectæ, &, si fieri potest, separatim excusæ Ciceronis epistolæ adhibeantur. Gradus.

2. Divisio temporis hæc erit. Prima hora matutina memoriter M. Tullius, & Grammatica apud Decuriones recitetur, scripta a Decurionibus collecta Præceptor cor- Divisio temporis.

corrigat, varias interim, de quibus infra regula quarta, discipulis exercitationes injungens.

Secunda hora matutina repetatur postrema breviter Ciceronis prælectio, novaque per semihoram explicetur, atque exigatur, postremo thema dictetur.

Ultima semihora matutina utrique ordini aliquid ex primo grammaticæ libro juxta partem cuique descriptam explicetur, aut recolatur, vel alterno quoque die singulis ordinibus, vel quotidie utrique; postea vero omnia vel a Magistro, vel invicem per concertationem reposcantur.

Quibus autem diebus novum a prandio præceptum constructionis non erit proponendum (pluribus enim diebus fere singula inculcanda sunt), tum prælectio hæc matutina in locum pomeridianæ succedat: ultima autem semihora matutina tota concertationi, seu exercitationi concedatur.

Prima hora pomeridiana memoriter grammatica tum latina, tum græca recitetur, recognoscente Magistro Decurionum notas, scriptaque, vel quæ mane imperata sunt, vel, quæ ex domo allatis superfuerint, ad summum per semihoram corrigente. Ad extremum postrema grammaticæ prælectio recolatur.

Se-

Secunda hora pomeridiana superiori quidem ordini syntaxis; inferiori vero rudimenta de generibus nominum, ac deinceps quatuordecim præcepta explanentur: græcis vero paulo plus quadrante tribuatur.

Ultima semihora concertetur, vel aliquod dictatum ex grammaticæ legibus expendatur.

Die Sabbati mane prima hora publice recitentur memoriter totius hebdomadæ prælectiones. Secunda hora recolantur, ultima semihora concertetur.

Idem fiat a prandio, nisi quod prima hora simul cum grammatica recitatur etiam Catechismus.

Ultima semihora in explicatione Catechismi, vel pia cohortatione, nisi feria sexta habita fuerit, ponetur: sin autem, in ea re ferme, in cujus locum tum Catechismus successerat.

3. In scriptione corrigenda indicet, si quid contra præcepta grammaticæ, orthographiæ, interpunctionis peccatum; si declinatæ difficultates; omnia ad grammaticarum præceptionum normam expendat; conjugationes, & declinationes ex occasione repetere non omittat. *Scriptionis corrigendæ ratio.*

4. Exercitationes discipulorum, dum scripta Magister corrigit, erunt, exempli *Exercitationes inter corrigendum.*

gra-

gratia, vernacula dictata e syntaxis praescripto latina facere, lectionem Ciceronianam ex latino in vulgi sermonem transferre, eamdem latinè transcribere; ex grammaticæ præceptis recens præsertim explicatis dubia æmulis, & locutiones proponendas depromere, concordantias concinnare, aut componere, græca describere, & alia generis ejusdem.

Grammatica exigenda.

5. In repetitione prælectionis capiat sæpe occasionem declinandi, conjugandi, & grammaticæ quomodocumque exigendæ.

Prælectio Ciceronis.

6. Prælectionis Ciceronianæ, quæ quaternos fere versus non excedet, hæc forma sit.

Primum totam continenter pronunciet, ejusque argumentum brevissime vulgi sermone perstringat.

Secundo periodum ad verbum vulgari sermone interpretetur.

Tertio a capite recurrens structuram indicet, & periodum retexens, quæ verba, quos casus regant, ostendat; pleraque ad explicatas grammaticæ leges perpendat, latinæ linguæ observationem unam, aut alteram, sed quamfacillimam afferat, metaphoras exemplis rerum notissimarum demonstret, nec quicquam, nisi forte argumentum, dictet.

Quar-

Quarto scriptoris iterum verba vulgi sermone decurrat.

7. Dictandum argumentum scribendi vulgi sermone ad verbum, perspicuum, nec fere versibus quaternis longius, quod ad præcepta grammaticæ potissimum referatur; eique interdum discipuli aliquam Ciceronis brevem versionem, aut locutionem ex præscripto syntaxis, aut ea ipsa, quæ sunt ex græcis rudimentis ediscenda, aut alia id genus subscribere jubeantur. Argumentum scribendi.

8. Grammaticæ prælectio nonnisi singula ad summum præcepta contineat, quæ nisi bene percepta sint, ad alia non veniatur. Grammaticæ prælectio.

9. Concertatio, seu exercitatio sita erit tum in iis, quæ alter æmulus in alterius scriptione deprehenderit, tum in iis, in quibus prima hora se exercuerint, proponendis, tum vernaculis locutionibus invicem ad syntaxis præscriptum exigendis (faciendumque, ut locutionem propositam statim, qui interrogatur, iisdem reddat verbis, eamque paulisper meditatus non verbatim, sed, quoad ejus fieri potest, totàm simul latinè efferat), tum in difficilioribus nominibus, ac verbis, quæ præsertim in prælectione occurrerint, vel continenti, vel interrupto casuum, Concertatio.

suum, ac temporum ordine, vel singulis per se, vel conjuncto simul adjectivo, substantivoque, & pronomine inflectendis, tum in rudimentorum definitionibus, & exemplis proferendis, tum in verborum flexionibus ex latino in patrium, ex patrio sermone in latinum celeriter vertendis, tum in iis, quæ activa voce dicta sunt, passive efferendis, tum in præteritis, & supinis, tum in nominum generibus, & casibus, quæcumque proposita fuerunt, indicandis, & horum similibus, ad Præceptoris arbitrium.

RE-

REGULÆ

EXTERNORUM AUDITORUM SOCIETATIS.

1. Qui discendi causa Societatis Jesu gymnasia frequentant, intelligant, Deo juvante, non minus curatum iri pro viribus, [a] ut pietate, ceterisque virtutibus, quam ut ingenuis artibus imbuantur. — *Doctrina pietati jungenda.* — [a] P. 4. c. 7. §. 1. & c. 16. §. 4.

2. Eam quisque classem frequentabit, quæ illi [b] post examen a Præfecto fuerit assignata. — *Quæ cujusque schola.* — [b] P. 4. c. 13. §. 4.

3. [c] Singulis saltem mensibus omnes peccata confiteantur, ac Missæ Sacrificio quotidie constituta hora, Concioni vero diebus festis decenter intersint. — [c] P. 4. c. 7 §. 2. & c. 16 §. 1. — *Confessio, & Missa.*

4. [d] Explicationi Catechismi singulis hebdomadis omnes intersint, ejusque compendium ediscant, ut a Magistris fuerit constitutum. — [d] P. 4. c. 7. §. 2. & c. 16. §. 2. — *Doctrina Christiana.*

5. Nemo ex nostris discipulis gymnasium cum armis, gladiolis, cultris, aut aliis ejusmodi, quæ pro locis, aut temporibus interdicta fuerint, ingrediatur. — *Arma in scholam non inferenda.*

6. [e] Abstineant omnino a jurejurando; a contumeliis, injuriis, detractionibus, mendaciis, a ludis vetitis, a lo- — [e] P. 4. c. 16. §. 4. — *A quibus abstinendum.*

cis

cis etiam noxiis, vel a Præfecto scholarum interdictis, denique a rebus omnibus, quæ morum honestati adversentur.

a P. 4. c. 7. §. 2. & c. 16. §. 5.

Corrector ut adhibendus.

7. [a] Intelligant in iis, quæ ad mores, ac studia bonarum artium spectant, cum præcepta, sive admonitiones minus proderunt, Magistros Correctoris opera in ipsis puniendis usuros: qui aut pœnas recusarint, aut spem emendationis non ostenderint, aut ceteris molesti, sive exemplo suo perniciosi fuerint, sciant se ex nostris scholis esse dimittendos.

Obedientia.

8. Omnes suis quisque Magistris obtemperent; rationem vero studendi ab illis præscriptam, tum in scholis, tum domi, quamdiligentissime servent.

b P. 4. c. 6. §. 2.

Diligentia, & assiduitas.

c Ibid. §. 8.

9. [b] Serio animum ad studia, & constanter adjiciant, sint in scholis mature frequentandis assidui, [c] in audiendis, & recolendis prælectionibus, ceterisque obeundis exercitationibus diligentes. Quod, si quid minus assequantur, aut si quid dubitent, Magistrum consulant.

Quies, silentium.

10. In scholis ne hac illac divagentur; sed in suis quisque subselliis, locisque modeste, ac silentio sibi, ac suis rebus intenti sint; neque schola egrediantur, nisi facta a Magistro exeundi potestate. Nec scamna, cathedram, sellas, parietes, januas, fenestras, neque aliud quid-

quidpiam pingendo, scribendo, scalpello, aliaque ratione deturpent, seu notent.

11. Pravas, aut etiam suspectas aliorum consuetudines fugiant; cum iis tantummodo versentur, quorum exemplo, & consuetudine in litterarum studio, virtutumque proficiant.

Quæ fugiendæ consuetudines.

12. [a] A libris perniciosis, & inutilibus legendis prorsus abstineant.

[a] P.4. c.5.E. & c.14. §.2.

A quibus libris abstinendum.

13. Neque ad publica spectacula, Comœdias, ludos, neque ad supplicia reorum, nisi forte hæreticorum, eant; neque personam ullam in externorum scenis agant, nisi data prius a Magistris, vel a Præfecto gymnasii potestate.

Spectacula, & scenas vitent.

14. Sincerum animum, purumque conservare, ac divinis legibus summa diligentia obtemperare nitantur: Deo vero, ac Sanctissimæ Virgini Deiparæ, ceterisque Sanctis persæpe, atque ex animo se commendent: Angelorum opem assidue, præcipue vero Angeli Custodis implorent. Modestiam tum alibi semper, tum in Templo, atque in Schola potissimum servent.

Pietas.

15. In rebus denique, atque actionibus omnibus ita se gerant, ut facile quivis intelligat, eos non minus virtutum, vitæque integritatis esse, quam litterarum, doctrinæque studiosos.

Vitæ exemplum.

REGULÆ

ADJUTORIS MAGISTRI SIVE BIDELLI.

Magistro obtemperet.

1. Hujus munus erit omnia, quæ a Magistro de scholarum potissimum exercitationibus injuncta fuerint, diligenter exequi.

Agenda circa scholam.

2. Curet, ut & Classis, & Cathedra munda sit, ut in ea pie depicta aliqua tabella pendeat, ut subselliorum sit satis, ut munda eadem sint, ac recte disposita, ut quassata, vel fracta reficiantur; ut certa nostris scamna, itemque aliis Religiosis separata ab externis assignentur, ut scholæ tempestivè aperiantur.

Discipuli opportune monendi.

3. Eos opportune moneant, ad quos deinceps per vices disputare, repetere, theses defendere, aliaque hujusmodi præstare, ut constitutum a Magistro fuerit, pertinebit.

De Conclusionibus.

4. Præmoneat septem fere ante diebus eos, qui hebdomadarias theses sunt defensuri. Curabit autem, ut eæ propositiones in tempore conscriptæ sint: eas vero primum ad Magistrum perferet corrigendas, tum ad Præfectum recognoscendas: quibus denique correctis, atque re-

recognitis, eum, qui defensurus est, admonebit, ut, quot erunt opus, exempla descripta afferat: eorum autem unum bene descriptum, [a] pridie quam sit disputandum, mane publice affiget, reliqua disceptantibus deinde distribuet.

a P. 4. cap. 6. §. 10.

Horologium.

5. Horologium tum in lectionibus, tum in disputationibus semper habeat, ac tum Præfectum, tum Præceptorem tempestive temporis elapsi admoneat, quo spatia ad disputandum singulis præstituta serventur; & ex præscripto Præfecti signum det disputantibus tum inchoandi, tum finiendi.

Publici actus.

6. Classem, vel Aulam ad publicos actus juxta Academiarum consuetudinem ornandam curet; iisque, qui ad hujusmodi actus, aut ad quascumque disputationes invitati fuerint, sive argumentandi, sive eas cohonestandi causa, loca distribuat.

b P. 4. cap. 6. §. 15. Quid ad Superiorem deferendum.

7. [b] Si quem nostrorum abesse a prælectionibus, repetitionibus, disputationibus, aut aliquid eorum omittere, quæ ad studiorum rationem, vel morum disciplinam pertinent, notaverit, ad Superiorem deferet.

REGULÆ
PRÆFECTI STUDIORUM INFERIORUM.

Finis.

1. Intelligat se ad id esse delectum, ut omni ope, atque opera Rectorem adjuvet in scholis nostris ita regendis, ac moderandis, ut, qui eas frequentant, non minus [a] in bonis artibus, quam in vitæ probitate proficiant.

a P. 4. cap. 7. §. 1. & c. 16. §. 4.

Subordinatio generali Præfecto.

2. In rebus, quæ ad morum disciplinam in scholis nostris pertinent, Rectorem tantum; in iis vero, quæ ad studia, generalem studiorum Præfectum consulat; ab eorum præscripto non recedat; nullam consuetudinem, aut receptam tollat, aut novam introducat.

Declamationes a quo probandæ.

3. Eidem Præfecto quicquid auditoribus Rethoricæ, & inferiorum facultatum publice domi, forisque declamabitur, tradi, curet recognoscendum. Emblemata vero, & carmina, quæ celeberrimis aliquot diebus propalam collocantur, a duobus per Rectorem designandis legantur omnia, atque optima seligantur.

Magistri observandi, & juvandi.

4. Regulas Magistrorum inferiorum, & auditorum habeat, & perinde ac suas sedulo curet observandas. Magistros ipsos ju–

juvet, ac dirigat, maximèque caveat, ne quid apud alios, præsertim vero discipulos, de eorum existimatione, atque auctoritate detrahatur.

5. Magnopere caveat, ut novi Præceptores decessorum suorum docendi morem, & alias consuetudines, a nostra tamen ratione non alienas, sedulò retineant: quominus externi frequentem Magistrorum mutationem incusent. Una docendi ratio.

6. Quintodecimo quoque die ad minimum singulos docentes audiat; observet, an Doctrinæ Christianæ debitum tempus, atque operam tribuant, an quantum satis est, in suo penso tum persolvendo, tum recolendo progrediantur, an denique cum discipulis decorè, ac laudabiliter se in rebus omnibus gerant. Scholæ visendæ.

7. Tum festos dies, & vacationes, sive Provinciis omnibus communes, sive suæ proprias, præsertim hebdomadarias, tum horas, quibus quoque anni tempore inchoandæ scholæ sint, ac finiendæ, mature cognoscat, Magistrisque significet: quando item discipuli ad publicas supplicationes, aliaque id genus dimittendi; aut aliquid extra ordinem agere jubendi, seu vetandi. Feriati dies, & horarum mutatio.

8. §. 1. Caveat, ne gradus, quibus quinque scholæ inferiores, videlicet Re- Quinque scholarum gradus.

thorica, Humanitas, & tres Grammaticæ constant, ulla ratione permisceantur, ut, si quando classis aliqua ob multitudinem discipulorum ex Provincialis præscripto geminetur, eumdem utraque gradum retineat; & si quando plures in una classe ordines statuantur, iis gradibus respondeant, qui in regulis Professorum describuntur.

Divisio grammatices in tres libros.

§. 2. Quæ distinctio quo melius, faciliusque servetur, omnia Emmanuelis præcepta tres in libros dividenda sunt, quorum singuli singularum scholarum sint proprii.

Primus liber pro infima classe continebit primum Emmanuelis librum, & brevem introductionem syntaxeos e secundo depromptam.

Secundus liber pro media classe continebit secundum librum Emmanuelis de octo partium constructione usque ad figuratam, additis facilioribus appendicibus.

Tertius liber pro suprema classe continebit e secundo libro appendices secundi generis, & a figurata constructione usque ad extremum, ac librum tertium, qui est de syllabarum dimensione.

Similis autem huic in tres partes, quæ tribus classibus respondeant, divisio ab iis etiam Provinciis facienda esset, quæ aliam me-

methodum, quam Romanam sequuntur.

§. 3. Cujusque classis librum Magister primo fere semestri absolvet, altero a capite repetet. Quoniam vero infimæ classis liber major est, quam explanari uno anno, ac recoli totus possit, ideo bifariam dividitur. Et expediret quidem pueros non admittere, nisi in prima parte bene instructos, ut omnibus secunda pars, sicut ceteris classibus, uno anno explicaretur, & repeteretur. Verum ubi id fieri non poterit, hæc infima classis dividenda erit in duos ordines, quorum uni prima pars libri, alteri secunda primo fere semestri prælegatur; secundo vero semestri utraque ab initio repetatur; quæ sicubi geminetur, cum in ea duplex sit ordo, unus poterit Magister inferiorem ordinem docere, alter superiorem. Infimæ classis geminus ordo.

§. 4. Hujus repetitionis duplex erit utilitas, prima, quod altius inhærebunt, quæ sæpius fuerint iterata; altera, ut si qui sint præstanti ingenio celerius, quam ceteri cursum conficiant, cum singulis semestribus possint ascendere. Repetitionis utilitas.

§. 5. Ubi igitur quinque scholæ sunt, serventur in singulis singuli gradus eo modo, quo descripti sunt in Regulis Magistrorum, nec in ulla earum plusquam unus ordo, excepta infima, permittatur. Collegium quinque classium.

Quatuor. §. 6. Ubi sunt quatuor scholæ, vel, sublata Rethorica, ceteræ quatuor nihil differant ab iis, quas modo diximus; vel, quod magis placet, suprema sit Rethoricæ, servetque prorsus gradum in regulis Professoris Rethoricæ descriptum; altera sit Humanitatis, itemque servet gradum in regulis Professoris expressum; tertia in duos secetur ordines, quorum superior supremæ classis grammaticæ respondeat, inferior mediæ, quarta denique respondebit infimæ classi, duosque in ordines, ut in ejus regulis dicitur, tribui poterit: si superior tantum ordo admittatur, tertia unum tantum gradum teneat, sitque suprema grammaticæ; quarta vero duos, sitque media, & infima.

Trium. §. 7. Ubi sunt tres scholæ, duæ inferiores retineant gradum modo præscriptum duabus ultimis in Collegio quatuor classium; suprema vero, vel sit pura Humanitas, vel in duos dividatur ordines, quorum superior Rethoricæ, inferior Humanitati respondeat. Atqui ordo superior non introducetur, nisi consulto Rectore, cum bonus numerus discipulorum erit, qui ejus ordinis sint capaces, atque ita, ut Magister studio & curæ inferiori ordini debitæ nullo modo desit.

§. 8. Ubi

Duarum.

§. 8. Ubi sunt duæ scholæ, inferior duos habeat ordines, quorum alter supremo ordini infimæ classis, alter mediæ classi; superior item duos, quorum alter supremæ classi grammaticæ, alter Humanitati respondeat.

Repetitio pensi in scholis duorum ord.

§. 9. In his etiam scholis, ubi est ordo geminus, eadem erit pro utroque ordine, quæ dicta est §.3., annui pensi repetitio. Et quidem, ubi fieri posset, ut utrique sua cuique pars primo semestri explicaretur, secundo iteraretur; discipuli per biennium in eadem classe æque progrederentur, atque in duabus, quæ singulis constarent ordinibus: verum, ubi id difficilius videatur, plus etiam erit temporis tribuendum.

Quæ ibi [illegible] communia, quæ propria.

§. 10. Hoc ut obtineri possit, in his scholis, in quibus ordo erit geminus, omnia, præter grammaticæ prælectionem, erunt omnibus communia. Ac primum quidem Ciceroniana prælectio communis erit, ita ut faciliora ab inferiore, difficiliora a superiore ordine reposcantur. Deinde thema etiam unicum dari poterit, ita ut totum ordo superior excipiat, inferior primam solum, vel ultimam partem, quæ sit præceptis illi explicatis accommodata. Denique exercitationes, & concertationes plerumque omnibus communes

nes esse possunt. Sola ergo grammaticæ prælectio distincta cum sit; aut alternis diebus singulis ordinibus, aut tempore bifariam diviso, sua utrique quotidie explicabitur, recoleturque.

Novi discipuli. 9. Nullum, quoad ejus fieri potest, in discipulorum numerum referat, qui non adducatur a parentibus, aliisque, quibus curæ sit; aut quem ipse non noverit; aut de quo facile non possit ab aliis sibi jam notis edoceri. Neminem vero, eo quod ignobilis sit, aut pauper, excludat.

Eorum examen. 10. Eos, qui de novo adveniunt, in hunc fere modum examinet: roget, quænam studia coluerint, quatenus; deinde seorsim aliquid scribere, certo argumento proposito, jubeat: nonnulla item præcepta facultatum, quibus studuerint, exigat; breves aliquas sententias, sive latinè convertendas, sive, si sit opus, e scriptore quopiam interpretandas proponat.

Admissio. 11. Quos probe instructos, & bonorum morum, aut indolis esse cognoverit, admittat; iisque regulas auditorum nostrorum ostendat, ut, quales se esse oporteat, norint. Eorum nomen, cognomen, patriam, ætatem, parentes, aut eos, in quorum cura sunt; ecquis discipulorum noverit eorum domos, in libro scribat; diemque, & annum, quo quis-

quisque admissus est, adnotet. Demum unumquemque in ea classe, & cum eo præceptore collocet, qui ipsi conveniat, ut Superiore dignus potius, quam suo indignus videri possit.

12. In ultimam classem fere neque admittat juvenes ætate provectos, neque puerulos nimium teneros, nisi admodum idoneos; etiam si probæ tantum educationis gratia mitterentur. Qui non admittendi.

13. Generalis, solemnisque promotio semel in anno post anniversarias vacationes facienda est. Si qui tamen longe excellant, atque in superiore schola magis, quam in sua profecturi videantur (quod inspiciendis Catalogis, rogandisque Magistris cognoscet), nequaquam detineantur, sed quocumque anni tempore post examen ascendant. Quamquam a prima classe ad Humanitatem, tum ob alias causas, tum propter artem metricam, quæ secundo semestri explicatur, & ab Humanitate ad Rethoricam propter Cypriani compendium, vix patet ascensus. Promotio.

14. Ad examen semel, aut, si opus sit, iterum ab omnibus classibus soluta oratione; a suprema vero Grammaticæ, & Humanitate semel etiam carmine, &, si videatur, semel græcè aliquo dierum intervallo in schola scribendum est. Ad examen scribendum.

15. Ef-

Examinis leges recitandæ.

15. Efficiat, ut biduo, vel triduo ante examen Magistri scribendum examinis causa denuncient, scribendique ad examen leges in fine harum regularum positæ singulis in classibus recitentur.

Præfectus præsit.

16. Scribentibus præsit ipse Præfectus, aut alius, quem ipse sibi substituerit: qui, quo die scribendum est, signo dato, argumentum breve potius, quam longum tradat.

Compositiones tribuendæ examinatoribus.

17. Compositiones in fasciculum ordine alphabeti conjectas apud se habeat; &, si nihil impediat, dividat examinatoribus, ut, si videatur, legere, & errata in margine notare possint.

Examinatores.

18. Examinatores tres esse oportet. Unus erit ut plurimum ipse Præfectus; alios duos rerum Humaniorum bene peritos, qui, si fieri potest, Magistri non sint, Rector cum Præfecto constituet. In decernendo autem plura horum trium suffragia spectabuntur. Ubi vero ingens est numerus, duo aut plura examinatorum ternaria constitui nihil vetat.

Examinandorum numerus.

19. Terni ad examen, aut etiam plures, ex classibus præsertim inferioribus, evocentur; totidemque deinceps a Magistro, servato alphabeti ordine, aut alio commodiore, submittantur.

20. Exa-

20. Examinatores in primis perlegant Magistri Catalogum, & in eo recognoscant adscriptas cuique notas, dum ad examen accedit, conferendo, si opus sit, cum superioribus ejusdem anni Catalogis, ut, quid quisque profecerit, aut profecturus sit, facilius appareat. *Catalogi cognoscendi.*

21. Examinis ratio hæc erit. Primum suæ quisque compositionis partem, si videatur, recitet: deinde errata corrigere, & eorum rationem reddere jubeatur, præcepto, contra quod peccatum sit, indicato. Postea grammaticis vernaculum aliquid statim latinè vertendum proponatur, omnesque de præceptis, & rebus, quæ in quacumque schola tradita sunt, interrogentur. Denique brevis, si sit opus, loci cujuspiam ex libris in schola explicatis interpretatio exigatur. *Examinis ratio.*

22. Post cujusque ternarii examen, recentibus adhuc Examinatorum judiciis, sententiæ de interrogatis feranrur, habita compositionis, notæ a Magistro additæ, & interrogationis ratione. *Quando ferenda sententia.*

23. Ad constituendum de dubiis Præfectus quotidianas eorum scriptiones per intervalla exigat; cum iisdem judicibus conferat, ut eos, si videatur, rursus scribere jubeant, & examinent. Porro in dubiis ratio ætatis, temporis in ea- *De dubiis.*

dem

dem classe positi, ingenii, ac diligentiæ habenda erit.

Silentio sententiæ supprimendæ.

24. Peracto demum examine, quid de unoquoque statuendum sit, silentio supprimatur, nisi quod, antequam publice recitetur, suus cuique Magistro Catalogus ostendendus erit.

Non apti, & rudes.

25. Si quis nulla ratione ad gradum faciendum videatur idoneus, nullus deprecationi sit locus. Si quis ægre quidem aptus; sed tamen propter ætatem, tempus in eadem classe positum, aut aliam rationem promovendus videatur; id ea conditione, nisi quid obstiterit, fiat, ut, si minus suam Magistro probarit industriam, ad inferiorem scholam remittatur, nec in Catalogo ejus ratio habeatur. Si qui denique ita sint rudes, ut nec eos promoveri deceat, nec ullus in propria classe fructus speretur, agatur cum Rectore, ut, eorum parentibus, aut curatoribus perhumaniter admonitis, locum non occupent.

Promulgatio.

26. Publice promovendorum Catalogus, vel ad singulas seorsim classes, vel in Aula simul ad omnes recitetur. Si qui longe inter ceteros emineant, primi honoris causa nominentur, in ceteris alphabeti, vel doctrinæ ordo servabitur.

27. An-

Librorum Catalogus.

27. Ante instaurationem studiorum de Catalogo librorum, qui eo anno explicandi sunt in scholis nostris, conficiendo mature referat ad Rectorem, ut res cum Præfecto generali, & cum Magistris communicetur: eodemque modo statuatur, si qui forte in anno libri, sive scriptores commutandi sint.

Librorum copia.

28. Efficiat, ut tempestive cum publicis Bibliopolis agatur, ne librorum, quibus aut in dies utimur, aut sequentem in annum usuri sumus tum nos, tum externi, copia desideretur.

Locorum assignatio.

29. Cujuslibet anni initio sua singulis auditoribus scamna, & consessores, vel per se, vel per Magistros alumnis etiam, & convictoribus per eorum moderatores assignet (nisi forte alicubi ex doctrinæ ordine sedendi ordo statuatur); Nobilibus quidem commodiora, nostris vero, & aliis item Religiosis, si adsint, ab externis separata subsellia; neque committat, ut magna aliqua commutatio, se inscio, fiat.

Privati studii tempus.

30. Permagni interest, ut auditoribus non modo nostris, sed alumnis etiam, vel convictoribus, &, si nihil obstiterit, externis quoque Præfectus per Magistros, vel per alios illorum Collegiorum Præfectos tempus ita distribuat, ut privati studii horas bene collocent.

31. Nul-

Immunitas nulla.

31. Nullam det cuipiam, præsertim diuturnam, nisi gravi de causa, a versibus, & græcis discendis immunitatem.

Declamationes menstruæ.

32. Curet, ut declamationes menstruæ, quæ publice in Aula a Rethoribus habentur, superiorum etiam classium frequentia, non modo Rethorum & Humanistarum, cohonestentur. Ideoque Magistri admoneantur, ut suos quisque auditores invitent. Ex nostris vero nemini abesse liceat, nisi a Rectore potestatem impetrarit.

Scholarum disputationes.

33. Consideret, quando, qua ratione, & quo convenire debeant Scholæ ad disputandum inter se: nec solum disputandi rationem antea præscribat, sed etiam, dum certatur, præsens ipse sedulo curet, ut fructuose, modeste, pacate gerantur omnia. Eodemque modo Rethorum, & Humanistarum declamationibus, seu prælectionibus, quas in Gymnasio habere solent, intersit.

Academiæ.

34. Ad litterarias exercitationes altius imprimendas det operam, ut, si Rectori videbitur, in classibus non modo Rethoricæ, & Humanitatis, sed etiam Grammaticæ Academiæ instituantur: in quibus statis diebus, certisque legibus, quæ in fine libri habentur, vicissim prælegatur, disputetur, aliæque boni auditoris partes agantur.

35. De

35. De præmiis distribuendis, ac declamatione, dialogoque tum fortasse habendo, tempestive Superiori in memoriam revocet. In qua distributione leges, quæ in fine harum Regularum collocantur, servandæ erunt, & in singulis classibus ante scriptionem promulgandæ. Præmia publica.

36. Det quoque operam, ut, præter publica præmia, privatis etiam, quæ Rector Collegii suppeditabit, præmiolis, vel signo aliquo victoriæ Magistri, in sua quisque schola, discipulos excitent, cum vel adversarium vincendo, vel totum aliquem librum repetendo, memoriterque reddendo, vel illustre aliquid ejusmodi agendo in dies commeruisse videbuntur. Privata.

37. Suum in unaquaque classe pro Regionum consuetudine publicum Censorem, vel, si Censoris nomen minus placeat, Decurionem maximum, aut Prætorem constituat: qui, ut in honore sit apud condiscipulos, privilegio aliquo cohonestandus erit; jusque habebit, Magistro approbante, leviores pœnas a condiscipulis deprecandi. Is observet, si quis, aut ante signum datum ex condiscipulis vagetur in atrio, aut scholam alienam ingrediatur, aut a propria, seu a suo loco discedat; deferat etiam ad Præfectum, quinam quotidie desiderentur, si quis non Censor, seu Prætor.

f di-

discipulus scholam intrarit, demum si quid, absente, seu præsente Magistro, peccetur in schola.

a P. 4. cap. 7. §. 1. & c. 16. §. 5.

Corrector.

38. [a] Propter eos, qui tum in diligentia, tum in iis, quæ ad bonos mores pertinent, peccaverint, & cum quibus sola verba bona, & exhortationes non sufficiunt, Corrector, qui de Societate non sit, constituatur; ubi haberi non poterit, excogitetur modus, quo castigentur, vel per aliquem ex ipsis scholasticis, vel alia convenienti ratione: propter domestica vero delicta non plectantur in schola, nisi raro, & magna de causa.

Correctionem recusantes.

39. Qui autem plagas recusant, aut cogantur, si tuto possint; aut, si quando id indecorè fiat, cum grandioribus videlicet, iis gymnasium nostrum interdicatur, Rectore tamen antea consulto; sicut & iis, qui frequenter absunt a schola.

b P. 4. c. 16. §. 5.

A scholis removendi.

40. [b] Cum nec verba, nec Correctoris officium satis esset; & in aliquo emendatio non speraretur, aliisque esse offendiculo videretur, præstat a scholis eum removere, quam, ubi parum ipse proficit, & aliis nocet, retinere. Hoc autem judicium Rectori, ut omnia ad Gloriam, & Servitium Dei, ut par est, procedant, relinquetur.

41. Si

41. [a] Si casus aliquis acciderit, ubi in remedium offendiculi præstiti satis non esset a scholis expellere; ad Rectorem referat, ut is videat, quid præterea conveniat providere. Quamvis, quoad ejus fieri poterit, in spiritu lenitatis, pace, & caritate cum omnibus conservata sit agendum.

[a] *Ibid. litt. D.* Coercendi.

42. Reditus ad scholas nostras nemini pateat eorum, qui, vel semel ejecti sunt, vel ultro sine legitima causa discesserunt; quin prius Rector admoneatur, cujus erit, quid expediat, judicare.

Reditus ad scholas nemini pateat.

43. Nihil neque in Atrio, neque in Scholis, etiam superioribus, patiatur armorum, nihil ociosorum, nihil concursationum, atque clamorum; [b] nec juramenta, nec injurias verbo, aut facto illatas, nec inhonestum, aut dissolutum quid in eis permittat; si quid acciderit, componat statim, & cum Rectore agat, si quid est, quod Atrii quietem ullo modo perturbet.

Atrii quies.

[b] *P. 4. c. 16.*

44. Non modo toto scholarum tempore in Atrio, sive in conclavi, unde Atrii prospectus pateat, sit assiduus; verum etiam scholas ante datum signum ad ingrediendum interdum lustret, semperque ad Atrii januam cunctis exeuntibus præsto sit.

Atrium, & scholæ lustrandæ.

Templum, & Missa. 45. Curet, ut scholarum ingressus in Templum, egressusque strepitu careat; & nunquam, nisi præsente aliquo Magistrorum, aut etiam pluribus, Missam audiant; cui non modo omnes quotidie religiosè intersint, sed etiam rectè, atque ordine distributi.

Confessio. 46. Diebus, & horis ad excipiendas discipulorum Confessiones constitutis, videat, ut Confessarii tempestive adsint: Templum ipse per id tempus ingrediatur identidem, curetque, ut modeste, ac pie se pueri gerant.

Schola non evocandi. 47. Ne ipse quidem Præfectus, nisi parce, præsertim prælectionum tempore, e scholis discipulos evocet: si quid in ea re peccetur ab aliis, Rectorem edoceat.

Discipulorum opera non utendum. 48. Nullo autem tempore discipulorum opera, aut ad scribendum, aut ad ullam rem aliam utatur, aut alios uti sinat.

Regulæ palam collocandæ. 49. Regulæ omnium externorum discipulorum communes in loco, ubi publice legi possint, & in quavis præterea classe propalam sunt affigendæ, & cujusque fere mensis initio in Rethorica, ceterisque inferioribus recitandæ.

Vices præfecti generalis. 50. Ubi non erit Præfectus studiorum superiorum, curam subeat ipse, Rectore probante, recognoscendi ea, quæ publice declamantur, & libros nostris scholasti-

lasticis, eodem conscio Rectore, distribuendi.

SCRIBENDI AD EXAMEN LEGES.

1. Intelligant omnes, ipso scriptionis die, si qui, nisi gravibus distenti causis, desiderentur, eorum in examine nullam habitum iri rationem. *Scriptioni intersint.*

2. Mature veniendum ad scholam, ut scribendi argumentum, & ea, quæ tum Præfectus per se, vel per alium traditurus est, fideliter excipiant, absolvantque omnia intra finem scholarum. Nam post indictum silentium, nemini cum aliis, ne cum Præfecto quidem ipso, sive cum eo, quem ipse sibi substituerit, loqui licitum foret. *Scribendi tempus.*

3. Accedere oportet instructos libris, ceterisque rebus ad scribendum necessariis, ne ab ullo quidquam petere inter scribendum necesse sit. *Apparatus.*

4. Apposite ad uniuscujusque classis gradum, dilucideque scribendum, & ex the- *Forma.*

thematis verbis, modisque præscriptis. Ambiguè scripta in deteriorem partem acceptum iri; verba etiam omissa, vel temere immutata difficultatis evitandæ causa pro erratis fore.

Cavendum a consessoribus.

5. Cavendum a consessoribus: nam, si duæ forte compositiones similes, ac geminæ reperiantur, utramque habitum iri pro suspecta; cum uter ab utro furatus sit, exploratum esse non possit.

Egressus è schola.

6. Ad fraudes evitandas, si cui forte potestatem exeundi, postquam scribi cœptum sit, dare necessitas cogat; is, & argumentum scriptionis, & quidquid scripserit, apud Præfectum relinquat, sive apud eum, qui tum scholæ præest.

Scriptionis traditio.

7. Compositione absoluta, suo quisque loco, quæ scripsit, diligenter recolat, castiget, expoliat, quantum velit: nam simul atque compositio tradita Præfecto sit, si quid deinde correctum oporteat, haudquaquam redditum iri.

Adscribendum nomen.

8. Rite complicanda, ut Præfectus jusserit, sua unicuique compositio, atque in tergo nomen tantum scriptoris cum cognomine latine adscribendum, quo facilius compositiones omnium in Alphabeti, si libeat, ordinem redigi possint.

Scriptionis absolutio.

9. Cum suam quisque compositionem redditurus accedit ad Præfectum, secum suos

suos habeat libros, ut, ea tradita, statim silentio exeat è schola: ceteri vero, aliis discedentibus, loca non mutent; sed compositionem, quo cœperint loco, perficiant.

10. Si quis tempore ad scribendum attributo non absolverit; eam ipsam partem, quam scripserit, tradet. Idcirco probe intelligi ab omnibus oportebit, quantum temporis ad scribendum concedatur, quantum ad describendum, & recognoscendum. Tempus.

11. Denique cum ad examen accedunt, libros, qui explicati sint eo anno, de quibus interrogandi sunt, afferant: dumque unus interrogatur, ceteri, qui adsunt, diligenter attendant; verum neque annuant aliis, neque corrigant, nisi rogati. Accessus ad examen.

LEGES
PRÆMIORUM.

1. Rethoricæ octo præmia proponentur, duo solutæ orationis latinæ, duo carminis; duo solutæ orationis græcæ; Præmiorum numerus.

 toti-

totidem græci carminis. Sex item, sed eodem plane ordine, in Humanitate, & in prima classe Grammaticæ, relicto scilicet græco carmine, cujus infra Rethoricam fere non est usus. Quatuor deinceps in omnibus aliis inferioribus, relicto etiam latino carmine. Unus præterea, aut alter in singulis classibus, qui optime omnium Christianam Doctrinam recitaverit, præmio donetur. Poterunt tamen, ubi ingens, aut parvus est numerus discipulorum, plura vel pauciora dari, dummodo potior semper solutæ orationis latinæ ratio habeatur.

Scriptionum dies. 2. Scribendi certamen in distinctos dies dividatur, ita ut alius dies orationi latinæ, alius scribendis versibus; alii item duo dies græcæ orationi, ac versibus tribuantur.

Constitutæ horæ. 3. Omnes in suam quisque scholam diebus, & horis ad scribendum constitutis, conveniant.

Egressus, & colloquium interdicitur. 4. Accepto scribendi argumento, ante absolutam scriptionem, ac traditam nemo e sua schola egrediatur; neque cum alio intra, sive extra gymnasium colloquatur: si egredi, facta tamen potestate, necesse sit, argumentum, & quidquid scripserit, apud eum, qui tum scholæ præest, relinquatur.

5. Si

5. Si quis longius spatium ad rem accuratius perficiendam expetit: is, modo ne pedem e schola efferat, neque ultra occasum solis tempus proroget, quamdiu voluerit, maneat. Tempus, ut prorogandum.

6. Suam quisque scriptionem accurate descriptam, aliquo addito, quo maluerit, signo, sine nomine tamen, cum discedere volet, gymnasii Præfecto, vel alteri, quem ipse sibi substituerit, reddat: aliam item chartam, in qua cum nomine, & cognomine sit idem signum expressum, diligenter obseratam, ne nomen inspici possit, eidem tradat. Scriptiones obsignandæ.

7. Gymnasii Præfectus omnia sedulo, & fideliter asservet: neque chartas nomina continentes, priusquam factum sit judicium, resignet. Tuto asservandæ.

8. Judices tres, & docti, & graves, quorum aliquis externus esse poterit, si loci postulet consuetudo, qui nesciant, cujus quæque sit scriptio, deligantur. Hi, perlectis omnibus scriptis, & re diligenter inspecta, plurium suffragio omnes ordine victores, & eorum quoque, qui ad victores proxime accesserunt, unum, aut alterum in unoquoque genere declarent. Judices.

9. In Judicio, cujus melior erit orationis forma, is ceteris omnibus, etiam- Judicii forma.

si

si plura scripserint, anteferatur. Si qui genere ipso, & stilo pares in scribendo erunt, plura paucioribus anteponantur. Si in hoc etiam sint pares, qui ortographia præstiterit, victor sit. Si ortographia, & ceteris rebus pares fuerint, ei, qui elegantius expresserit litterarum notas, præmium adjudicetur. Si pares omnino sint, vel dividatur præmium, vel geminetur, vel sorte ducatur. Si quis in omnibus generibus scribendi ceteros vicerit, is etiam omnium generum præmia consequatur.

Nomina resignanda.

10. Judicio perfecto, Præfectus cum Rectore, & Præfecto generali chartas, in quibus nomina certantium cum signis adscripta erunt, resignet: nomina victorum e signis diligenter, ne erret, investiget; cognita nemini, præterquam Magistris, enunciet.

Præmiorum apparatus.

11. Constituto deinde die, quanto maximo fieri poterit apparatu, & hominum frequentia, nomina Victorum publice pronuntientur, & in medium procedentibus præmia cuique sua honorifice dividantur. Si quis non aderit, nisi potestatem justis de causis, quæ Rectori probentur, acceperit a Præfecto, præmium vel optimo jure sibi debitum amittat.

12. Unum-

12. Unumquemque Victorem præco evocabit hoc fere modo : Quod felix faustumque sit rei litterariæ, omnibusque nostri Gymnasii alumnis primum, secundum, tertium, &c. præmium solutæ Orationis latinæ, græcæ, carminis latini, græci, &c. meritus, & consecutus est. N. Tum victori tradat præmium, nec fere sine aliquo ad rem maxime apposito carmine brevissimo, quod statim, si commode fieri possit, a cantoribus repetatur. Ad extremum addat idem præco, si qui proxime accesserint, quibus aliquid etiam præmii loco dari licebit. Distributio.

13. Contra has leges si quis peccarit, aut fraudem ullam commiserit, ejus scriptionis nulla ratio habeatur. Fraudum pœna.

RE-

REGULÆ
ACADEMIÆ RHETHORUM, ET HUMANISTARUM.

Academiæ dies.

1. Diebus Dominicis, vel, ubi commodius erit, die vacationis convenient loco a Rectore Collegii designato.

Quæ exercitationes Moderatori habendæ.

2. Exercitationes hujus Academiæ hæ fere erunt; Moderator, prout opportunum judicaverit, nunc lectiones, seu quæstiones habebit de selecta aliqua materia, vel Auctore; nunc præcepta aliqua dicendi magis recondita ex Aristotele, Cicerone, aliisque Rethoribus tradet; nunc aliquem Auctorem percurret, & ab Academicis exiget; nunc iisdem problemata solvenda proponet, & alia hujusmodi.

Quæ Academicis.

3. Sæpe etiam, his omissis, Academici ipsi nunc orationes, nunc carmina, nunc declamationes habeant, vel memoriter, vel ex tempore; nunc invicem accusationes, & defensiones, ipso probante, instituant; nunc lectiones habeant duobus minimum adversus lectorem disputantibus; nunc Theses defendant, oppugnentque oratorio magis more, quam dialectico; nunc emblemata, & insignia de

de certa aliqua materia componant; nunc inscriptiones, aut descriptiones; nunc ænigmata faciant, aut dissolvant; nunc in inventione se exerceant singuli, ad propositam materiam confirmationis locos excogitantes, sive improviso, seu meditato; nunc in elocutione figuras verborum, ac sententiarum inventæ rei accommodantes; nunc dialogorum, poematum, tragœdiarum argumenta conscribant; nunc integram præclari Oratotoris Orationem, aut Poetæ Carmen imitentur; nunc symbola quædam faciant, ut scilicet de una re proposita singuli suam sententiam afferant; nunc, distributis alicujus Auctoris libris, singuli ex eo sententias, vel phrases decerptas proferant. Denique in iis se exerceant, quæ eloquentiam gignere, & ab ea enasci solent.

4. Harum exercitationum aliquæ splendidiores, ut prælectiones, declamationes, thesium defensiones operæ pretium est, præsertim a Rectore Academiæ, fieri, cum apparatu interdum aliquo, & honorariorum auditorum corona. **Publicæ exercitationes.**

5. Privata interdum præmia melius aliquid scribentibus, aut recitantibus, aut ænigmata, problemataque solventibus dari poterunt. **Præmia privata.**

6. Præ-

Præmia publica.

6. Præmia item solemniora omnibus simul Academicis semel in anno distribui poterunt, sive ex contributione, sive qua magis ratione Rectori Collegii placebit.

Festus B. Virginis dies.

7. Semel saltem in anno festus aliquis Beatæ Virginis dies, quem Collegii Rector constituet, celebri pompa orationis, poematis, versuum ad parietes affixorum, emblematum item, & insignium variorum exornabitur.

RE-

REGULÆ
ACADEMIÆ GRAMMATICORUM.

1. Plerumque Moderator aliquid selectum ex Grammatica quasi præcurrens, quod in schola sunt habituri, vel ex Auctore eleganti, & jucundo præleget, vel etiam repetitionem instituet, exercitationemque eorum, quæ in schola exposita sunt. — Grammaticæ exercitatio.

2. Initio Academiæ semper unus paratus veniet ad respondendum de iis, quæ proxima Academia dicta fuerint; adversus quem terni, aut plures dubitationes, aut vernaculas locutiones latinè vertendas proponere poterunt, eodemque modo prælectionem à Moderatore habitam statim recolent. — Repetitio.

3. Frequenter, & acriter disputabitur; exercebitur interdum stilus, interdum memoria; variabuntur phrases; aliquid etiam ex versibus, & græca grammatica proponetur, & alia fient hujusmodi ex præscripto Moderatoris. — Disputatio.

4. Aliqui interdum, aut etiam omnes parati venient ád aliquod apophthegma breve, vel factum aliquod memoriter enarrandum. — Memoria.

5. Præ-

Prælectiones privatæ.

5. Prælectiones ipsas in schola habitas a Præceptore, addita præfatiuncula, & aliqua, si videbitur, adnotatione è suggestu interdum dicent.

Publicæ.

6. Operæ pretium erit haberi interdum aliquas prælectiones ab Academicis, præsertim a Rectore, apparatu, invitatuque majore, addita concertatione duorum, aut trium, privatis etiam præmiis, si libeat, distributis.

Pœnæ litterariæ.

7. Poterit à Moderatore pœnæ loco aliquid litterarium exigi, juberique, ut eorum nomina, qui minus bene, aut diligentes se gesserint, publice recitentur.

Exercitationum varietas.

8. Eæ denique exercitationes proponi, & variari debent, quæ ita utilitatem habeant adjunctam, ut gratæ etiam, & decoræ sint, quo magis ea voluptate Academicorum animi ad studia incitentur.

RE-

REGULÆ
COMMUNES
OMNIBUS PROFESSORIBUS
Superiorum Facultatum.

1. Feratur Præceptoris peculiaris intentio, tum a in lectionibus, cum se occasio obtulerit, tum extra eas, ad Auditores suos ad obsequium, & amorem Dei, ac virtutum, quibus ei placere oportet, movendos, & ut omnia sua studia ad hunc finem referant. Finis. a P. 4. c. 8. A. & c. 16. §. 4.

2. b Quod ut ad memoriam eis reducatur, ante lectionis initium dicat aliquis brevem orationem ad id institutam, quam Præceptor, & discipuli omnes aperto capite attente audient; vel saltem ipse Præceptor signo Crucis se muniat aperto capite, & incipiat b Ibid. C. Orandum ante lectionem.

3. Discipulos præterea juvet crebris apud Deum precibus, ac religiosis vitæ suæ exemplis. Exhortationes par erit non omittere, saltem pridie solemniorum dierum, & cum paulò longiores vacationes conceduntur. Hortetur potissimum ad orandum Deum, ad excutiendam Discipuli ad pietatem juvandi.

a P. 4. cap. 7. §. 2. & c. 16. §. 1. & A. Conscientiam vesperi, [a] ad Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ frequenter, ac rite obeunda; ad Missam quotidie, Concionem singulis diebus festis audiendam; ad vitandas noxias consuetudines; ad vitiorum detestationem; ad virtutes colendas Christiano homine dignas.

Præfecto obtemperandum

4. Præfecto studiorum in rebus, quæ ad studia, & scholarum disciplinam spectant, obtemperet: Conclusiones omnes, antequam proponantur, eidem tradat recognoscendas; neque librum ullum, aut Scriptorem extraordinarium explicandum suscipiat; neque novam ullam docendi, aut disputandi consuetudinem introducat.

b 5. Congreg. decr. 55.

In refellendo modestia.

5. [b] In iis quæstionibus, in quibus liberum est quamcumque partem sequi, ita defendatur una pars, ut alterius etiam partis, ac multo magis prioris Professoris, si contrarium docuerat, existimationi modeste, ac benevole consulatur. Quin etiam si conciliari possunt Auctores, id, ne negligatur, optandum est. Denique in nominandis, aut confutandis Auctoribus modeste se gerat.

c 5. Congreg. decr. 55.

Novitas opinionum fugienda.

6. [c] In iis etiam, in quibus nullum fidei, pietatisque periculum subest, nemo in rebus alicujus momenti novas introducat quæstiones; nec opinionem ullam, quæ idonei nullius Auctoris sit, iis, qui

qui præsunt, inconsultis; nec aliquid contra Doctorum axiomata, communemque scholarum sensum doceat: sequantur potius universi probatos maxime Doctores, & quæ, prout temporum usus tulerit, recepta potissimum fuerint in Catholicis Academiis.

7. Opiniones inutiles, obsoletas, absurdas, manifestò falsas non adducat; nec in aliis referendis, ac refutandis nimis immoretur. Conclusiones non tam probare studeat argumentorum numero, quam pondere. Ad alienas materias non digrediatur; aut è suis alias fusius, quam res postulat; alias alieno loco pertractet. Ne coacervet, quæ objici possent; sed ex iis potissima breviter referat, nisi ex jactis fundamentis facile pateat eorum confutatio.

In alienis confutandis, suisque probandis brevitas.

8. In afferendis Doctorum auctoritatibus non sit nimius: si tamen habeat insigniorum Auctorum testimonia ad sententiam suam confirmandam, verba ipsa, quoad fieri potest, pauca tamen, & fideliter recitet; multo magis Sacrarum Scripturarum, Conciliorum, Sanctorum Patrum. E dignitate autem Magistri est, nullum fere Auctorem proferre, quem ipse non legerit.

In auctoritatibus parcitas, & fidelitas.

g 2 9. Si

De dictando. 9. Si quis citra dictationem ita docere potest, ut quæcumque scribenda sunt, commode valeant ab auditoribus excipi; is ne dictet, optandum: certe ita omnino dictent, ut non verbatim interposita mora, sed uno fere spiritu pronuncient; &, si oportuerit, repetant totidem verbis: nec totam quæstionem dictent, mox explicent; sed identidem dictent, atque explicent vicissim.

Discipuli quando ad Auctores rejiciendi. 10. Ea, quæ in Auctoribus in promptu positis habentur, si afferenda sint, explicet potius, quam dictet: quin etiam auditores ad eos Auctores, qui copiose, & accuratè materiam aliquam pertractarunt, rejiciat.

Repetitiones in schola. 11. Post lectionem in schola, vel prope scholam maneat saltem per quadrantem, ut possint ad eum interrogandum auditores accedere, & lectionum rationem interdum exigat, [a] curetque, ut eæ repetantur.

a P. 4. c. 13. §. 3.

Repetitiones domi. 12. Domi quoque quotidie præter sabbata, vacationes, & dies festos hora una designanda, qua [b] repetatur à nostris, & disputetur; ut ea ratione, & ingenia magis exerceantur, & difficilia, quæ occurrent, magis elucidentur. Præmoneatur itaque unus, aut alter ad repetendum memoriter non plus, quàm per qua-

b P. 4. cap. 6. §. 8. & H. & c. 13. §. 3. & D.

quadrantem: postea argumentetur unus item, aut alter, totidem respondentibus; si quid verò temporis supersit, dubia proponantur; ut autem supersit, Magister argumentandi formam severe tueatur, & cum novi nihil affertur, praecidat argumentum.

Repetitiones generales.

13. Sub finem anni ita instituendae erunt [a] praeteritarum lectionum repetitiones, ut, nisi quid obstet, mensis integer vacuus ab illis etiam, non solum à lectionibus, relinquatur.

[a] P. 4. c. 13. §. 3. & D.

Disputationes hebdomadariae.

14. [b] In sabbato, aliove, quem Academiae consuetudo exigit, die habeant in scholis disputationes per duas horas; longiores etiam, ubi sint magni externorum concursus. Quod si quam in hebdomadam duo festi dies, vel cum festo uno hebdomadaria vacatio incidat, non disputetur, sed legatur sabbato: id vero si tribus continuaretur hebdomadis, una interponatur disputatio.

[b] P. 4. cap. 6. §. 10.

Disputationes menstruae.

15. Ubi receptus Academiae mos nihil obstat, singulis, praeter tres menses aestivos ultimos, aut (si pauci sint auditores) alternis mensibus [c] communes certo aliquo die disputationes, tum ante, tum post meridiem habeantur: quot fuerint Magistri, totidem auditores de-

[c] P. 4. c. 13. §. 3.

fendant, singuli singulorum Magistrorum quæstiones.

Argumenta, qui resumant.

16. Intersint disputationibus, quoad ejus fieri potest, alii quoque Doctores nostri, Professoresque, licet diversarum facultatum: qui, quo magis concertatio ferveat, argumentorum, quæ agitantur, vim urgeant: modo ne prosequendum suscipiant argumentum, cui utiliter, ac strenue adhuc argumentans insistit. In ipsum præstare liceat externis etiam Doctoribus, atque adeo ad argumentandum ex instituto, nisi ea consuetudo alicubi minus probetur, invitari possunt.

Non disputent, nisi doctiores.

17. Ex auditorIbus publicè non disputent, nisi doctiores; ceteri privatim exerceantur, quoad ita instructi sint, ut eo loco non putentur indigni.

Disputationis cura.

18. Existimet disputationis diem non minus esse laboriosum, fructuosumque, quam lectionis, omnemque disputationis utilitatem, ac fervorem à se pendere: cui ita præsit, ut ipse videatur esse, qui in utroque concertatore concertet: collaudet, si quid afferatur boni, & attendere omnes jubeat: cum gravior aliqua proposita fuerit difficultas, suggerat subinde breve aliquid, quo vel fulciat respondentem, vel argumentantem dirigat: neque diu taceat, neque semper loquatur,

ut

ut ipsi etiam discipuli promant, quod sciunt; ipse vero, quod depromptum fuerit, emendet, aut expoliat: disputantem progredi jubeat, dum difficultas vim obtinet; immo augeat ipse difficultatem; nec dissimulet, si is, qui argumentatur, prorepserit ad aliud argumentum: non patiatur, vel argumentum pene solutum longius urgeri, vel responsionem non bene constantem diu sustineri; sed post aliquam concertationem rem totam breviter definiat, & explanet. Si quid denique aliud uspiam in usu est, quo disputationes reddi soleant frequentiores, ac ferventiores, id sedulo retinendum.

Cum bidello agendum.

19. Cum Adjutore, seu Bidello a Rectore constituto agat interdum, eumque de totius classis statu, & de externorum etiam auditorum diligentia, ac profectu percontetur; detque operam, ut idem suo munere fideliter, & accurate fungatur.

Profectus studentium.

20. Sit denique in omnibus, Divina aspirante Gratia, [a] diligens, & assiduus; & profectus studentium tum in lectionibus, tum in aliis litterariis exercitationibus studiosus: non uni se magis, quam alteri familiarem ostendat: contemnat neminem; pauperum studiis æque, ac divitum prospiciat; [b] profectumque uniuscujusque e suis scholasticis speciatim procuret.

[a] P. 4. cap. 6. §. 6.

[b] P. 4. c. 13. §. 3.

REGULÆ
PROFESSORIS
SACRÆ SCRIPTURÆ.

Præcipua sensus litteralis cura.

1. Intelligat suas præcipue partes esse, Divinas Litteras juxta germanum, litteralemque sensum, qui rectam in Deum fidem, bonorumque morum instituta confirmet, pie, docte, graviter explicare.

a P. 4. cap. 6. §. 5. Et Vulgatæ Editionis.

2. [a] Inter cetera, ad quæ ejus intentio feratur, illud præcipuum sit, ut Versionem ab Ecclesia approbatam defendat.

Phrases Sacræ Scripturæ observandæ, & inter se conferendæ.

3. Eum sensum ut assequatur, locutiones, ac figuras Sacrarum Scripturarum proprias observet: nec modo loci, quem in manibus habet, antecedentia, & consequentia; sed alia quoque loca, in quibus eadem phrasis idem, aut non idem valeat, solerter inter se conferat.

Hebræus Græcusve textus.

4. Ex Hebræis, Græcisque exemplaribus, quod usui fuerit, in eam rem proferat, breviter tamen; nec, nisi cum vel ipsorum, Latinæque Editionis Vulgatæ aliqua diversitas conciliationis indiget, vel aliarum linguarum idiotismi ad majorem conferunt sive perspicuitatem, sive significationem.

5. Alia-

5. Aliarum Versionum sive Latinarum recentiorum, sive Chaldaicæ, Syriacæ, Theodotionis, Aquilæ, Symmachi, nec errores, nisi & insignes, & in speciem probabiles suscipiat refellendos; nec ea vicissim prætereat, quæ Latinæ Editioni Vulgatæ, Fideique nostræ misteriis valde faveant, præsertim si fuerint apud Septuaginta Interpretes, de quibus honorifice semper loquendum est. Aliis versionibus, quomodo utendum.

6. Si quem litteralem cujuspiam loci sensum esse significant Pontificum, seu Conciliorum, præsertim Generalium, Canones, eum omnino litteralem esse defendat, nec alios præterea litterales addat, nisi eximiis adductus conjecturis. Si quem etiam ad aliquod Fidei Dogma confirmandum ex instituto proferunt: eum quoque sensum, aut litteralem, aut mysticum, certum tamen esse doceat. Pontificum, & Conciliorum expositiones tuendæ.

7. Sanctorum Patrum vestigiis reverenter insistat; inter quos si de uno aliquo sensu litterali, vel allegorico conveniat, præsertim dum disertis verbis loquuntur, & ex proposito de Scripturis, aut de Dogmatibus disputant, ab eo non recedat; si non conveniat, ex eorum variis expositionibus eam præferat, in quam a multis jam annis Ecclesia magno consensu videtur propensior. Patrum vestigiis insistendum.

8. Quin

Fidei dogmata sacris litteris confirmanda.

8. Quin etiam, si quod est Fidei Dogma, quod fere quamplurimi Patres, aut Theologi è Scripturis probare contendunt, id ipse probari inde posse non neget.

Rabbinis auctoritas non conciliandа.

9. Si quid sit in Hebræorum Rabbinis, quod vel pro Latina Editione Vulgata, vel pro Catholicis Dogmatibus utiliter possit afferri: id ita afferat, ut illis propterea non conciliet auctoritatem, ne ad eos aliqui afficiantur, præsertim si fuerint ex iis, qui post Christi Domini tempora scripserunt.

In rebus, aut erroribus Rabbinorum non laborandum.

10. In ceteris Rabbinorum rebus conquirendis, aut etiam erroribus exagitandis, nisi valde celebres sint, non laboret: idemque servet in legendis quibusdam Christianis Interpretibus, qui plus nimio Rabbinos secuti sunt.

Non admodum punctis fidendum.

11. Immo neque punctis (quod Rabbinorum inventum est) confidat admodum; sed diligenter expendat, quomodo noster, vel Septuaginta, vel antiqui Interpretes alii legerint, cum puncta non essent.

Brevitatis studium.

12. In quolibet Scripturæ loco, nisi magnum sit & moræ, & operæ pretium, non hæreat nimium, ne lenti fiant progressus: quod maximè consequetur, si faciliora percurrat, vel etiam omittat.

13. Quæ-

13. Quæstiones Sacrarum Scripturarum proprias scholastico more non tractet. Quæstiones scholastico more non tractandæ.

14. In varia temporum ratione pervestiganda, in perscrutandis terræ sanctæ locis, aut in hujusmodi aliis parum utilibus rebus, nisi locus ipse id exigat necessario, non multum temporis ponat; Auctores, qui de his copiose disserunt, satis erit indicare. Chronologiæ, & his similibus non immorandum.

15. Allegorias, & moralia, si pervulgata non sint, & in sensu ipso litterali quodammodo nata videantur, atque ingeniosum, ac perspicax aliquid præseferant, ne prætermittat: quæ ejusmodi non fuerint, significet tantum, quibus ex Patribus depromi possint. Nec allegoriis, & moralibus.

16. Si quem incidat in locum, vel nobis cum Hæreticis controversum, vel in Theologicis concertationibus in utramque partem jactari solitum: exponat tantum, graviter tamen, & strenue, præsertim si adversus Hæreticos agat, quantum is locus ponderis habeat ad eam quæstionem definiendam; omittat cetera: ut instituti sui memor, nihil aliud, quam Sacras Litteras docere videatur. Nec controversiis.

17. Novum, & Vetus Testamentum, nisi aliud interdum satius esse judicetur, alternis annis explicet. Novum, & Vetus Testamentum alternis.

18. In-

Quotannis novus liber prælegendus. 18. Inchoatum uno anno librum non extrahat in alterum, nisi gravem ob causam: immo ad eundem librum interpretandum ne recurrat, nisi post explicatam majorem partem præcipuorum librorum.

Repetit., & lect. domesticæ. 19. Præter repetitiones domi semel in hebdomada, lectiones etiam in Refectorio interdum, ut Rector præscripserit, habeantur.

Prælectiones publicæ. 20. Loco ordinariæ lectionis designetur interdum ex discipulis aliquis, qui ornate, & copiose locum aliquem è Sacris Litteris celebriorem explicet: contra quem, ubi absolverit, ex condiscipulis unus, aut alter argumentetur, non aliunde tamen, quam ex variis sive Sacræ Scripturæ locis, sive linguarum Idiotismis, sive Patrum interpretationibus.

RE-

REGULÆ
PROFESSORIS
LINGUÆ HÆBREÆ.

1. Nihil antiquius habeat, quam ut prima ipsa Sanctæ Scripturæ verba perquam integra fide interpretetur. *Interpretandi fidelitas.*

2. Inter cetera, ad quæ ejus intentio feratur, illud sit, ut Versionem ab Ecclesia approbatam defendat. *Vulgatæ defensio.*

3. Initio anni prima Grammaticæ rudimenta explicet: deinde, dum reliquas prosequitur institutiones, aliquem Sacræ Scripturæ Librum ex facilioribus explanet. *Grammatica sacro textui jungenda.*

4. Dum Sacros Libros interpretatur, non tam in rebus, ac sententiis expendendis laboret, quam in vi, ac potestate verborum, ac propriis ejus linguæ idiotismis, & in Grammaticæ præceptis juxta germanum Auctorum usum observandis. *Præcipua cura verborum.*

5. Ita denique se gerat in docendo, ut peregrinitas, & asperitas ea, qua nonnullis linguæ hujus studium laborare videtur, sua industria leniatur. *Linguæ peregrinitas industria mollienda.*

REGULÆ
PROFESSORIS
SCHOLASTICÆ THEOLOGIÆ.

Finis.

1. Sui muneris esse intelligat solidam disputandi subtilitatem ita cum orthodoxa fide, ac pietate conjungere, ut huic in primis illa deserviat.

a P. 4. c. 14. §. 1. & 5. Congreg. can. 9. & decr. 55. & 72.

S. Thomas sequendus.

2. [a] Sequantur Nostri omnino in Scholastica Theologia doctrinam Sancti Thomæ, eumque ut Doctorem proprium habeant, ponantque in eo omnem operam, ut auditores erga illum quamoptime afficiantur. Non sic tamen S.Thomæ adstricti esse debere intelligantur, ut nulla prorsus in re ab eo recedere liceat: cum illi ipsi, qui se Thomistas maxime profitentur, aliquando ab eo rècedant, nec arctius Nostros Sancto Thomæ alligari par sit, quam Thomistas ipsos.

b 5. Congreg. decr. 55.

Cum qua exceptione.

c Ib. decr. 72.

3. [b] Ergo de Conceptione B. Mariæ, ac de solemnitate Votorum sequantur sententiam, quæ magis hoc tempore communis est, magisque recepta apud Theologos: & in [c] quæstionibus mere philosophicis, aut etiam in iis, quæ ad Scripturas, & Canones pertinent, licebit se-

sequi etiam alios, qui eas facultates magis ex professo tractaverunt.

4. [a] Si quando, vel ambigua fuerit S. Thomæ sententia, vel in iis quæstionibus, quas Sanctus Thomas forte non attigit, Doctores Catholici inter se non consenserint, licebit quamcumque partem sequi, ut dictum est in Regulis Communibus Regula quinta.

[a] *Ib. dec. 55.* In dubiis utramvis partem sequi licet.

5. [b] In docendo corroborandæ primum Fidei, alendæque Pietatis cura habeatur. Quare in iis quæstionibus, quas Sanctus Thomas ex professo non tractat, nemo quidquam doceat, quod cum Ecclesiæ sensu, receptisque traditionibus non bene conveniat, quodque aliquo modo solidæ pietatis firmitatem minuat. Quo pertinet, ut nec receptas jam, quamvis congruentes tantum rationes, quibus Fidei res probari solent, refellant; nec temere novas excogitent, nisi ex constantibus, solidisque principiis.

[b] *Ib. dec. 55.* Fidei, & pietatis cura.

6. [c] Quæ opiniones, cujuscumque Auctoris sint, in aliqua Provincia, aut Academia Catholicos graviter offendere sci-rentur, eas ibi non doceat, aut defendat. Ubi enim nec Fidei doctrina, nec morum integritas in discrimen adducitur, prudens caritas exigit, ut nostri se illis accommodent, cum quibus versantur.

[c] *P. 4. cap. 9. §. 3. c. 15. §. 3. p. 5. c. 2. §. 2.* Opiniones, quæ catholicos offendunt, non asserendæ.

7. Qua-

Quadriennio cursus absolvendus.

7. Quadriennio totus Theologiæ cursus absolvendus. Si ergo duo fuerint Scholasticæ Theologiæ Professores,

Quæstionum divisio.

§. 1. Primus 43. quæstiones ex prima parte explicet primo anno: Secundo anno materiam de Angelis: atque unam, & viginti quæstiones ex prima secundæ: Tertio anno a quæstione 55. vel 71. ad finem primæ secundæ; Quarto anno ex secunda secundæ materiam de Fide, Spe, & Caritate.

§. 2. Alter Professor primo anno explanet ex secunda secundæ quæstiones de Justitia, & Jure, & præcipua quædam de Religione: Secundo ex tertia parte quæstiones de Incarnatione, &, si potest, graviora saltem quædam explicet de Sacramentis in genere: Tertio de Baptismo, & Eucharistia, &, si quid potest, de Ordine, Confirmatione, Extrema Unctione: Quarto de Pœnitentia, & Matrimonio.

§. 3. Ubi vero tres erunt Theologiæ Professores, primus primo anno exponat 26. quæstiones ex prima parte: Secundo reliquas ejusdem partis quæstiones quascumque poterit: Tertio ex prima secundæ quidquid poterit ante quæstionem 81. Quarto anno reliquum primæ secundæ.

§. 4. Al-

§. 4. Alter primo anno ex secunda secundæ controversias de Scriptura, de Traditionibus, de Ecclesia, de Concilio, de Romano Pontifice: Secundo quæstiones de Fide, Spe, & Caritate: Tertio quæstiones de Justitia, & Jure, de Restitutione, & Usura, de Contractibus, quantum potest: Quarto si quæ de Contractibus superfuerant, & quæ de Religione, ac Statibus disputat S. Thomas.

§. 5. Tertius primo anno quæstiones de Incarnatione: Secundo de Sacramentis in genere, de Baptismo, & Eucharistia: Tertio de Pœnitentia, ac Matrimonio: Quarto de Censuris Ecclesiasticis, & de reliquis Sacramentis.

Cujusque anni quæstiones absolvendæ.

8. Ex quæstionibus autem, quæ sibi explanandæ fuerint, singulas intra annum, cui adscriptæ sunt, absolvat: si quas non poterit, prætermittat omnino, nec alium in annum rejiciat; sed auditores ad certum aliquem Auctorem remittat.

A quibus quæstionibus abstinendum.

9. Ut autem facilius in Theologia scholastica hujusmodi progressus faciant, par est, ut a quibusdam rerum generibus abstineant, quoad ejus fieri poterit: sunt autem in primis hæc quatuor.

A sacræ scripturæ propriis.

§. 1. Unum genus quæstiones, aut commentationes Divinarum Scriptura-

rum proprias complectitur. Has concedant Interpreti Scripturarum.

A controversiis. §. 2. Alterum genus in Controversiis adversus Hæreticos positum est: in quibus pertractandis, quoties in Sancti Thomæ partibus occurrerint, servent scholasticam potius, quam historicam rationem; & satis esse putent conclusionem quamliber duobus, aut tribus firmis munire fundamentis; diluere etiam totidem fere præcipuas Hæreticorum calumnias: in singulis tamen indicent Auctorem aliquem, ex quo cetera promere possit, qui velit.

A philosophicis. §. 3. In tertio genere sunt philosophicæ res, quas haudquaquam ex instituto tractent, nec tam disputent, quam vel ab aliis, vel a se explicatas indicent.

A casibus conscientiæ. §. 4. Ad quartum genus pertinent Conscientiæ Casus. In quo generalibus quibusdam rerum moralium principiis, de quibus disputari Theologico more solet, contenti subtiliorem illam, ac minutiorem prætereant Casuum explicationem.

Eadem non iteranda. 10. Si quando S. Thomas eamdem difficultatem in plures distrahit articulos, præsertim diversarum quæstionum: ne idem duobus repetatur locis, poterunt vel in unam disputationem, vel etiam, si res ipsa longiorem non exigat explicationem,

nem, in compendium articulos illos redigere; modo nihil prætereant, quod in articulis singulis observatione dignum sit.

11. Faciles percurrant articulos. Itaque prælecto titulo, mox vel indicent breviter conclusionem S. Thomæ, vel dicant, S. Thomas respondet negando, vel affirmando. In difficilioribus vero progrediantur hoc fere modo, atque ordine. Explicetur primum articuli titulus, si quid habet obscuritatis: tum exponatur distinctio, si qua est, ex cujus membris Conclusiones nascuntur: mox Conclusio primaria S. Thomæ, atque aliæ deinceps ponantur; singulisque Conclusionibus, nisi perspicuæ sint, adjiciatur aliqua ejusdem ratio: quæ etiam ita explicetur, ut intelligant auditores in distinctionibus, ac rationibus S. Thomæ majorem inesse vim, quam prima fronte aliquando videatur. *Art. S. Thomæ quomodo explicandi.*

12. Explicato quolibet articulo, si res exigat, quæstionem instituat: non tamen longiorem ullum tractatum, nisi in iis materiis, quæ vel in S. Thoma non habentur, vel habentur quidem, sed utilius explicantur compendio. *Longiores tractatus non instituendi.*

13. Non satis est Doctorum sententias referre, & suam reticere: sed defen- *Aut defendendus S. Thom. aut qu. omittenda.*

fendat opinionem Sancti Thomæ, ut dictum est, vel quæstionem ipsam omittat.

Disputationes menstruæ.

14. In disputationibus menstruis, quibus totidem defendent, quot fuerint Præceptores, terni fere ante meridiem argumententur, totidem post meridiem, quilibet adversus omnes defendentes: & quidem, si nihil impediat, qui mane responderit primo loco, a prandio secundo respondeat.

RE-

REGULÆ

PROFESSORIS

CASUUM CONSCIENTIÆ.

1. Eo suam omnem operam, atque industriam conferre studeat, ut peritos Parochos, seu Sacramentorum Administratores instituat. Finis.

2. Unus Professorum biennio explicet Sacramenta omnia, & Censuras, & præterea hominum status, atque officia: alter biennio item Decalogum, in cujus septimo præcepto aget de Contractibus, semper leviter attingendo, quæ minoris momenti, aut non ita propria esse videantur, v. g. de Depositione, Degradatione, Magia, & alia hujusmodi. Quæstionum distributio.

3. Etiamsi a Theologicis rebus, quæ vix ullam habent cum casibus necessariam connexionem, penitus abstinere necesse sit: æquum tamen est interdum Theologica quædam, a quibus Casuum doctrina pendet, brevissima definitione perstringere, ut quid character, & quotuplex sit; quid peccatum mortale, aut veniale; quid consensus, & horum similia. A Theologicis quatenus abstinendum.

Quæstionum ratio, & modus.

4. Citra scholasticum apparatum unaquæque difficultas evolvatur per dubitationes, & conclusiones: in quibus confirmandis seligantur ad summum duæ, tresve rationes, nec plus æquo auctoritates coacerventur: unicuique autem generali præcepto, seu regulæ subjiciantur, exempli gratia, tres circiter peculiares Casus.

Probabilis opinio opp. significan.

5. Ita suas confirmet opiniones, ut si qua alia fuerit probabilis, & bonis Auctoribus munita, eam etiam probabilem esse significet.

Hebdomadaria disputatio.

6. Quolibet sabbato, prætermissa lectione per duas horas, vel aliquanto minus, pro arbitrio Provincialis, & discipulorum numero, de propositis conclusionibus disputetur in schola coram Magistro: in ea vero disputatione interrogationibus potissimum agatur, ut vel exigatur explanatio alicujus difficultatis; vel novus Casus, mutata circumstantia aliqua, proponatur; vel alicui conclusioni opponatur Canon, seu Doctor ex primariis; seu nonnulla brevis argumentatio, quo res plus habeat dignitatis; temperatè tamen, & longè infra philosophicam consuetudinem.

Domesticæ collationis forma.

7. Si ipse domesticæ Casuum collationi a Rectore ex Provincialis præscripto præficiatur, hunc ordinem teneat. Primum

mum materiam aliquam, de qua disserendum sit, proponat, & interdum etiam aliquid pertinens ad usum, ut de modo interrogandi pœnitentem, remedia, ac pœnitentias imponendi, & horum similibus; deinde ejus materiæ præcipua capita, ac fundamenta ipsemet aperiat breviter, ut generalem quamdam notitiam, ac tamquam lucem in omnes illius tractationis partes præbeat; tum de proposita materia tres, quatuorque Casus seligat, quos in collationum loco jubeat affigi, notato die, quo excutiendi sint.

8. De his Casibus propositis consulant aliqui privato studio singuli singulos Auctores a Præside distributos. **Privatum studium.**

9. Postquam convenerint, primum utile esset a singulis, quid suus Doctor habeat, quambrevissime referri; tum qui præest, interroget fere tres (quos satius est tempestive præmoneri, & vicissim variari), quid sentiant de primo Casu; postea ex his, quæ dicta sunt ab illis, colligat ipse doctrinam tutiorem, & probabiliorem: eodem deinde ordine Casum secundum, & reliquos deinceps eadem ratione excutiat. Illis Casibus sic explicatis, a Præside quambrevissime, & eo modo, qui servandus est in disputationibus Casuum, proponantur iisdem de **Exponendæ, & disputandæ sententiæ.**

rebus dubitationes; respondente uno ex præmonitis, & ipso tandem, quid sentiendum sit, ad extremum edocente.

Extraordinaria collationum materia.

10. Si quid vero alicui occurrat extra ordinariam harum collationum materiam: deferatur, si nihil obstat, ad Præsidem, ut in proxime futura collatione agitetur.

RE-

REGULÆ

PROFESSORIS PHILOSOPHIÆ.

1. Quoniam [a] artes, vel scientiæ naturales ingenia disponunt ad Theologiam, & ad perfectam cognitionem, & usum illius inserviunt, & per se ipsas ad eumdem finem juvant: eas, qua diligentia par est, Præceptor in omnibus sincere honorem, & gloriam Dei quærendo, ita tractet, ut auditores suos, ac potissimum nostros ad Theologiam præparet, maximèque ad cognitionem excitet sui Creatoris.

a *P. 4. c. 12. §. 3. & 3. Cong. can. 9.* Finis.

2. In rebus alicujus momenti [b] ab Aristotele non recedat, nisi quid incidat a doctrina, quam Academiæ ubique probant, alienum; multo magis si Orthodoxæ Fidei repugnet: adversus quam, si quæ sunt illius, aliusque Philosophi argumenta, strenue refellere studeat juxta Lateranense Concilium.

b *P. 4. c. 14. §. 3. & 5. Cong. de. 55.* Sequendus Aristoteles, sed quatenus.

3. [c] Aristotelis Interpretes male de christiana Religione meritos non sine magno delectu, aut legat, aut in scholam proferat; caveatque, ne erga illos afficiantur discipuli.

c *3. Cong. ca. 8. & 5. Cong. decr. 55.* Auctores malè de christiana Fide meriti.

4. Eam

a 5. Cong. de. 55. Averrois. 4. [a] Eam ob rem nec Averrois (idem de ejusmodi aliis judicium) digressiones in separatum aliquem tractatum conferat; &, si quid boni ex ipso proferendum sit, sine laude proferat, &, si fieri potest, id eum aliunde sumpsisse demonstret.

Nulli sectæ adhærendum. 5. Nulli sectæ, ut Averroistarum. Alexandræorum, & similium vel se, vel suos addicat: nec Averrois, aut Alexandri, aut ceterorum errata dissimulet: sed inde acrius deprimat eorum auctoritatem.

S. Thomas. 6. Contra vero de Sancto Thoma numquam non loquatur honorifice: libentibus illum animis, quoties oporteat, sequendo: aut reverenter, & gravate, si quando minus placeat, deserendo.

b P. 4. c. 15. §. 2. Philosophiæ cursus non minor triennio. 7. Universam Philosophiam [b] non minus quam triennio prælegat, idque binis quotidie horis, antemeridiana una, altera pomeridiana, nisi aliter in aliqua Universitate constitutum sit.

Quando absolvendus. 8. Ac proinde nusquam cursus absolvatur, antequam venerint, aut valde proximæ sint vacationes, quæ sub anni finem dari solent.

Quæ primo anno tradenda, vel omittenda. 9. §. 1. Explicet primo anno Logicam, ejus Summa primo circiter bimestri tradita, non tam dictando, quam ex Toleto, seu Fonseca, quæ magis necessaria videbuntur, explicando. §. 2. In

§. 2. In Prolegomenis Logicæ disputet tantum, an sit scientia, & de quo subjecto, & pauca quædam de secundis intentionibus: plenam de Universalibus disputationem differat in Metaphysicam, contentus hic mediocrem quamdam eorum notitiam tradere.

§. 3. De Prædicamentis etiam faciliora quædam proponat, quæ fere attinguntur ab Aristotele, cetera in postremum rejiciat annum: de Analogia tamen, & Relatione, quoniam frequentissime in disputationes cadunt, quantum satis est, agat in Logica.

§. 4. Librum secundum Perihermenias, & ambos Priorum libros, præter octo, vel novem prima capita primi, compendio percurrat: exponat tamen proprias illorum quæstiones: brevissime vero eam, quæ est de Contingentibus, in qua nihil de libero arbitrio.

§. 5. Atque, ut secundus annus integer rebus physicis tribuatur; in fine primi anni plenior instituatur disputatio de scientia, in eamque conjiciantur prolegomena Physicæ maxima ex parte, ut scientiarum divisiones, abstractiones, speculativum, practicum, subalternatio, diversus quoque procedendi modus in physicis, & mathematicis, de quo Aristoteles

les lib. 2. Physicorum, demum quidquid de Definitione dicitur lib. 2. de anima.

§. 6. Ex Topicis vero, & Elenchis loci, & fallaciæ commodiorem in ordinem redactæ melius explicantur initio Logicæ in Summa.

Quæ secundo. 10. §. 1. Secundo anno explicet libros octo Physicorum, libros de Cœlo, & primum de Generatione. In octo libris Physicorum compendio tradatur textus libri sexti, & septimi, etiam primi ex ea parte, quæ est de antiquorum opinionibus. In octavo libro nihil disseratur de numero Intelligentiarum, nec de Libertate, nec de Infinitate Primi Motoris; sed hæc in Metaphysicis disputentur, & quidem solum ex sententia Aristotelis.

§. 2. Textus secundi, tertii, quarti de Cœlo breviter perstringantur, magna etiam ex parte prætereantur. In his libris non tractentur, nisi paucæ de Elementis quæstiones; de Cœlo autem dumtaxat de ejus substantia, & de influentiis: ceteræ Mathematicæ Professori relinquantur, vel conferantur in compendium.

§. 3. Meteorologica vero percurrantur æstivis mensibus ultima pomeridiana scholæ hora, idque sive ab ordinario, si possit, Philosophiæ Professore, sive ab extraordinario, nisi aliter fieri commodius videretur.

11. §. 1. Tertio anno explanabit librum secundum de Generatione, libros de Anima, & Metaphysicorum. In primo libro de Anima veterum placita Philosophorum summatim percurrat. In secundo, expositis sensoriis, non digrediatur in Anatomiam, & cetera, quæ Medicorum sunt. Quæ tertio.

§. 2. In Metaphysica quæstiones de Deo, & Intelligentiis, quæ omnino, aut magnopere pendent ex veritatibus Divina Fide traditis, prætereantur. Procemium, ac septimi, & duodecimi libri textus magna ex parte diligenter explicetur: in ceteris libris seligantur ex unoquoque quidam præcipui textus, tamquam fundamenta quæstionum, quæ ad Metaphysicum pertinent.

12. Summopere conetur Aristotelicum textum bene interpretari, in eoque nihil minus operæ, quam in quæstionibus collocet. Auditoribus etiam persuadeat mutilam valde, ac mancam futuram Philosophiam eorum, quibus id studii in pretio non sit. Textus Aristotelis maximi faciendus.

13. Quoties incidit in textus aliquos admodum celebres, & jactari sæpe solitos in disputationibus, eos accurate perpendat, illustrioribus aliquot interpretationibus inter se collatis, ut, quæ quibus Qui maxime textus, & quo modo interpretandi.

bus anteferenda sit, ex antecedentibus, & consequentibus possit intelligi, vel ex vi græci sermonis, vel ex aliorum locorum observatione, vel ex insigniorum Interpretum auctoritate, vel denique ex momentis rationum. Tum demum veniatur ad dubitatiunculas quasdam non nimium exquirendas quidem, sed, si cujus momenti sint, non omittendas.

Quæstionum delectus, & ordo.

14. Magnum etiam quæstionum delectum habeat: & eæ quidem, quæ non ex ipsa Aristotelis disputatione nascuntur, sed ex occasione cujuspiam axiomatis, quod is obiter inter disputandum usurpat, si aliis in libris proprium locum habent, eo rejiciantur; sin minus, continuo post textum ipsum, in quo se obtulerint, explicentur.

Quæstiones textui interserendæ.

15. Quæstiones vero, quæ per se ad materiam, de qua disputat Aristoteles, pertinent, ne tractentur ante explicatos textus omnes ad propositam rei summam pertinentes; si quidem plures textus hi non sint, quam ut una, aut altera lectione possint exponi. Sin autem excurrant longius, ut qui sunt de Principiis, de Causis, de Motu, in his, nec fusiores tractatus habeantur, nec totus Aristotelis contextus quæstionibus anteponatur; sed cum illis ita conjungatur, ut post ali-

aliquam textuum seriem quæstiones aliquæ, quæ ex illis existant, interserantur.

16. [a] Absolutis lectionibus, aliqui inter se audita recolant per semihoram, circiter deni, uno aliquo ex condiscipulis e Societate, si fieri potest, singulis decuriis præposito.

a P. 4. c. 13. §. 3.
Repetitio in scholis.

17. Disputationes menstruæ fiant, in quibus argumententur non pauciores, quam tres mane, totidem a prandio: primus quidem per horam, ceteri vero per ternos circiter quadrantes. Et mane quidem primo loco disputet Theologus aliquis (si Theologorum suppetit copia) contra metaphysicum, contra physicum metaphysicus, physicus contra logicum; sed a prandio metaphysicus cum metaphysiso, physicus cum physico, logicus cum logico. Mane item metaphysicus, a prandio physicus unam, aut alteram [b] conclusionem confirmabit breviter, & philosophice.

Disputationes menstruæ.

b P. 4. cap. 6. §. 10.

18. Quo tempore Summam Logicæ præceptor tradit, nec ipse, nec ejus auditores ad has disputationes conveniunt. Immo prima, aut altera circiter hebdomada Logici nihil disputent, una fere rerum explanatione contenti: ex quo tempore poterunt in sua classe defendere theses aliquas die sabbati.

Summæ tempore quatenus disputandum.

19. Ubi

Disputationes solemnes.

19. Ubi non est, nisi unus Philosophiæ Magister, ter, aut quater in anno instituat solemniores aliquas disputationes festo, alioque feriato die; idque eo splendore, atque apparatu, invitatis etiam Religiosis, aliisque Doctoribus ad argumentandum, ut ex ea re studiis nostris non infructuosus aliquis fervor accedat.

Formæ ratio in disputando.

20. Sic ab ipso Logicæ initio juvenes instituantur, nihil ut eos magis pudeat in disputando, quam a formæ ratione deflexisse: nihil ab illis severius exigat Præceptor, quam disputandi leges, ac statas vices. Itaque, qui respondet, repetat primum totam argumentationem, nihil ad singulas propositiones respondendo; tum iterum propositiones, addatque. Nego, vel Concedo majorem, minorem, consequentiam; interdum etiam distinguat; raro autem vel declarationes, vel rationes, præsertim invitis, obtrudat.

RE-

REGULÆ

PROFESSORIS

PHILOSOPHIÆ MORALIS.

1. Intelligat sui instituti nequaquam esse ad Theologicas quæstiones digredi; sed progrediendo in textu breviter, docte, & graviter præcipua capita Scientiæ Moralis, quæ in decem libris Ethicorum [a] Aristotelis habentur, explicare. Officium.

[a] P. 4. c. 14. §. 3.

2. Ubi ab ipsomet philosophici cursus Professore Ethica prælegi non solent, exponat, qui Ethica tradit, metaphysicis graviores hujus scientiæ quæstiones; idque per tres quadrantes quotidie, aut semihoram. Tempus hujus lectionis.

3. Ethicæ repetitiones saltem decimo quinto quoque die habeantur, quo tempore Rector statuerit: etiamsi ob eam causam una esset metaphysica repetitio prætermittenda. Repetitio.

4. Cum metaphysicæ auditores, vel domi privatas, vel in schola menstruas habent disputationes; propositionem aliquam Ethicam conclusionibus semper adjungant, adversus quam per quadrantem metaphysicus disputet, qui argumentatur. Conclusiones.

REGULÆ PROFESSORIS MATHEMATICÆ.

Qui Auctores, quo tempore, quibus explicandi. 1. Physicæ auditoribus explicet in schola tribus circiter horæ quadrantibus Euclidis elementa: in quibus, postquam per duos menses aliquantisper versati fuerint, aliquid Geographiæ, vel Sphæræ [a], vel eorum, quæ libenter audiri solent, adjungat: idque cum Euclide, vel eodem die, vel alternis diebus.

a P.4.c.12.C.

Problema. 2. Singulis, aut alternis saltem mensibus ab aliquo auditorum magno Philosophorum, Theologorumque conventu illustre problema mathematicum enodandum curet; posteaque, si videbitur, argumentandum.

Repetitio. 3. Semel in mense, idque fere die sabbati, prælectionis loco præcipua quæque per eum mensem explicata publice repetantur.

RE-

REGULÆ

PRÆFECTI STUDIORUM.

1. Præfecti munus est [a] generale Rectoris instrumentum esse ad studia recte ordinanda, scholasque nostras ita regendas, ac moderandas pro facultate ab eo accepta, ut qui eas frequentant, quammaxime in vitæ probitate, ac bonis artibus, doctrinaque proficiant ad Dei Gloriam. a P. 4. c. 17. §. 2. Præfecti munus.

2. Sicubi forte Cancellarius est a Præfecto distinctus, Provincialis erit videre, quænam ex his regulis, utrique communes, vel alterutri propriæ esse debeant pro cujusque Academiæ consuetudine, & statutis. Quæ Præfecti, quæ Cancellarii regulæ.

3. Nihil immutet ex iis, quæ habentur in Ordine studiorum, neque dispenset; sed, ubi opus est, referat ad Superiorem. Præfectus non dispenset.

4. Librum de Ratione studiorum familiarem habeat, & ab auditoribus, Professoribusque omnibus regulas sedulo curet observandas; præcipue vero eas, quæ de Doctrina Sancti Thomæ Theologis, & de delectu opinionum Philosophis præscribuntur; in quo præsertim invigilet, Liber de Ratione studiorum.

cum Conclusiones defendendæ, maxime vero cum imprimendæ erunt.

Professores materias absolvant.

5. Unicuique ex Professoribus tum Theologis, tum Philosophis, tum Casistis, præsertim si quem paullo tardiorem compererit, in memoriam revocet, ut progrediatur, ita ut singulis annis materias sibi assignatas absolvat.

Disputationes quando moderandæ.
a P. 4. cap. 6. §. 10., & 6. cap 13. §. 3. & c. 17. §. 2.

6. Omnibus disputationibus, ad quas Professores sive Theologi, sive Philosophi conveniunt, Præfectus [a] præsit oportet, signumque det finiendi iis, qui disputant; ac tempus sic distribuat, ut omnibus suus sit disputandi locus. Non patietur difficultatem ullam, quæ in disputationem veniat, ultro citroque sic agitari, ut non minus, quam antea incomprehensa permaneat; sed, postea quam de re quapiam fuerit concertatum, eam ab eo, qui præest, diligenter explicandam curet. Neque enim argumenta solvet ipse, sed argumentantibus, & respondentibus potius moderabitur: idque majore cum dignitate præstabit, si non argumentando, (quamvis id aliquando deceat) sed interrogando faciet, ut difficultas magis explanetur.

De actibus Theologicis.

7. Suo tempore in memoriam redigat Superiori, ut, auditis Præceptoribus, statuat, quibusnam, sive totius Theologiæ,

giæ, sive partis alicujus Theses defendendæ sint: qui quidem actus ab his, quibus non est tribuendum recolendæ Theologiæ biennium, habendi sunt anno Theologici Studii quarto, aut (si æquo pauciores sint Theologi quarti anni) tertio; idque etiam, ubi Nostri domi Theologiam audiunt, externis invitatis, cum aliquo apparatu. Ad generales vero non necesse est, ut omnes admittantur, qui peculiares habuerunt; sed ii, qui ingenio, & facultate præstent, eligi poterunt: ii vero, qui habituri sunt biennium, biennio ipso actus suos celebrabunt, ut antea dictum fuit.

8. Ad peculiares autem actus, quos singuli singulos habebunt, materia ex quatuor Theologiæ partibus Præfectus cum Magistris distribuet: sed ita, ut non nimis frequenter, sed per intervalla quædam habeantur; ac duabus horis, & dimidiata minimum circumscribantur; nec nisi manè, vel a prandio tantum: & argumententur fere non pauciores, quam tres, quorum unus sit ut plurimum Doctor. De actibus peculiaribus.

9. Generales universam fere Theologiam comprehendant, & antemeridianum videlicet, ac pomeridianum tempus occupent; vel certe ad quaternas, seu quinas horas producantur, ubi nonnisi De Generalibus.

mane, vel a prandio disputari moris est.

Conclusiones imprimendæ.

10. Generalium horum actuum Conclusiones possunt, si videatur, esse communes nostris omnibus eodem anno defensuris, & publicis typis (si loci consuetudo ferat) excudi.

Certum conclusionum tempus.

11. Eorum, qui sunt hos actus habituri, unus in ultimam, si commode potest, reservetur hebdomadam, qua studia finienda sunt; alter in eam, qua scholæ rursus aperiendæ.

De actibus externorum.

12. Ad actus generales habendos aliqui quotannis invitentur externi, qui Theologiæ curriculum in nostro Gymnasio non exigua cum laude confecerint. Hujusmodi autem actus oportet esse ceteris solemniores, & quanto maximo Nostrorum, externorum Doctorum, ac Principum etiam virorum conventu celebrari.

Actibus, qui præsideant.

13. Præsideant omnibus actibus Professores, vel alterni; vel simul ambo, ita, ut de suis uterque quæstionibus respondeat: præsidere etiam possunt alii Doctores nostri.

Conclusionum numerus.

14. In generalibus actibus conclusiones nec nimis longæ sint, nec plures fere, quam quinquaginta; pauciores, si publicus Academiæ mos aliter habeat. In peculiaribus vero actibus non plures, quam viginti; quam duodecim, vel quinde-

decim in menstruis disputationibus; quam octo, vel novem in hebdomadariis.

15. Responsurus conclusionem unam, aut alteram breviter (antequam ad disputationem veniatur) paulo quidem ornatius, sed Theologico tamen more confirmet. Respondens conclusiones confirmet. a P. 4. cap. 6. §. 10.

16. De menstruis, & hebdomadariis disputationibus servanda diligenter curet, quæ in Regulis Professorum Theologiæ, ac Philosophiæ præscribuntur. Disputationes menstruæ, & hebdomad.

17. Audiat aliquando Præceptores, minimum semel in mense; interdum etiam commentarios legat a discipulis exceptos. Si quid animadversione dignum, vel ipse observaverit, vel audierit ab aliis, ubi id certo compererit, Præceptorem perquam benigne, & comiter admoneat; remque totam ad Rectorem, si necesse sit, deferat. Audiendi, & observandi præceptores.

18. Idem servandum, cum in recognoscendis conclusionibus aliquid incideret, quod inter Præfectum, & Præceptorem non conveniret; neque enim, eo insciente, Conclusionem ullam aut delere, aut immutare debet: ipsa vero immutatio fiet ceteris omnibus insciis, præter Rectorem. Recognitio conclusionum

19. Sub finem triennii, cursusque philosophici disputationes habeantur de uni- De actibus philosophicis.

versa Philosophia: ad quas deligantur pauci, & egregie instructi, qui ejus loci dignitatem sustinere valeant; hoc est, qui multo plus, quam mediocriter profecerint.

Examen nostrorum metaphysicorum.

20. Hi seligendi sunt per Examinatores tres, aut etiam plures. Examinabunt autem semper Præfectus, & Præceptor proprius, quibus a Rectore addetur tertius ex reliquis Magistris, vel alius, qui recte id facere posse judicetur. Cum his tribus aderunt præterea saltem duo alii Professores a Rectore item eligendi, qui vicissim etiam mutari poterunt: vel si id non possit, alii valde idonei, qui cum tribus Examinatoribus suffragium scripto ferant; ita, ut sint minimum quinque secreta suffragia: & ab omnibus rem omnino secretam servari oportet.

Alumnorum, & Convictorum.

21. Alumnos, seu Convictores satis est examinari a suo Præfecto, & duobus Philosophiæ Repetitoribus, aut, si ii defuerint, a doctioribus duobus Theologiæ auditoribus ex nostris, a Præfecto generali assignandis. Verum qui ab his judicati erunt idonei, non prius ad actum sese comparent, quam sui Præceptoris, ac Præfecti generalis judicio sint probati.

Publicum sit.

22. Hoc examen (a quo, & severe quidem agendo, nullus fere excipiendus e no-

e nostris; &, si fieri potest, nullus etiam ex Alumnis, & Convictoribus) publicum erit, nisi quid obstet: videlicet si Nostrorum est, coram omnibus nostris Philosophiæ auditoribus; sin Alumnorum, seu Convictorum, coram omnibus sui Collegii Philosophis; sin externorum, (qui tamen, ut examen hoc subeant, cogendi non sunt) coram omnibus externis Philosophis saltem suæ Classis.

23. Examinandi initium statim post ferias Paschatis fiat; vel etiam ante, si multitudo cogat examinandorum, distributis diebus eo ordine, quem Rector, audito Præfecto, & Præceptore, existimaverit commodissimum. Duret examen singulorum minimum una hora; eatque per omnes primarias materias, quas Præfectus tempestive, ac secreto Examinatoribus assignabit. *Examinis tempus, & forma.*

24. Porro philosophici actus totum scholarum tempus occupent minimum, vel mane, vel a prandio. Tres fere argumententur, quorum unus sit ut plurimum aliquis ex nostris Magistris, sive Theologiæ, sive Philosophiæ; vel Doctor aliquis Religiosus, aut externus. Conclusionum autem numerus, ac ratio non discrepent ab eo, quod de Theologicis generalibus statutum est regula nona, *De tempore, & forma actuum Philosophicorum.*

na, decima, undecima, & duodecima.

Quibus actibus, qui intersint. 25. Theologi non modo auditores, sed etiam Professores curet Præfectus, ut intersint actibus Theologicis, atque adeo Philosophicis; & his Philosophi, & Professores quidem argumentando, urgendo alacriorem, ac solemniorem reddant disputationem; adesse etiam omnes debebunt, cum Magisterium erit, vel Doctoratus in aliquem conferendus; quo in genere quid Præfectum præstare oporteat, Rectoris erit præscribere.

Qui ad argumentandum mittendi. 26. Cum Nostri vocantur ad disputandum ab externis, vel ad publicas Academias, vel ad Religiosorum conventus; ii potissimum mittendi erunt, qui biennium habent ad Theologiam recolendam.

Præscribenda studendi ratio. 27. Et Nostris, & Alumnis, & Externis per Magistros non modo rationem studendi, repetendi, disputandi præscribat; sed etiam omne tempus ita distribuat, ut privati studii horas bene collocent.

Recognoscenda, quæ publice recitantur. 28. Nihil publice domi, forisque recitari patiatur; vel ab iis, qui ad gradus promoventur, vel ab iis, qui actus tum generales, tum particulares habent; vel a Rethoricis, quod non ipse tempestive recognoverit, & approbaverit.

a P.4.c.6.§.7. Librorum delectus, & copia. 29. [a] Curet, ne Scholastici libris, aut utilibus careant, aut abundent inutilibus.

Qua-

Quare mature Rectori suggerat, ne librorum, quibus in dies utimur, aut proximum in annum usuri sunt tum nostri, tum externi, copia desideretur.

30. Theologiæ, ac Philosophiæ auditoribus non quoslibet, sed certos quosdam, Rectore conscio, ex Magistrorum consilio concedat libros: scilicet præter Summam S. Thomæ Theologis, & Aristotelem Philosophis, commentarium aliquem selectum, quem [a] privato studio consulere possint. Tridentinum Concilium omnes Theologi habeant, & Bibliorum volumen, quorum lectio sit illis familiaris. An etiam aliquem ex Patribus habere debeant, cum Rectore consideret. Theologis præterea, ac Philosophis omnibus librum aliquem ad Humanitatis studia pertinentem distribuat; moneatque, ut certis quibusdam temporibus legere, ubi commodum sit, non omittant.

Qui libri quibus distribuendi.

a *P. 4. c. 6. M.*

OR-

ORDINATIO
PRO STUDIIS SUPERIORIBUS.

Ex Deputatione, quæ de illis habita est in Congregatione nona Generali.

A R. P. N. FRANCISCO PICCOLOMINEO

AD PROVINCIAS MISSA ANNO MDCLI.

1. Etsi summæ semper curæ Societati fuerit soliditas, & uniformitas doctrinæ, methodusque ordinata illam tradendi in scholis, eaque laude Professores nostri ut plurimum excelluerint, magno Ecclesiæ, & Reipublicæ Christianæ bono; nihilominus non defuerunt querelæ graves ex variis Provinciis de aliquibus Magistris, tam Philosophiæ, quam Theologiæ, tum in octava, tum in nona Congregatione Generali. Et primo quidem, quod inverterent ordinem præscriptum in Ratione Studiorum; Metaphysica, & Animastica tractantes in Logica; Theologica in Philosophia; Philosophica in Theologia; & in hac miscerent sæpe quæstiones assignatas uni anno materiis alterius, permagno incommodo auditorum. Secundo, quod, non raro sepositis utilioribus & solidioribus quæstionibus,

bus, toti essent in persequendis minutiis vanissimarum subtilitatum, nulli prope usui in Ecclesia Dei postea futuris. Tertio quod nimiæ libertati opinandi indulgentes sectarentur passim, aut etiam producerent sententias novas, vel certe obsoletas, antiquatasque revocarent e tenebris ad nostras scholas.

2. Hæc & his similia magno sensu, ubi Provinciarum aliquot nomine Conventui Generali postremo fuissent exposita, commota est non leviter Congregatio; timensque, ne malum ex paucorum culpa ortum latius serperet, statim omnibus viribus occurrendum censuit. Quare cum jussisset deputari de suo corpore quosdam Patres ex variis Assistentiis, in re litteraria, & docendi munere diu, multumque exercitatos, qui, quæ proponebantur circa studia in Societate, expenderent; injunxit iisdem, ut radices querelarum harum accurate inspicerent, & remedia opportuna suggererent. Quod cum illi exquisita plane diligentia præstitissent, Congregatio, auditis, approbatisque illorum judiciis, prout cernere est in Decretis 23. & 31. impressis, commisit mihi, ut remedia, quæ suggesserant, executioni mandarem, & vigilantiam Provincialium, ac Rectorum ad hoc ipsum excitarem. 3. Cen-

3. Censuerunt igitur memorati Patres, primis incommodis ex perturbato ordine docendi, & inutilibus quæstionibus, satis provisum esse, & iri, si observentur diligenter, quæ præscripta sunt in Ratione studiorum: & quidem quod ad Philosophiam attinet, si accurentur, quæ statuuntur in Regulis, tum Præfecti studiorum, tum Professoris Philosophiæ. Secuturum nempe inde, ut Logicus tractet materias illas, quas tradit porphyrius in sua Isagoge, & Aristoteles in Prædicamentis, in libris de Interpretatione, Priorum & Posteriorum, cum cautionibus in Ratione Studiorum expressis; ut Physicus explicet eas, quas Aristoteles in octo libris Physicorum, in libris de Cœlo, in Meteorologicis, & primo libro de Generatione; denique ut Metaphysicus eas, quas in secundo libro de Generatione, in libris de Anima, & Metaphysicorum disputat Aristoteles, cum similibus cautionibus. Attendat itaque ad hæc Præfectus Studiorum, nec sinat istas quæstiones prætermitti, vel earum locum occupari ab aliis, quas Aristoteles non attingit, vel necessariam cum iis non habent connexionem, nec continentur sub objecto cuilibet parti Philosophiæ proposito.

4. At-

4. Atque ut expressius aliquid indicetur, & satisfiat postulato unius Provinciæ, quæ hæc optabat enucleatius declarari; Præfectus Studiorum non sinat omitti in Logica uberem de modo & regulis definiendi, dividendi, argumentandi tractationem; de conversione, & oppositione propositionum; de argumentatione, & syllogismo: ita, ut discipuli nostri plenam habeant notitiam de infallibilitate consequentiarum formalium. Curet etiam omnino, ut explicentur ea, quæ de perfecta demonstratione tradit Aristoteles in libris Posteriorum, tum de Scientia, prout est in Ratione Studiorum. E contrario, non permittat Professores immorari in disputatione de Ente Rationis, nisi paucissimis diebus, adeo ut tridui, vel quatridui circiter spatium non excedant. Non disputent etiam de Distinctione virtuali in Divinis, vel de præcisionibus objectivis Divinarum Perfectionum: sed supponant ex Theologia, quod de his quæstionibus sentiendum est. Tractatum de signis mentalibus remittant ad libros de Anima; & potissimum illud: Quid sit verbum mentis, & quæ cognitio possit esse in seipsam reflexa, & seipsam repræsentare, vel adæquate, vel inadæquate. De relatio-

tionibus item Divinis, sine ulla discussione supponant ex Fide, vel ex Theologia, si quid necesse videbitur, dum agunt de prædicamento Relationis. In Prædicamento vero substantiæ, de Substantia, vel Ente Supernaturali nihil dicant. Dum tractant de futuris contingentibus, nullo modo ingrediantur disputationem de Scientia Media, nec de modo, quo Deus cognoscit futura, seu absoluta, seu conditionata; sed supponant, quod Fides, & Theologia docent. In fine denique Logicæ, dum tradunt tractatum de Scientia, nihil speciale dicant de Fide Divina; sed totam illam quæstionem remittant ad Theologos. Idemque dicendum de similibus a scopo Logicorum alienis.

5. In Physica secundo anno curet idem Præfectus, ut Aristotelicæ definitiones Principiorum, Causarum, Naturæ, Motus, Continui, Infiniti, & similes, accurate explicentur: ut, juxta ejusdem Aristotelis ordinem, de iisdem rebus ea disputentur, quorum scientia ad naturalem Philosophiam proprie spectat. In libris de Cœlo, naturam, & qualitates, & influxum cœlorum in sublunaria ne prætermittant. In primo de Generatione, ea, quæ tradit Aristoteles de Generatione, & Corruptione, de Alteratione,

ne,

ne, & Actione similis in simile, de Reactione, aliaque ejusmodi accurate discutiant. Caveat autem, ne occasione agendi de Principiis, & Causis ingrediantur disputationem de Principiis, & Processionibus Divinis; multo vero magis abstinendum tum hic, tum alibi a disputatione de Actibus Liberis Dei. Nihil autem dicant de materia spirituali, aut de composito ex ea. Dum agunt de concursu Causæ Primæ, poterunt quidem disputare de Prædeterminatione physica, sed per principia tantum naturalia; non examinando, sed supponendo principia Theologica. Ideo in materiam de Auxiliis, aut Gratia efficaci ne excurrant. Nihil item ex professo hic agant de Potentia Obedientiali, aut de virtute principali creandi, num communicari possit alicui Creaturæ: nec de Æternitate Dei disceptent, ubi de Duratione creata agendum. In libris de Cœlo prætereant quæstiones, quæ de opere sex dierum ad Theologum, aut S. Scripturæ Interpretem spectant. In libris de Generatione, ad quæstionem de conversione Eucharistica, aut augmento intensivo Caritatis ne divertant.

6. Tertio anno idem Præfectus diligenter det operam, ut in libro secundo de Generatione Professores tractent de

natura Elementorum, de primis qualitatibus, earumque seu descriptionibus, seu definitionibus ab Aristotele traditis. De motu etiam, & qualitatibus motricibus, de eorum mixtione, & rarefactione (nisi jam antea hoc egerint), & similibus. In libris vero de Anima disputent de vivente, & vita; de Anima, ejusque potentiis, & operationibus; speciebus ejusdem, vegetativa, sensitiva; & accuratissimè de rationali. In Metaphysica denique, de Ente, & proprietatibus Entis; de natura Substantiæ, & Accidentis; de Subsistentia, aliisque similibus. De Deo quoque agere poterunt, quoad lumine naturali cognosci valet. Curet vero, ne ad ea tractanda digrediantur, quæ Theologici instituti sunt propria. Quare in libris de Anima, non ad materiam de specie Dei, sive impressa, sive expressa, aut de miraculosa mortuorum resuscitatione, nec in Metaphysica ad disputationem de Subsistentia increata, aliasque similes divertere sinantur.

7. In Theologia porro, ut resecentur quæstiones inutiles, & profuturæ ordinatius tradantur, observent diligenter Professores, quod dictum est de Philosophis, ut materias percurrant singulorum annorum proprias, hoc est tractatas a D.Tho-

D. Thoma in ea parte, quæ cuique anno assignatur: id enim si fideliter præstiterint, non multum temporis supererit ad quæstiones inutiles agitandas. Illud vero etiam enitantur omnes, ut quæstiones, quas tractant, connectant cum quæstionibus Sancti Thomæ, & auditoribus significent, quo quidquid pertineat; ut appareat ea, quæ disputant, esse velut commentarium textui S. Thomæ respondentem; atque hoc agere ipsos, non ut nova, & incognita prius discipulis proponant, sed ut elucident vetera; ut sit additio potius doctrinæ ad doctrinam, quam successio novæ in locum veteris jam sepultæ. Quod enim potest esse operæ pretium, aut quæ laus, Scholasticos habere novarum quidem propositionum scientes, sed antiquarum imperitos? Verum, ut hæc facilius assequamur, & quod præstitum est in Philosophicis, uberius, & distinctius præstetur in Theologicis, quæ sunt multo majoris momenti, subjicietur hic Index variarum quæstionum, juxta ordinem Summæ Angelici Doctoris, quas Magistri, omissis extraordinariis, & insolitis, tractare cum laude possunt, & maxima ex parte etiam debent.

EX PRIMA PARTE.

QUÆST. 2.

De existentia Dei.

3. vel 13. De distinctione Attributorum inter se, & ab essentia.

8. De existentia in spatiis.

12. De visione Dei per speciem creatam, oculos corporales, vires naturales: De lumine gloriæ. Melior intellectus an melius videat, ceteris paribus. An videri possint creaturæ ex vi visionis. An omnes. Quæ videantur. Per quid hæ magis, quam illæ.

14. De cognitione futurorum contingentium, conditionalium, &c. De Scientia Media ante omne decretum.

19. De actibus liberis.

22. 23. De Providentia; de prædestinatione, electione, reprobatione ex meritis; de actuum præfinitione.

27. Quæ Processio in Divinis sit generatio; & cur una magis, quam alia: quot Processiones sint.

28. De distinctione Relationum ab essentia: & an illam includant, vel includantur. Quot sint in Divinis.

29. De Subsistentia absoluta. An detur in Deo.

32. De

32. De Notionibus. Quæ & quot sint.

34. De Processione Verbi ex cognitione omnium Personarum, rerum possibilium, futurarum.

40. 42. De constitutione, & distinctione Personarum per Relationes: an Relatio dicat perfectionem.

43. De missione Personarum.

50. De incorporeitate, numero Angelorum. An omnes specie differant. An necessario.

51. De assumptione corporum.

52. An unus possit esse in pluribus locis. An plures in uno. Per quid sint in loco.

53. An possint in instanti moveri. An necessario transeant per medium.

55. De speciebus intelligibilibus. An concreatæ, an acceptæ a rebus. An universaliores in superioribus.

56. 57. An seipsos cognoscant. An alios Angelos, & quomodo. An futura. An cogitationes cordium.

58. An multa simul intelligant. An discurrendo. An componendo.

62. An creati sint cum beatitudine. An in gratia. An se ad illam disposuerint. An per unum actum meritorium boni pervenerint ad beatitudinem.

 63. Quod

63. Quod fuerit peccatum Angelorum. An in primo instanti creationis potuerint peccare. De mora inter creationem & lapsum. De obstinatione dæmonum. Unde proveniat.

64. Quomodo crucientur ab igne.

107. De locutione Angelorum. Quomodo fiat.

EX PRIMA SECUNDÆ.

QUÆST. 3.

De Beatitudine. An sit operatio intellectus, an voluntatis.

4. Delectatio in Patria an sit immediate de Deo, an de visione.

5. Perpetuitas an sit de ratione Beatitudinis. De appetitu innato ejusdem.

6. Quid voluntarium. Idemne cum libero. Eventus ex omissione quando voluntarii. De metu, concupiscentia, ignorantia. An causent involuntarium.

7. De circumstantiis.

18. Quid sit actus humanus, quid bonitas, & honestas illius. Sumaturne ex objecto, circumstantiis, fine. Bonum, & malum an constituant speciem in moralibus. De actu indifferente secundum speciem, & individuum. Quando circumstantiæ dent speciem.

19. An

19. An idem actus interior fieri possit de bono malus, &c. De opinione probabili. An liceat sequi eam rejecta probabiliore, quando, quibus. De conscientia dubia, quid tunc agendum. An in eo casu melior sit conditio possidentis in omnibus materiis. De Conscientia erronea. An obliget. Electio an omnem bonitatem, & malitiam habeat a fine. Voluntas unius finis an accipiat bonitatem a voluntate imperante alterius finis.

20. De actu exteriori. An habeat propriam bonitatem.

71. An detur pura omissio. Actus causans omissionem quando peccatum. Sitne tunc commissionis, an omissionis. Omissio quando imputetur. De definitione peccati, *dictum*, *factum*, &c. Quid sit formale in peccato, ut malum est.

72. De distinctione specifica peccatorum ex objecto; virtutibus, quibus opponuntur, &c.

74. De delectatione morosa.

79. An Deus sit causa peccati. An prædeterminet ad actum illius. Quid sit.

81. De peccato originali, An traducatur ab Adam in posteros. Quid sit.

86. An peccatum mortale relinquat maculam. Quid illa sit.

87. An pœna damni in omnibus damnatis sit æqualis.

88. De peccato mortali, & veniali. Quomodo distinguantur.

89. An peccatum veniale relinquat maculam.

109. An sine gratia possimus cognoscere verum, facere bonum opus morale, Deum super omnia diligere, servare omnia præcepta, præparare nos ad gratiam, vincere tentationes. An justi egeant auxilio ad bene operandum, & vitandum peccatum, ad perseverandum. Quid in statu naturæ integræ. An in statu puræ naturæ fuisset necessarium gratiæ auxilium.

110. An Gratia distinguatur a virtutibus infusis. In quo subjecto sit.

111. De divisionibus Gratiæ in gratis datam, & gratum facientem: operantem, & cooperantem: prævenientem, & subsequentem: efficacem, & sufficientem. An hæ distinguantur tantum per effectus. An efficax prædeterminet. De concordia illius cum libertate.

113. An justificatio fiat per formam inhærentem. Sitne habitus. An actus sufficiat. An implicet simul esse cum peccato. An sine illa peccatum possit remitti.

114. An possimus nobis aliquid mereri a Deo. An ex justitia. An de condigno

gno vitam æternam. Quæ conditiones requirantur. An quæcumque bona opera Justi sufficiant. An ultima dispositio ad gratiam hoc habeat. An prima gratia cadat sub meritum, saltem de congruo; an finalis perseverantia.

EX SECUNDA SECUNDÆ.

QUÆST. 1.

Quid sit objectum materiale Fidei, & quid formale. An veritas prima tantum. An etiam revelatio. Et hæc an communis, & publica; an etiam privata. An solum immediata; an etiam mediata; & quæ. An propositio Ecclesiæ huc pertineat. In quid tandem resolvatur Fides. An Fidei possit subesse falsum. An objectum Fidei possit esse visum in se, vel in attestante. An scitum. An debeat esse evidenter credibile.

2. An actus Fidei possit esse discursivus. An requirat actum voluntatis, a quo imperetur. An fuerit, vel sit necessarius necessitate medii; & quorum objectorum. An sit necessitate præcepti, & quarum rerum. An idem actus sit supernaturalis. An voluntas imperans. An judicium antecedens credibilitatis.

3. De

3. De præcepto non negandi fidem, & illam confitendi; & quando obliget. De usu vestium, ciborum, & aliorum, quæ sunt propria infidelium. An liceat adire templa hæreticorum, eorumque ritibus interesse.

4. Quid sit Fides. Antecedatne aliquando Caritatem & Gratiam. De certitudine Fidei comparative ad alios habitus.

5. An in Dæmonibus sit Fides. An in hæreticis errantibus in uno articulo.

10. 11. De speciebus infidelitatis. Quid sit Hæresis, & quæ ad illam requirantur. Quæ sit hæretica propositio, & de aliis propositionum censuris.

17. 18. Quid sit objectum formale & materiale Spei. An Spes sit in Beatis.

23. 24. An Caritas sit amicitia. Quomodo distinguatur amor naturalis, & supernaturalis Dei. An Caritas augeatur in habente ipsam. Per quos actus. An per solos intensiores. An per solos actus Caritatis. An per continuationem actus. De correptione fraterna, scandalo, bello, si, prout per tempus licuerit.

58. Quid sit Justitia, quid Jus. De Justitia legali, & particulari. Circa quam materiam hæc versetur. An circa passiones, vel operationes. An medium illius sit medium rei. De actu justitiæ, qui est suum

suum cuique reddere. De Dominio. Quibus, & in quæ competat. De modis illud acquirendi. De usufructu, usu, &c.

65. Quid sit injuria. Et an quis possit pati injuriam volens.

60. De judicio temerario. An, & quando sit peccatum mortale.

61. De distinctione Justitiæ distributivæ, & commutativæ. De medio earum, materia, &c.

62. De Restitutione. Cujus virtutis sit actus. De capitibus, ex quibus oritur restituendi obligatio. Obligatio ex re accepta ad quid se extendat. Res bona fide empta an possit reddi furi ad pretium recuperandum. De inventis; quomodo restituenda. Ad quos fructus restituendos teneatur bonæ fidei, vel dubiæ possessor. An Dominus teneatur de damno dato a servis suis, vel animalibus, sine illius culpa. Qualis culpa sufficiat, ut quis teneatur restituere ex injusta acceptione, & damno dato extra officium, & contractum, vel in officio, & consilio dando, vel intercedente contractu depositi, commodati. De restitutione ex injusto impedimento boni alieni: de restitutione incertorum. De cooperatoribus ad damnum. An omnes teneantur in solidum. Quo ordine. An acceptio ob turpem causam obli-

obliget ad restitutionem. An res restituenda sit secundum summum pretium. Quando restituendum sit; ubi; quo ordine.

63. An, & quale peccatum sit acceptio personarum in distribuendis beneficiis, & officiis, minus dignis.

64. An liceat occidere hominem pro defensione suæ vitæ, honoris, bonorum. Cui facienda sit restitutio pro homicidio injusto, vel damno ex illo consecuto.

66. De quantitate requisita ad peccatum mortale furti. De furtis minutis, quæ fiunt ab eodem diversis personis, vel eidem a pluribus. De furtis domesticorum, uxoris, filiorum, famulorum, &c. An sit licita compensatio facta propria auctoritate pro eo, quod debetur.

74. Quæ detractio sit peccatum mortale. An audiens peccet.

EX TERTIA PARTE.

QUÆST. 1.

An Christi opera fuerint infiniti valoris, & satisfecerint ex rigore justitiæ. An purus homo possit satisfacere pro peccato suo, vel alieno mortali. An pro venia-

niali. An Christus incarnatus fuisset, si Adam non peccasset.

2. De Unione. An sit facta in natura, vel persona. Quid illa sit. An Christus suam Incarnationem mereri potuerit. An Justi ante Christum, vel Incarnationem, vel accelerationem. An B. Virgo Maternitatem.

3. An plures personæ eamdem numero naturam possint assumere. An una persona plures naturas. An persona creata possit uniri hypostatice alteri naturæ.

4. An potuerit assumi a Verbo natura habens propriam personalitatem.

8. De scientia infusa. Quis habitus sit. An per illam videantur omnia possibilia. An omnia futura.

10. De impeccabilitate Christi; & unde illa sit.

18. De concordia impeccabilitatis cum libertate Christi.

23. An Christus, in quantum homo, possit dici Filius adoptivus.

25. De adoratione Christi, Crucis, Imaginum, &c.

60. Quid sit Sacramentum. An Sacramenta novæ legis constent rebus, & verbis determinatis. An mutentur validè, vel licitè.

62. An

62. An causent gratiam. An physice, an moraliter. An Gratia Sacramentalis addat ad Gratiam virtutum. An Sacramenta legis veteris Gratiam causarint.

63. De Charactere, quid sit. An delebilis. Quæ Sacramenta imprimant.

64. 66. De intentione Ministri & Suscipientis. De Martyrio. Quando conferat Gratiam. An ex opere operato. Quam dispositionem requirat.

73. An Eucharistia sit Sacramentum. In quibus consistat. An sit unum, vel plura. An necessarium necessitate medii.

74. Quæ sit materia Eucharistiæ. In qua quantitate. Quomodo debeat esse præsens. An aqua vertatur immediatè in Sanguinem.

75. An Christus sit in hoc Sacramento realiter. Quid sit hæc præsentia. An maneat substantia panis, & vini. An annihiletur. An panis, & vinum convertatur in Corpus Christi. An id colligatur ex verbis Consecrationis. In quo sita sit hæc Conversio. An reproducatur in illa Corpus Christi. An accidentia maneant.

76. An totus Christus sit sub utraque specie, & ejus partibus. Quæ sint ex vi verborum, quæ per concomitantiam. An Christus moveatur ad motum specierum; & quomodo hoc fiat.

77. An

77. An maneant accidentia sine subjecto. An acquirant novum modum. An detur in illa actio Christi sustentans. Quomodo ex iis aliquid generetur.

78. De forma Sacramentali Eucharistiæ. Quæ verba sint essentialia. Quomodo intelligenda. An dicantur recitativè, an enunciativè.

79. An detur major gratia sumenti duas species.

82. An plures Sacerdotes eamdem Hostiam possint consecrare.

88. An in Missa sit Sacrificium. In qua actione consistat. An requirat duas species. An habeat valorem infinitum. Quem effectum habeat.

84. An Pœnitentia sit Sacramentum. Quæ materia: quæ forma: quæ verba sint necessaria. Quomodo intelligenda. An sit necessarium necessitate medii.

85. An Pœnitentia sit virtus. Quod objectum habeat, quos actus. An sit virtus specialis.

86. An remissa culpa remittatur tota pœna.

87. De remissione venialium, per quos actus fiat. An per Sacramentalia. An requiratur Gratiæ infusio.

89. An merita reviviscant. An peccator semper resurgat in gratia æquali.

90. Quæ

90. Quæ sint partes Pœnitentiæ, & cujusmodi.

De Contritione. In quo formaliter sit sita. Quid sit Attritio. An dolor formalis sit necessarius ad Sacramentum Pœnitentiæ, & quis dolor. An requiratur Propositum formale. An possit dari Sacramentum informe ex defectu doloris.

De Confessione. An circumstantiæ non mutantes speciem necessario sint explicandæ. Quomodo explicandus numerus peccatorum.

De Satisfactione. An & quomodo teneantur Pœnitentes implere pœnitentiam injunctam. An possit mutari. An habeat effectum ex opere operato.

De Ministro, Jurisdictione ordinaria, & delegata, Sigillo.

De Ordine, & Matrimonio, prout per tempus licebit.

9. Materias igitur supra positas, & singulis annis assignatas in Ratione Studiorum, tam Philosophi, quam Theologi suo tempore pertractent; neque illas permisceant: ita tamen, ut externarum Academiarum & consuetudinum Regionum, in quibus degitur, quatenus necesse est, ratio habeatur. Nec ad transgrediendum ordinem istum, vel discutiendas subtilitates inutiles, suffragari de-

debebit Nostris exemplum Auctorum aliquorum, qui sua scripta mandarunt typis, & vel materias permiscuerunt, vel in persequendis minutiis immorati sunt. Quidquid enim de illis sit, ad docendum utiliter in scholis hæc ratio non est opportuna. Quocirca, exceptis illis quæstionibus, in quibus Aristoteles, vel Sanctus Thomas ejusce rei nobis exemplum dant, non occupentur Nostri facile in divinandis possibilitatibus, vel implicantiis rerum: sed intenti in ea, quæ disputant Auctores classici, abstineant a versando rerum possibilium thesauro; eo quod periculum sit, ne dum scrutantur veritates nobis incompertas, chimæras & umbras amplectantur.

10. Quod attinet ad tertium incommodum supra tactum, de periculosa quorumdam Professorum licentia in rejiciendis sententiis jam receptis, & excogitandis opinionibus novis, atque a communi scholarum sensu alienis; censuerunt iidem PP. Deputati, nihil efficacius decerni posse, quam quod definitum est a Congregatione 5. Decr. 41. & 56., & præscribitur in Ratione Studiorum. Nominatim vero caveant Professores Theologiæ, ne (quod ipsis prohibetur in laudato Decreto 41. Congregationis quintæ,

& præterea Regula ipsorum quinta) receptas jam, quamvis congruentes tantum rationes, quibus res Fidei probari solent, & multo minus testimonia Sacræ Scripturæ eodem spectantia, rejiciant, aut refellant, nec temere novas rationes excogitent.

11. Ad horum autem omnium accuratam observationem, advigilet in primis Præfectus Superiorum Scholarum: ideoque scripta, quæ in gymnasiis traduntur, sibi subinde ostendi curet; &, si quid peccetur, Superiorem tempestive admoneat. Theses de opinionibus inutilibus, seu a communi scholarum sensu abhorrentibus, vel etiam suo loco non traditis, publice proponi non sinat, nec de iis Nostros, aut externos examinari. Quin etiam, dum subibunt examen sive Nostri, sive externi, tam in Philosophia, quam in Theologia, habeat ipse penes se catalogum quæstionum, seu materiarum, quæ in qualibet facultate, & quolibet anno tradi deberent, & de illis dumtaxat examen institui sinat, ut constet, an Magistri tradiderint, quæ tradère debuissent.

12. Verum, quia non raro Controvertitur, quæ sit, aut non sit Doctrina nova, & communi sensui scholarum, seu Do-

Doctorum contraria; unde nascitur contentio inter Præfectum studiorum, & Magistrum: ad tollendum hoc impedimentum, visum est mihi de eorumdem PP. Deputatorum consilio statuere sequentia.

I. Contradicente Præfecto, cujus erit id cum debita cautela facere, & nesciis omnibus, præter Rectorem, juxta ipsius regulam 18., Magister stet Præfecti judicio, non proponendo, nec propugnando sententiam, cui ille contradicit, donec Superiores, ad quos, & non ad alios deferenda res est, aliud decernant.

II. Perstante Magistro in sua sententia, Rector inquirat judicium trium, vel quatuor bene doctorum Patrum, idque singillatim, & secreto: quorum si major pars putaverit, justam esse Præfecti contradictionem, efficiat Rector, ut Magister illius se judicio omnino submittat: & e converso, si illi doctrinam Magistri probaverint, nemo huic negotium facessat. Ut vero minime suspectum sit judicium istorum Patrum, eligantur, qui minime propensi existimantur esse ad novitates, sed ad Præfectum, & Magistrum æqualiter affecti. Quod si Rector tales ad manum non habeat, ad Provincialem recurrat, ut eo, quo dictum est, modo, ta-

tales aliquot Patres consulat. Sin vero hoc non sufficeret, nec possent sententiæ ad concordiam revocari, Superiorum erit, in eos animadvertere, quorum culpa id acciderit. Ad eosdem etiam spectabit, ubi opus fuerit, novarum, & a communi sensu plane abhorrentium opinionum Doctores, si crebrius relabantur, & nimium tenaces sint suæ sententiæ (prout sæpe commendatum est, & præscribitur a Congregatione 5.decr.41.) amovere a munere docendi, substituto altero, qui fuerit sententiarum probatarum amantior, & ad obsequendum in re, quam tantopere sibi cordi esse testatur Societas, propensior.

13. Sed ad occurrendum adhuc efficacius prædicto incommodo, optarunt multi, ut texeretur Elenchus earum sententiarum, quas præstat non doceri in nostris scholis. Verum, quia fieri omnino nequit, ut singillatim recenseantur omnes, subjiciemus hic saltem aliquas, tam Philosophicas, quam Theologicas, ex variis Provinciis huc transmissas, & plerasque a diversis Præpositis Generalibus pridem doceri vetitas in nostris gymnasiis, & nunc jussu postremæ Congregationis Generalis a PP. Deputatis denuo examinatas. Subjiciemus autem, non quod do-

doctrinam in iis contentam qualificare ullo modo animus sit, (id enim altioris subsellii est), sed quia, quæcumque tandem iis inesse possit probabilitas, judicamus ad uniformitatem, & soliditatem doctrinæ, toties in nostris Constitutionibus, & Congregationum Decretis commendatam, & ad fructum optatum e scholis nostris referendum, omnino expedire, ut Nostri Professores ab iis abstineant, quamvis non sit par omnium causa, neque omnes sint æqualiter nostris rationibus inopportunæ.

14. *Propositiones aliquot, quæ in Scholis Societatis non sunt docendæ.*

PHILOSOPHICÆ.

1. Sive in Syllogismis detur medium majus, aut minus extremum ex natura rei, sive non, ex mente Aristotelis illa constituuntur per situs locales, quos habebant, dum Aristoteles in tabella, aut charta pingebat terminos.

2. Genus potest immediate individuari a parte rei.

3. Relatio similitudinis, paternitatis, &c. non est formaliter in rebus, aut in suo fundamento; sed est aliquid ratio-

 nis,

nis, aut mera intellectus comparatio.

4. Non datur proprie falsitas in materia impossibili; ac propterea non sunt in ea propositiones immediate contradictoriæ: ut *Deus est*, *Deus non est*.

5. Non datur materia prima.

6. Materia non est causa, sed mera conditio.

7. Similiter forma, & finis non sunt veræ causæ rerum naturalium.

8. Materia prima potest naturaliter esse sine omni forma.

9. Materia ad productionem formarum activè concurrit.

10. Unio Materiæ, & Formæ est vere natura.

11. Materia prima creatur ab agente naturali.

12. Potest dari creatura, quæ natura sua habeat virtutem principalem creandi.

13. Creatio non est productio rei ex nihilo, sed productio rei, quæ fit a solo Deo, sine consortio alterius causæ efficientis.

14. Potest creatura aliqua elevari ad seipsam prima vice producendam.

15. Idem potest esse causa suæ causæ in prima sui productione, in genere causæ efficientis.

16. Ef-

16. Effectus, recepta realitate, seu essentia a sua causa, potest virtute ipsius essentiæ productæ in priori naturæ a causa, producere sibi existentiam.

17. Potest aliquid substantiale, natura sua incorruptibile, atque independens a materia educi.

18. Elementa non componuntur ex materia, & forma; sed ex atomis.

19. Mixta etiam corpora, excepto homine, non habent propriam formam substantialem; sed pro varia atomorum mixtura, & dispositione exhibent illas species, quas videmus, auri, marmoris &c.

20. Possunt duæ formæ ultimæ, & non subordinatæ esse naturaliter in eadem materia.

21. Valde difficulter potest ratione probari sententia contraria sententiæ Durandi, quod Deus immediatè concurrit ad omnes effectus causarum secundarum; neque loca Sacræ Scripturæ hoc convincunt.

Non usurpanda est hæc propositio, nisi addendo, sententiam communem contra Durandum sufficienter probari apud intellectum bene dispositum, & abstinendo a refellendis receptis proba-

tionibus pro eadem communi sententia, juxta decr. 41. *Congr. V.*

22. Accidens naturaliter mutat subjectum inhæsionis.

23. Dubium est, an quantitas distinguatur a materia. Item an identificetur formis substantialibus quantitas, & impenetrabilitas.

In hoc dubio P. Claudius jussit affirmativam a Nostris docendam; & contrariam vetuit quoque P. Mutius.

24. Quantitas identificatur realiter cum ubi, quo substantia materialis constituitur in loco impenetrabiliter.

25. Continuum successivum, & intensio qualitatum solis indivisibilibus constant.

26. Dantur puncta inflata, ex quibus continuum componatur.

Utraque hæc est contra Regulam, & Aristotelem, & contrà ordinationem P. Mutii ad diversas Provincias missam.

27. Unum, & idem punctum formaliter, & virtualiter indivisibile, ratione velocitatis motus, potest esse in pluribus partibus spatii uno, & eodem momento, & sic ratione intensissimæ velocitatis occupare simul totum spatium, quod intercedit inter Romam, & Neapolim.

18. Po-

28. Potest dari creatura infinita in omni genete, excepta independentia, quæ unica restaret Deo propria: potest etiam dari intellectus infinitus, voluntas infinite perfecta, & consequenter indefectibilis.

29. Possibilis est creatura perfectissima, qua perfectior creari a Deo non possit; item imperfectissima, qua nulla imperfectior a Deo possit creari.

30. Infinitum in multitudine, & magnitudine potest claudi inter duas unitates, vel duo puncta.

31. Potest assignari dies aliquis in æternitate, ultra quem nullus alius futurus est: sicut, si mundus fuisset ab æterno, posset assignari primus dies, ante quem nullus alius fuisset.

32. Datur numerus maximus finitus, supra quem Deus nihil potest addere.

33. In continuo intercipiuntur vacua parva, pauciora, vel plura, majora, vel minora, pro raritate, & densitate ejusdem.

34. Res etiam materialis potest absolvi ab omni respectu, sive loci, sive temporis, & formaliter, & fundamentaliter.

35. Terra movetur motu diurno; planetæ, tamquam viventia, moventur ab in-

intrinseco. Firmamentum stat.

36. Motus Cœlorum est omnino ab intrinseco, & nullo modo ab Intelligentiis. *Propositio adversatur Aristoteli.*

37. Elementa non transmutantur invicem, sed unius particulæ in alio delitescunt incorruptæ: quarum ingressus rarefactionis, & condensationis est ratio.

38. Probabilius dicitur fieri generatio per novam conjunctionem corpusculorum; etiam secundum mentem Aristotelis.

39. Duæ tantum sunt qualitates primæ calor, & frigus: humor vero, & siccitas non sunt qualitates.

40. Plures sunt primæ qualitates sensibiles elementorum, quam quatuor.

41. Gravitas, & levitas non differunt specie; sed tantum secundum magis, & minus.

42. Anima vegetativa poterit aliqua nutrire, & augere ex nihilo.

43. Potest anima existens in uno loco vivificare corpus existens actu in alio loco.

44. Dantur in homine simul, & permanenter tres animæ, realiter inter se distinctæ.

45. Vi-

45. Vita intellectualis creata nullo modo requirit actionem ullam physicam, atque ita intellectus non agit.

46. Bruta circa objecta particularia discurrunt vero, & proprie dicto discursu.

47. Nulla datur in sensibus externis species intentionalis; sed ejus loco, verbi gratia, datur in oculo extramissio radiorum visualium.

48. Nullæ dantur species impressæ, ne intelligibiles quidem.

49. Immortalitas Animæ non satis colligitur ex operationibus intellectus.

50. Probabilius est, non repugnare potentiam materialem cognoscitivam rei spiritualis.

51. Potest esse substantia materialis, quæ, & virtute cognoscendi, & loco se movendi, & quia sit essentialiter completa, adæquet, immo excedat Animam rationalem.

52. Possibilis est creatura, quæ habeat actum intellectus identificatum: item possibilis est creatura, quæ sit ipsa species impressa rerum omnium possibilium.

53. Possibilis est Anima spiritualis non intellectiva.

54. Substantia materialis potest esse causa adæquata principalis alicujus Entis, & substantiæ spiritualis.

35. Et-

55. Etiamsi non esset in Deo libertas formaliter, posset adhuc talis perfectio communicata reperiri in creaturis.

56. Causa passiva vere influens, & producens formam, potest esse libera, etiamsi non influat efficienter.

57. Possibilis est potentia, quæ, quamvis sit naturaliter incapax operandi libere; divinitus tamen elevata libere operetur.

58. Non apparet sufficiens repugnantia in eo, quod possibilis sit aliquis intellectus, qui & in objectis obscure propositis possit independenter ab actu voluntatis se determinare, vel ad assensum, vel ad dissensum, & consequenter qui sit liber.

59. Naturaliter potest voluntas amare aliquod objectum, nulla prævia cognitione in intellectu.

60. Voluptas, & dolor consistit formaliter in cognitione objecti.

61. Substantia spiritualis potest habere partes intensionis, & extensionis. Potest item de potentia absoluta esse aliqua, quæ habeat partes integrantes. Nec ex fide potest persuaderi, Animam non esse talem.

62. Potest forma substantialis, etiam spiritualis, esse corruptibilis.

63. Ma-

63. Manu tangi potest ens possibile, etiam sub statu possibilitatis.

64. Potest dari actio in distans virtute naturali.

65. Possunt fieri curationes vulnerum, vel morborum per medicamenta applicata in distantia, seu per unguentum, quod vocatur armarium.

THEOLOGICÆ.

1. Leges humanæ, etiam Ecclesiæ, non habent vim obligandi sub peccato mortali.

2. Omnia peccata luxuriæ contra naturam sunt ejusdem speciei infimæ; ideoque satis est, si bestialitatis, aut sodomiæ, aut mollitiei reus confiteatur se peccasse contra naturam.

3. Non repugnat potentia materialis adeo perfecta, ut elevata possit videre Deum.

4. Non repugnat libertas, amicitia, & inimicitia Dei potentiæ alicui materiali.

5. Possibilis est, salva omnimoda libertate; quæ naturaliter competit creaturæ intellectuali, prædestinatio antecedens, & absoluta, qua prædestinato gloria intendatur, ut corona, independenter omnino a scientia etiam conditionata.

6. Tam intellectu, quam voluntate possumus secundum legem ordinariam uno, eodemque habitu, etiam infuso, versari circa rationes formales adæquate diversas, hoc est, sufficientes ad constitutionem unius per se virtutis.

7. Absolute loquendo, potest Christus peccando perdere unionem hypostaticam.

8. Verbum uniri potest diabolo: *sub his terminis non proferenda*.

9. Non potuerunt Patres inferre unitatem Suppositi in Christo ex his propositionibus; *Christus est filius Dei, & filius hominis*; immo nec ex Scriptura hoc inferre potuere.

10. Persona Verbi, qua persona Verbi, formaliter, plusquam denominative subjiciebatur, quando Christus Dominus pro nostra redemptione operabatur.

11. Natura Divina, etiam posito, quod non sit terminus subsistentialis, potest terminare naturam: & Angelus, qui non est forma, informare materiam.

12. Corpus Christi non habet quantitatem in Eucharistia.

13. In Eucharistia non remanent species reales accidentium, sed tantum intentionales.

14. Cum

14. Cum quantitas non distinguatur a substantia, agentia naturalia non agunt in Hostiam Consecratam, sed solus Deus: unde calefactio, & transportatio ipsius est a solo Deo.

15. Corpus Christi existens sub speciebus Eucharisticis concurrit active ad productionem alterius substantiæ, ex accidentibus corruptis.

16. Moribundus, etsi nullum signum det, aut dederit Contritionis, adeo ut Sacerdos nec sciat, nec prudenter putare possit præcessisse sensibilem aliquam Confessionem, absolvi potest.

17. Confessio venialium non eget ullo dolore ad remissionem.

18. Confessio facta sine ullo dolore valida est, etiam in mortalibus.

19. Dolòr naturalis sufficit ad veram Confessionem, & Absolutionem Sacramentalem, cum effectu gratiæ consequendam.

20. Confessarii Societatis gaudent independenter a P. N. Generali omnibus facultatibus concessis Societati. Idque vi Privilegii Pauli III., quod a nemine Pontificum consequentium revocatum est.

21. Nonnulla peccata, quæ reservantur in Societate, ut machinatio in Superiores, seminatio discordiarum, & similia,

lia, licet attringant gravitatem peccati mortalis, non sunt reservata, nisi sequatur effectus.

22. Is, qui, præmisso examine, confessus est, & absolutus, non tenetur deinde confiteri peccatum illud, quod memoriæ non occurrerat, & post peractam Confessionem occurrit, & constat, numquam fuisse directe in Confessione expositum.

23. Is, qui a reservato peccato, pro tali cognito, ex necessitate aliqua indirecte est absolutus, non tenetur deinceps se Superiori sistere, nec per se, nec per alium: sed manet simpliciter absolutus, & sine ullo onere quærendi directe a reservato absolutionem.

24. *Circa quæstionem de actibus liberis Dei hæc statuimus*. 1. Non doceatur a nostris sententia Cajetani. 2. Nec ulla alia, quæ cum sententia Cajetani coincidat, & modo loquendi tantum ab ea differat. 3. Propter eam causam non doceatur actum liberum Dei dicere aliquam rationem positivam, Deo intrinsecam, & in existendo contingentem.

25. *In materia de efficacia gratiæ servetur decretum P. Claudii conditum 14. Decembris 1613.*

His

His adjungimus sex alias propositiones; non quod credamus quempiam ex Nostris eas docuisse; sed quia oblata fuerunt Patribus Deputatis, præsenti Catalogo duximus inserendas.

SUNT AUTEM HÆ.

1. Deus est causa peccati.

2. Deus habet pro tempore actus amoris, & odii, quos non habebat in æternitate; neque illud magis repugnat Divinæ Immutabilitati, quam quod videmus potentiam ejus executivam habere jam exercitia, & actus, quos ante non habebat.

3. Quando Deus amat Petrum pœnitentem, quem antea oderat peccatorem, vere mutatur secundum nostram dispositionem; & chimæra est credere, eum habere simul actus amoris, & odii.

4. Deus non determinat quidquam ab æternitate de hominum felicitate, vel damnatione; sed expectat eorum statum finalem, ut ad alterutrum se determinet.

5. Non est de fide, quod Deus sciat adhuc determinate, qui sint futuri beati, vel damnati, quia illud ab hominum libertate dependet. Negando autem Dei Præscientiam liberarum rerum, facilis

redditur Prædestinatio, quæ cum illa Præscientia parit horrorem.

6. Nullo modo possibile est, Deum scivisse, quod Adamus erat peccaturus, cum sortem nostram in manibus ejus posuit.

15. Porro supradictas propositiones omnes, prout sæpe declaravimus, nulla nos afficimus censura; sed solum prohibemus doceri in nostris Gymnasiis ad majorem uniformitatem, & soliditatem doctrinæ inter nos, & copiosiorem fructum in Auditoribus faciendum. Nec cuiquam patrocinari debet, si quæ forte ex illis reperiatur apud aliquos Auctores, vel in libris jàm editis a Nostris, etiam cum aliqua approbatione: nam optandum fuerat, ut diligentiores fuissent, & severiores plerique Revisores. Quod si nihilominus ex iis aliquæ (quod rarum omnino erit) communiter jam receptæ essent in aliqua Provincia, admoneat nos mature P. Provincialis, ut dispiciamus, quid facto opus. Sicut & si quæ aliæ opiniones illic offensam pariant, quæ hoc elencho non sunt comprehensæ: neque enim existimet ullus permissam sibi esse aliam quamcumque doctrinam, propterea quod Catalogo isto non contineatur. Cum enim infinitæ possint excogitari sen-

sententiæ minus nobis accommodatæ; paucas ex multis, & missas huc dumtaxat ex variis Provinciis, Elencho isti censuimus inferendas. Quare communicetur Cathalogus hic omnibus Nostris Professoribus Philosophiæ, & Theologiæ, nec non Præfectis Superiorum Facultatum, ut curent, ne hujusmodi sententiæ vel proponantur in thesibus, vel in disputationibus propugnentur, vel in scholis nostris doceantur. Denique communicetur etiam cum Revisoribus omnibus, ut si contingat insertas reperiri in libris, quos examinant, eos edi in lucem non permittant.

16. Ut autem hæc omnia executioni accuratius mandentur, Rectores in primis Collegiorum, in quibus Superiores traduntur Facultates, ponant ea inter præcipuas sui muneris curas. De scholis sæpe, ac diligenter inquirant, & singulis annis in renovatione Studiorum curent hæc omnibus in memoriam revocari. Provinciales deinde in visitationibus ejusmodi Collegiorum eadem examinent attente, vocato ad Consultationem Studiorum Præfecto, atque hujus sui officii rationem reddant Præposito Generali; quem etiam moneri quotannis expediet de observatione, vel secus, tum a Con-

sultoribus, tum a Præfecto Studiorum. Et cum quædam Collegia in singulis fere Provinciis sint, præ ceteris spectabilia, unde ab aliis petuntur exempla; curent omni ratione Provinciales, ut doctrina, & modus docendi, qui in iis tenebitur, ejusmodi sit, ut idoneam inde reliqui omnes in eadem Provincia normam habeant, quam sequantur: nominatim vero curandum id erit, prout optarunt Patres Deputati, in Collegio Romano, totius Societatis facile primo.

REGULÆ

ACADEMIÆ THEOLOGORUM, ET PHILOSOPHORUM.

1. Hujus Academiæ exercitationes quatuor fere generum esse solent; Quotidianæ prælectionum Repetitiones, Disputationes, Prælectiones, seu problemata, Solemniores Actus, quibus conclusiones publice defendantur. Quæ exercitationes.

2. Repetitiones per horam circiter singulis fient, quibus scholæ habentur, diebus, iis exceptis, qui menstrua disputatione impediuntur: Eæ vero fient hora, quæ commodissima videbitur, modo in Quadragesima liberum Concionis tempus, saltem bis in hebdomada, relinquatur. Repetitiones.

3. Repetent seorsim singulæ classes, una Theologiæ, & tres Philosophiæ, si totidem sint Præceptores, uno, aut altero Academicorum audita recolente, uno etiam, aut altero argumentantibus. Ac Theologiæ quidem repetitionibus præerit ipse Præfectus Academiæ, aut ejus Socius, aut certe alius ex provectioribus quarti fere anni Theologis a Rectore Collegii constitutus; Philosophiæ vero repe- Repetitionum forma.

titionibus in singulis classibus aliquis item præerit ex nostris fere Theologus, quem idem Rector designaverit.

Disputatio-num forma.

4. Disputationes erunt aut semel, ubi pauci sunt Academici, aut, ubi sunt multi, bis in hebdomada, scilicet die vacationis, aut etiam dominico. Ac die quidem dominico a prandio per horam unus ut plurimum ex Philosophis defendet duobus argumentantibus; die vero vacationis per duas horas duo, tresque defendent, unus Theologus, alii Philosophi, totidem similiter, aut pluribus argumentantibus.

Conclusiones.

5. Theologus si solus defendat, conclusiones semper aliquas philosophicas proponet; metaphysicus physicas, & logicas; physicus etiam logicas. Argumentabunt contra Theologos Theologi, contra Philosophos primo loco semper aliquis ex classe proxime superiore, secundo unus ex condiscipulis.

Disputationibus, quis præsideat.

6. Disputationibus tam Philosophicis, quam Theologicis, si intersit proprius defendentis Magister, ipsius erit præsidere: sin minus, præsidebit Præfectus Academiæ, aut ejus socius.

Prælectiones.

7. Prælectiones etiam interdum haberi poterunt, quibus quæstionem aliquam suo marte perfectam, vel ingeniosum pro-

problema, expositis in utramque partem, confirmatisque rationibus, aliquis Academicorum ex cathedra erudite pertractet, uno, aut altero argumentante. Hujusmodi autem prælectiones necesse erit Præfecto Academiæ, priusquam habeantur, ostendi, ac probari.

8. Solemniores Actus ipse Academiæ Rector, nisi quid obstet, aut alius a Præfecto delectus interdum habere poterit, Natalis videlicet, Paschatis, Pentecostes, aut alio opportuno tempore: quibus actibus certam aliquam Theologiæ, aut Philosophiæ materiam aliquibus conclusionibus comprehensam defendet, Magistro præsidente. Actus.

9. Hi actus ut cum aliquo apparatu fiant, curandum: adhibeatur autem a defendente præfatio aliqua, & epilogus, quæ prius sint, ut cetera, quæ publice recitantur, a generali studiorum Præfecto recognita, & approbata: Externi etiam ad argumentandum, aliique poterunt ad audiendum, quo disputatio celebrior sit, invitari. Actuum celebritas.

10. Uno circiter ante studiorum renovationem mense, si Rectori videatur, per quindecim minimum dies iis, qui Philosophiam audituri sunt, introductio, vel Summa ab aliquo ex nostris, quem Introductio.

Rector, vel forte ex Academicis, quem Præfectus statuerit, explicetur.

Conclusiones recognoscendæ.

11. Conclusiones omnes tam solemniorum actuum, quam etiam hebdomadariæ, priusquam defendantur, aut affigantur, erunt & a Præfecto Academiæ, & a proprio defendentis Magistro recognoscendæ.

RE-

REGULÆ
PRÆFECTI ACADEMIÆ
THEOLOGORUM, ET PHILOSOPHORUM.

1. Præter communia, quae de Præfecto in universum dicta sunt in regulis Academiæ; illud etiam animadvertat, ut in quotidianis repetitionibus eadem repetendi, & argumentandi, eadem disputandi forma, modusque servetur, quem nostri in domesticis repetitionibus tenent: in actibus vero, & aliis conclusionibus defendendis consueta ratio teneatur. Exercitationum forma.

2. Visitet proinde sæpe repetitiones nunc has, nunc illas, videatque, ut diligenter, ac modeste fiant, & ut repetitores recte suo officio fungantur, quos etiam, ut oportuerit, diriget. Visitandæ repetitiones.

3. Non erit abs re eos exerceri sæpius, quam alios, qui proxime sunt cursum Philosophiæ, vel Theologiæ defensuri, vel aliquem Academiæ actum habituri: quos etiam ad hunc finem, ut instructiores sint, monebit, & diriget. Qui magis exercendi.

4. Cum socio, si a Rectore dabitur, ita poterit curam, laboremque partiri, ut ei, nisi quid obstet, Theologiæ repetitio- De socio.

tiones committat, & cum eo, si videbitur, alternis, diebus præsertim vacationis, disputationibus præsideat, ceteraque per eum ad quotidianas Conclusiones, & extraordinarios actus spectantia, pro ut necesse judicaverit, exequatur.

RE-

REGULÆ
ACADEMIÆ.

1. Academiae nomine intelligimus coetum studiosorum ex omnibus scholasticis delectum, qui aliquo ex Nostris Præfecto conveniunt, ut peculiares quasdam habeant exercitationes ad studia pertinentes. *Academia quid.*

2. Hoc ex numero omnes censentur, qui sunt ex Congregatione Beatæ Virginis, eo ipso, quod in illam recipiuntur, & Religiosi, si qui nostras scholas frequentant. Ceterum, ubi mos tulerit, & Rectori videatur, alii etiam admitti poterunt, qui ex Congregatione, atque adeo qui ex Nostris Scholasticis non sint. *Qui admittendi.*

3. Academicos christiana virtute, ac pietate, diligentia in studiis, & scholarum legibus servandis ceteris omnibus discipulis præstare, & exemplo esse oportet. *Academici quales.*

4. Collegii Rector Moderatorem, vel ex ipsis Magistris, vel ex aliis Nostris idoneum aliquem unicuique Academiae præficiet. *Academiæ Moderator.*

5. In unam Academiam Theologi, & Philosophi fere convenire poterunt; in alte- *Quotuplex academiæ.*

alteram. Rhetores, & Humanistæ; in tertiam omnes Grammatici, si nec nimis multi sint, nec ita doctrina inæquales, ut eædem exercitationes omnibus fructuosæ esse non possint; alioquin singulis suas Academias habere liceat.

Assiduitas, & exercitatio. 6. Assiduitate Academicorum, & exercitationum fervore Academiæ fructus maxime continetur. Quare si qui sæpius abessent, aut exercitationes per vices obire recusarent; præsertim vero, qui propter immodestiam perturbationi aliis, aut offensioni essent, dimittendi erunt.

Magistratus. 7. Magistratus, qui in unaquaque Academia tertio, quartove quoque mense pluribus Academicorum, secretisque suffragiis eligentur, hi ferme erunt: Academiæ Rector, duo Consiliarii, & unus Secretarius, quibus alii etiam addi poterunt, muneraque distribui pro Academicorum frequentia, loci consuetudine, & Rectoris Collegii judicio.

Rector. 8. Rector in Academia Theologorum plerumque sit Theologus: quod si interdum ex Philosophis eligendus videretur, sit saltem Metaphysicus. In Academia item Rhetorum, & Grammaticorum, quando ex diversis classibus constant, vel plerumque eligatur ex classe superiore, vel alternis, ut Collegii Rector cen-

sue-

suerit. Is autem eligendus, qui virtute, ingenio, & doctrina præstet, cujus erit Academiam promovere, præire ceteris virtute, ac diligentia, & actum aliquem ex præcipuis Academiæ vel initio, vel in fine Rectoratus habere. Poterit autem Rector Academiæ Theologorum interdum, si sit Theologus, absente Magistro, Philosophos defendentes dirigere, & argumentantium argumenta resumere, & urgere.

9. Consiliarii erunt Rectori loco, & honore proximi, ejusque absentis vices primus Consiliarius tenebit, priore etiam absente secundus; eaque munera obibunt, quæ Moderator Academiæ per se, aut per Rectorem imponet. Consiliarii.

10. Secretarius libros omnes Academiæ diligenter servabit. Nomina Academicorum eo ordine, quo in Academiam recipiuntur, in libro scribet, in quem etiam seorsim nomina Magistratuum, cum eliguntur, & omnia Academiæ acta, non tacitis Academicorum, qui aliquid præstiterint, nominibus, referet; Rhetorum etiam orationes, poemata, & carmina, quæ affiguntur, a Moderatore selecta. Idem tempestive eos, ut se comparent, admonebit, quos a Moderatore cognoverit Academiæ exercitationes obituros, nisi Secretarius.

si in Academia Theologorum necesse videatur id fieri per bidellum. In fine cujusque Academiæ publice pronunciabit, quænam exercitationes, & a quibus habendæ sint. Publice theses, & in Rethorica etiam problemata, vel ænigmata dissolvenda mature proponet.

Consultationes.

11. Ter, aut quater in anno, videlicet post creationem Rectoris, consultationes, vel omnium Academicorum, vel saltem Magistratuum simul cum Moderatore habebuntur ad Academiam promovendam, eaque tollenda, quæ ejus progressum impedire videantur.

Regularum lectio.

12. Vel in his consultationibus; vel ante creationem Rectoris, Academiæ regulæ legantur, quæ vel in tabella scriptæ sint, vel in libro Academiæ; in quo etiam omnia deinceps Academicorum nomina scribenda erunt.

RE-

REGULÆ

PRÆFECTI ACADEMIÆ.

1. Ad pietatem Academicos, non solum ad studia promoveat; quod virtutum exemplo, & privatis, cum tulerit occasio, colloquiis præstare poterit. *Ad pietatem promovendi.*

2. Academiæ regulas diligenter servari curet, in primisque Academicorum quotidianis exercitationibus assiduitatem, ac diligentiam exigat. *Regularum observatio.*

3. Efficiat, ut omnes Academici variis exercitationum generibus, quantum fieri potest, per vices exerceantur. *Exercitatio.*

4. Nec receptas consuetudines tollat, nec novas introducat sine facultate Rectoris, nec quidquam faciat, quod alicujus momenti sit, quod non cum ipso communicet, & quæ præscripta fuerint, diligenter exequatur. *Nil sine Superiore innovandum.*

5. Horas Academiæ, repetitionum scilicet, disputationum, & similium ita dispenset, ut horas Congregationis non impediant, quo Academici commode possint utrisque exercitationibus interesse: quam etiam ob rem nullus erit sine magna causa Congregationis tempore privatis colloquiis detinendus. *Academiæ tempus.*

FORMULA

VOTORUM SIMPLICIUM

QUÆ FINITA BIENNALI PROBATIONE EMITTUNTUR.

Omnipotens sempiternæ Deus, Ego N., licet undecumque Divino tuo conspectu indignissimus, fretus tamen Pietate, ac Misericordia tua Infinita, & impulsus tibi serviendi desiderio, voveo coram Sacratissima Virgine Maria, & Curia tua cœlesti universa, Divinæ Majestati tuæ Paupertatem, Castitatem, & Obedientiam perpetuam in Societate Jesu: & promitto eamdem Societatem me ingressurum, ut vitam in ea perpetuo degam; omnia intelligendo juxta ipsius Societatis Constitutiones. A tua ergo immensa bonitate & clementia per Jesu Christi Sanguinem peto suppliciter, ut hoc holocaustum in odorem suavitatis admittere digneris; & ut largitus es ad hoc desiderandum, & offerendum, sic etiam ad explendum gratiam uberem largiaris. Romæ, vel alibi, tali loco, die, mense, & anno.

INDEX
REGULARUM, ALIARUMQUE RERUM,
QUÆ IN HOC LIBRO CONTINENTUR.
Juxta ordinem, quo collocatæ reperiuntur.

n Re-

FINIS.

REIMPRIMATUR,

Si videbitur Rmo Patri Sacri Palatii Apostolici Magistro.

Benedictus Fenaja Congr. Missionis Archiep. Philipp. Vicesgerens.

REIMPRIMATUR.

Fr. Thomas Vincentius Pani Ordinis Prædicatorum S. P. A. Magister.